AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

B. M. M. arkası Ardıç Sok.
Desen Matbaası — Ankara
P. K.582 — Tel: 18992

Fiyatı: 60 kuruş

*
* *

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı islerini Hilen idare eden:

Metin TOKER

Teknik Sekreter
Cüneyt ARCAYÜREK

Karikatür
TURHAN
Ressam:
İzzet ÇETİN — AYHAN
Fotoğraf:
Naci YILDIRIM — Turhan VANDEMİR
Klişe :
Kemal ONGAN

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha): 24 lira

İlan şartları
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa): 350 lira
Kapak içi ve metin sayfalan Santimi 4 lira

Dizildiği ve *basıldığı yeri*
Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

Murat Güler

Manşı Geçen Türk

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bir memlekette basın hürriyetinin bulunup bulunmadığına dâir zaman zaman münakaşalar cereyan ederse, mücerret olarak basın hürriyeti olsa bile, zihinlerde bazı tereddütler var demektir. Türkiye'de hiç kimsenin hatırına meselâ vicdan hürriyetinin bulunup bulunmadığı hususunda münakaşa etmek gelmemektedir. Buna mukabil bizzat iktidarın ileri gelenleri bile tâ 1946'dan bu yana basın hürriyetinin varlığı veya yokluğu üzerinde fikir yürütmekten geri kalmamışlardır.

Basın hürriyetinin şekli, şu şeklin veya bu şeklin zararları, faydaları, hürriyetin hudutları, hattâ hürriyeti tahdit edici bir takım hususların oraya çıkması elbette ki münakaşalara mevzu olabilir. Bunları partiler de kendi aralarında tartışabilirler. Fakat esas üzerinde, yani basın hürriyetinin mevcut bulunduğu, olsa olsa tekâmülünün gerektiği noktasında bir mutabakatın mevcudiyeti şarttır. Bizde olmıyan, galiba bu! Halbuki, niçin itiraf etmemeli, basın, Türkiyede bir çok memlekette olduğundan daha hür. dür.

Basın hürriyeti deyince, bunu garptaki mânasiyle ele aldığımızı hemen ilâve etmeliyiz. Zira meselâ Sovyetlere göre yeryüzünde mevcut tek hakikî basın hürriyeti Rusyadadır. Yugoslavlar ve İspanyollar da bu hürriyetin ancak kendi memleketlerinde bulunduğunu defalarca ileri sürmüşlerdir.

Bizim kastettiğimiz ve ö z l e d î ğ i miz basın hürriyetinin — bu hürriyetin nasıl her tarafa çekilmeğe müsait olduğu görülüyor — garplı mânasiyle basın hürriyeti bulunduğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur. D u hürriyet Türkiyede var mıdır? " Vaziyete bakılırsa, gazetelerimizin neşriyatı ve yapmakta serbest bulundukları neşriyat gözden geçirilirse suale menfi cevap vermenin imkânı yoktur. Türkiyede basın hürriyetini tahdit eden kanunlar. aksak ve fazla sert tarafları olmakla beraber «drakonyen» kanunlar değildir ve o kanunların çerçevesi dâhilinde basın hürriyeti yaşayabilir. Ama daha iyi kanunlar yapıla. mas mı? Hattâ mevcut kanunlar ıslah edilemez mi? Bir takım şahsî veya partizan endişelerle, sinirlere hâkim olunamıyarak konmuş tahditler kaldırılamaz mı ve o zaman basın hürriyeti genişlemez mi?. Elbette! Fakat burada ifade edilmek istenilen, bütün kusurlarına rağmen kanunun Türkiyede basın hürriyetini ortadan kaldırmadığı ve nihayet bugün pek âlâ serbestçe yan yazılabildiği keyfiyetidir. Meselâ AKİS, bu keyfiyetin bir delilidir.

O halde tartışmalar neden? Tarüşmaların sebebi İktidarda bulunan bazı zevatın basını kendi lehlerine çekmek için kullanılmasını mübah gördükleri usullerdir. Bir demokraside partilerin basını elde tutmak istemelerinden daha tabiî bir şey olamaz. Mademki demokrasi, umum! efkâr rejimidir, elbette umumî efkârın şu veya bu kısmına tesir eden organların neşriyatının parti lehinde olmasına çalışılacaktır. Fakat iktidarda bulunanların bunu temin için Devlete ait bazı kuvvetleri kullanmaları asla caiz olamaz.

Bugün Türkiyede basın — bilhassa gazetelerin çoğu — 1 9 6 0 . 1 9 5 2 senelerinin aksine Demokrat Partiyi tutuyor. 1952 den bu yana Demokrat iktidarın icraatında böyle bir dönüşü haklı gösterecek fevkalâdelik yoktur. 1950 de nasıl başlanılmışsa, öyle devam edilmektedir. Hattâ rejim meselelerinde tenkid edilecek ve tenkid edilmesi lâzım pek çok şey olmuştur. 1954 seçimlerinin hemen arefesinde ve hemen akabinde alınan kararlar karşısında basının reaksiyonu pek sudan geçmiştir. Fakat 1952 den bu yana değişen bir şey vardır: iktidarın basına karşı politikası. Denilebilir ki Ağaoğlu politikası gitmiş, yerine Sarol politikası gelmiştir. Yalnız Ahmet Emin Yalman hakkında bizzat Başvekil tarafından 1952 den evvel ve sonra sarfedilen sözler bu dönüşün en güzel ifadesidir.

Demokrat Partiyi tutan gazetelerin ve gazetecilerin bir takım nimetlerden faydalandıkları inkâr olunamaz. Buna mukabil bazan — sayıları pek az bulunan — hakikî tarafsızların ve daima muhaliflerin müşküllerle karşı kargıya bırakıldıkları aynı derecede hakikattir. Bir tek misal yeter: Radyolarda tamamiyle karakuşi bir hükümle Dünya gazetesine ait reklâmlar okunmamaktadır. R a d y o «s e b e p göstermeye mecbur değilim» diyor. Bu korkunç ve bir demokrasi için yüz karası zihniyettir. Böyle bir söz sarfeden adamı, kulağın dan tutup çivilemek lâzımdır. Demokrasi, elinde kuvvet tutanların «sebep göstermeye» mecbur oldukları rejimin adıdır.

Bırakınız muhalifleri, tarafsız AKİS'le bile bazı kimselerin uğraşmaktan hususi bir zevk duyduklarını, küçük hareketlere tevessül ettiklerini, şuna veya buna tedhiş yap maya çalıştıklarını saklıyacak değiliz. Kanunların da, bütün kanunlar gibi hâkim olan zihniyete göre tefsire müsait bulunduğu aşikârdır.

İşte Türkiyede, basın hürriyetinin bulutları bunlardır ve bütün temennimiz o kara bulutların ortadan kalkmasıdır.

Saygılarımızla
AKİS

Kıbrıs meselesi

Aslan uyandı

Aslanın kuyruğuna basılmış ve aslan kükremiştir. Yunanlılar bu hareketleri ile otuz yılda bir dayak yemeğe alışık olduklarını ihsas etmişler ve bunun zamanı geldiğini hatırlatmışlardır. İngiltere Başvekili Churchill'e gönderdikleri subay kanları ise İngilizlerin yabancısı değildir. Otuz yıl önce kanlarını, canlarını İngilizlerin ellerine bırakmışlardı. Bize gelince, onların kanlarının kokusunu ve mahiyetini çok iyi biliriz. Ege denizine dökülürlerken geride çok kan bırakmışlardı.

Bu sözleri Türkiye Millî Talebe Federasyonunun Cağaloğlu'ndaki merkezinde (eski C. H. P. il merkezi) yapılan «Kıbrıs Türktür» komitesinin toplantısında başkanlık mevkiine getirilen Ercüment Ekrem Talû söylüyordu.

Salonda heyecan son haddini bulmuştu. Bir gazete «Ercüment Ekrem Talû'nun bu sözleri Federasyon binasının ikinci katı sarsılıncaya kadar alkışlandı» demiştir.

Aslan hakikaten kükremişti.

Senelerden beri Yunanistan'da Kıbrıs hakkında nümayişler yapılır, komünistler ve papazlar elele tahrikte bulunurken Türkiye ve Türkler garip bir sessizlik içinde kalmışlardı. Bunun başlıca sebebi Yakın Doğuda ve Balkanlarda nüvesi atılan sulh ve sükûnun, emniyetin bozulmaması gayesiydi. Sulh ve sükûnun, emniyetin temeli ise Türk - Yunan dostluğu idi. Bu dostluk her şeyin üstünde tutuluyordu.

Fakat başka bir sebep daha vardı. Yunan devlet adamları Türk meslekdaşlarına daima teminat vermişlerdi: Kıbrıs meselesini Yunan Hükümeti asla benimsemiyecek, bir dâva halinde ortaya atmıyacaktır.

Sene 1951.. Paris'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplanıyor. Kıbrıslı Papaz Makarios işleri gene karıştırmakta. İstiyor ki böyle bir mesele Birleşmiş Milletlere aksetsin. O zaman; Yunan Hariciye Vekili, Fuat Köprülü'yü otelinde ziyaret ediyor ve Yunan Hükümetinin böyle bir teşebbüse aslâ âlet olmıyacağını resmen ifade ediyor.

Sene 1952... Sene 1953... Sene 1954... Yunan devlet adamları, mütemadiyen aynı teminatı veriyorlar ve itiraf etmek lâzım ki Türk devlet adamları bunlara inanıyorlar.

Nihayet 1954'ün yaz ortası geliyor. Yunan Hükümetinin Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletlere götüreceğine dair haberler yeniden ortaya çıkıyor. Bazı yerli ve yabancı gazeteler bunu yazıyorlar.

Türkiye Başvekil Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu (ki en iyi hariciyecileri-

Bölünen vatandaşlar

Faik Ahmet BARUTÇU

Politikanın fikirleri ayırması tehlikeli bir şey değildir. Millet, bir türlü düşünen vatandaşlardan ibaret olmadığı için müşterek bütün işlerde fikirlerin bir hareket hattı üzerinde toplanması beklenemez. Demokratik topluluk olarak ne millet şahsiyeti olmıyan fertler sürüsüdür ve ne de memleket bir partiden ibarettir. Bu itibarla aramızdaki türlü münakaşa ve mücadelelerin, memleket dâvaları üzerinde fikirlerin karşılaşması mânasında bir bölünme manzarası göstermesini yadırgamamak icap eder ve mühim o. lan da bu değildir. Fikir hürriyetinin fırtınaları rahatsızlık verse de endişe uyandırmamalıdır. Zira fi. kir hürriyetinin her türlü tehlikesinden, fikirleri serbest ifade edememek bedbahtlığının tehlikeleri bin kat daha korkutucu ve daha zararlıdır.

Asıl mühim ve düşündürücü olan, politikanın ayırdığı fikirleri parti programlarının ötesinde birleştirmesi gereken noktaları particilik egoizminin idare edenlerle idare edilenlere unutturacak derecelere varmasıdır.

Memleketimizin münakaşa edilen esaslı, türlü meseleleri vardır, siyasî meseleleri vardır, iktisadî ve malî meseleleri vardır. Karışıklık ve kararsızlık içindeki meselelerin hal şekilleri üzerinde fikirlerini ayrılması ne kadar tabiî ise hiçbir şey üzerinde mutabık kalmamak mânasında bir anlayışın fikirlere hâkim olması da topluluk için o derece zararlı ve hattâ tehlikeli olduğuna şüphe yoktur. Çünkü insanlar, kaydıkları istikamette bir ifrattan daha ileri bir ifrata kolaylıkla geçerler. Siyasî mücadele eğer sağduyu ile kendi kendilerini nizamlamayı bilmezlerse fikir ayrılıklarını kalblere ve ruhlara kadar sirayt ettirmesi hiç de uzak görülmemek lazım gelen particilik taassubunun gittikçe genişleyecek tahriplerinden milletin manevî birliğini korumak, ictinapsız surette imkansızlığa varabilir.

Vatandaşların her şey üzerinde mutabık olmalarını istemek beyhude ve abes olur, şüphesiz. Ancak bu, hususiyle bizim topuluğumuz için, hicbir şey üzerinde birleşmemek manesına gelmemelidir. Çünkü bizde tedavi kabul etmez fikir ve menfaat uyuşmazlıkları, sosyal tabakalar arasında derin ihtilaflar tahrik eden meseleler yoktur. Bir krallık meselesi yoktur, bir klerikalhk meselesi veya proletarya ve kapitalist davası yoktur. Vatandaşları inananlar veya inanmıyanlar diye esaslı surette ikiye ayıran davaların ve meselelerin aramızda bulunmaması topluluğumuzun bir mazhariyeti olduğuna şüphe yoktur.

Bizim böyle sosyal ve ideolojik buhranlarımız olmadığı için aramızdaki fikir ihtilâflarının kalbleri ayıran husumetlere inkılap yolunda istidatlar taşımamaları tabiî olmak gerektiği halde acaba manzaramız bu mudur?

Esefle itiraf etmek yerinde olur ki gösterdiğimiz çehre, politik bir sistem içinde, politik bir sınıfa mensup insanlar arasındaki normal fikir ayrılıklarının görünüşü olmaktan uzaktır.

Manzaramız, demokratik manada bölünen fikirlerin açık bir görünüşü olmaktan daha ziyade ruhları istilaya koyulan dar bir particilik egoizminin vatandaşlar arasındaki bağları, idare edenlerle idare edilenler arasındaki münasebetlere kadar, tesirleri altına alan dalgalı bir manzaradan ibarettir.

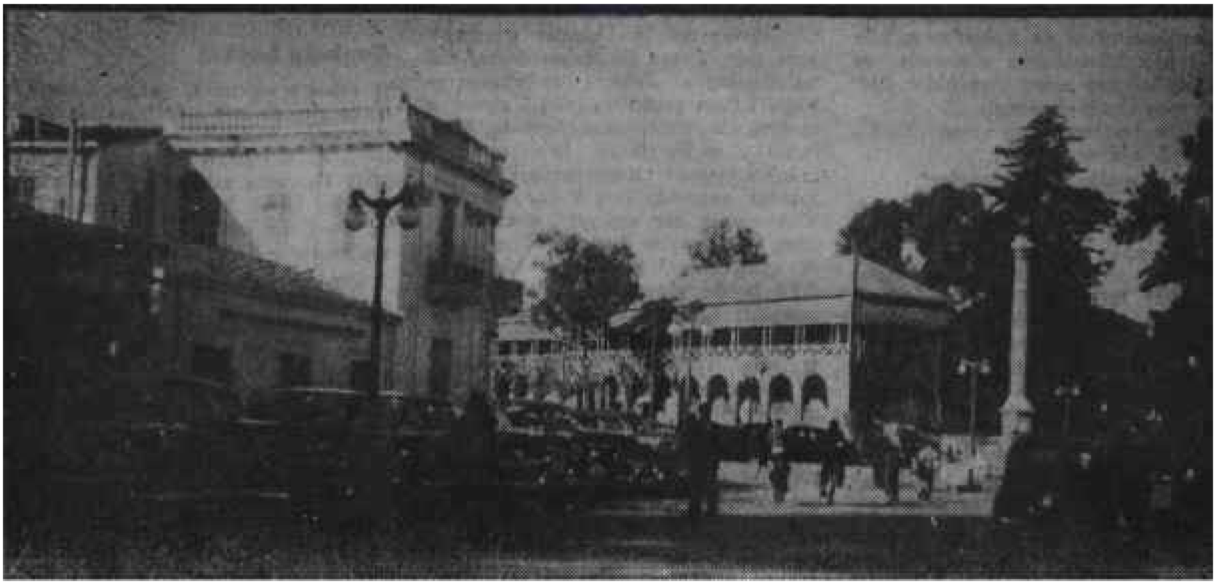
Bu niçin böyledir? Bunun böyle olmasının başlıca sebeplerini demokratik rejimin realitelerini ihmal etmemizde aramak doğru olur.

Demokratik rejimin başlıca realitesi ise hakların da, vazifelerin de karşılıklı olmasıdır. Umumî reylerin neticelerine göre ekseriyeti kazananlarla ekalliyette kalanların karşılıklı hak ve vazifelerin, belli hudutları üzerinde kalmayı bilmeleri, rejimin arızasız bir surette iyi işlemesi için seçimlerden sonra aralarında kurulması lüzumlu olan normal münasebetlerin esasını teşkil eder.

Seçimlerde ekseriyeti kazanarak iş başına gelenler, berikileri hiçbir suretle haklarından ve hürriyetlerinden mahrum edecek yollara sapmamak ve her vatandaşın hâkimiyet hakkına hürmet göstermek vazifesiyle mükellef olduklarını unutmıyacaklardır.

Onlar bu vazifeye riayet ettikleri nisbette, ekalliyette bulunanlar da iş başındakilerin kendi prensipleri dahilinde memleketi idare etmek hakkını yeni intihaba kadar sabırla kabul edip umumi efkarı kendi prensipleri lehine kazanmak vazifesinin hududu içinde kalmayı bileceklerdir. Bu rejime, bundan dolayıdır ki yerinde olarak, bir sabır ve tahammül ve uzlaşma rejimi demişlerdir.

2 Mayıs seçimlerinin neticeleri, demokratik gelenekler için iyi huyların örnek ittihazına başlangıç ol-

Güzel Kırbıstan bir görünüş
«Kıbrıs Yunanistan'a asla verilmeyecektir!»

mizdendir), bunu «pek muhtemel görmediğini» beyan ediyor. Zira Yunan devlet adamları pek kısa bir zaman evvel mahut teminatı tekrarlamışlardır. Bildirdiklerine göre — hep aynı terane — Kıbrıs'a dair nümayişler umumî efkarın hareketidir. Resmi bir tarafı yoktur. Hatta, Yunan Hükümeti hareketi tutmamaktadır. Bir statüko değişikliği, ciddî olarak bahis mevzuu değildir. Fakat yavaş yavaş nakarat değişiyor. Bunun Türkiye'yi alakadar etmediği, meselenin İngiltere ile Yunanistan arasında bir mesele olduğu, bu bakımdan Türk — Yunan dostluğunu rencide etmemesi gerektiğini imak şansını kazanması ne kadar arzu edilirdi. Ne çare ki politikada bir şeyi arzu etmenin kafi gelmediğini yalnız okuduğumuz tarih değil, yaşadığımız tarih de bize öğretmektedir! Efkara sükûnet verecek demokratik huyların örnekleri bir türlü öne geçemiyor.

Seçim kavgalarının ruhlar üzerinde bıraktığı izleri sürüp gitmek halk idaresi rejiminin karakteristiği olamaz. İngilizler, büyük seçimlerin mücadelesini bir nevi bıçak muharebesi şeklinde yapmaktadırlar. Bu seçimlerde birbirlerini, sonradan yüzleri kızarmadan hatırlayamadıkları en keskin sözlerle yaralamaktan çekinmeyen politika adamlarının seçimlerden sonra ise centümence el sıkmayı nasıl tabii saydıklarım bilmeyen siyasetçimiz yoktur.

Churchill, partisinin bu son defaki iktidara gelişinde, bundan böyle vazifemiz siyasî rakiplerimizin leri sürüyorlar. Halbuki İyi bilmektedirler ki Türkiye Kıbrısla gayet yakından alakadardır ve oradaki 1İ8 bin Türkün mukadderatiyle ilgisiz kalamıyacağını da defalarca belirtmiştir.

Nihayet Yunanistan bütün vaadlerinin hilafına, meseleyi Birleşmiş Milletlere götürünce bu, Türk Hükümetine de Yunanlı sözüne ne dereceye kadar itimat caiz olduğunu gösteriyor ve sesini ilk olarak bizzat Başvekil Adnan Menderes yükseltiyor:

— Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı asla bahis mevzuu olamaz.

Adnan Menderes bu sözü «Kıbrıs Türktür» komitesinin kendisine yapnezdinde hangi şeyin en iyi karşılanacağını araştırmaktır, diyordu. Onlar, bu olgunluğu üç yüz senede kazanmışlardır, diye bizim o mertebeye varmak için daha çok zamanımız var, diyebilir miyiz?

Örnekleri mevcut olan iyi gelenekleri ve huyları niçin tercih etmemeli? Niçin köklü husumetlere sürükleyen devamlı kavgalar yerine insanları iyi yollara bir hassasiyetten daha üstün hassasiyete götüren usulleri öne geçirmemeli?

Bıçak muharebelerinin yaralayamıyacağı bir kimse yoktur. Kudret gösterileri için deneme sahaları mı lazım? Bunun yeri, artık, milli enerjileri bir araya toplamak için üzerinde gayret sarfedeceğimiz konular olmalıdır.

Kuvvetlerimizi müşterek hale koymayı imkansız kılan yolların mesut neticeler olmadığını söyliyerek efkarı iyi yollara sevkedecek kadrolara malik olmamalı mıyız?

tığı ziyaret esnasında söylüyor. Zaten daha evvel Anadolu Ajansı vasıtası ile ve gene Başvekile atfen Kıbrıs mesele" siyle Türkiye'nin gayet yakından alakalandığı bildirilmişti.

Adnan Menderes'in bu kati teminatı verdiği gün Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü de «Kıbrıs Yunan idaresine asla verilmemelidir» diye biten bir demeçte bulunuyordu. Cumhuriyetçi Millet Partisi ise gönderdiği mesajda «Büyük Türk milletinin bağrından kopan ve sinesinde yüzbinlerce münevver ve cesur Türkü barındıran Kıbrıs, hiçbir zaman Yunanistan'ın olmıyacaktır» diyordu. Bu suretle memleketin üç büyük Partisi, dahili meselelerdeki ihtilaflarına rağmen Kıbrıs'ın her ne pahasına olursa olsun müdafaasında birleşmişlerdi.

Kıbrıs lehinde bir cereyan gençlik teşekkülleri tarafından zaten yaratılmıştı. Fakat hükümet sesini çıkarmakta acele göstermediğinden bu cereyan memleket çapında bir cereyan haline gelemiyordu. Orada burada bir toplantı, iki nutuk. Hepsi o.. Fakat Adnan Menderes'in ağzından hükümet de davayı desteklediğini ve Kıbrıs'ı müdafaa azminde olduğunu açıkça ifade ettikten sonra alev derhal yayıldı. Şimdi yurdun dört bir tarafında nümayişler tertip edilmekte ve bu mitinglerde dostluğa yakışmıyacak şekilde hareket eden Yunanistan'a hak ettiği sert cevaplar verilmektedir. Bu cevapların arasında, Ercüment Ekrem Talü'nun yukarıda bahsettiğimiz sözleri bazan hafif bile kalmaktadır. Senelerdenberi biriken ve daima hükümetimizin sükünet tavsiyeleriyle örtbas edilen infial, tesirini göstermekte-

dir. Zira bugün Kıbrıs'ı göz göre göre koparmak isteyen Yunanistan, daha birkaç sene evvel de Ayasofya'ya bile göz atmak küstahlığını göstermiş ve İstanbul'u talep eden Yunanlılar hiçbir zaman eksik olmamıştı.

Bütün bunlara karşı susan Türkiye, artık ağzına açmıştır.

Türk — *Rumlar ne yapacaklar?*

Şimdi, çok mühim bir meseleyle karşı karşıya bulunuyoruz. Aramızda yaşıyan ve her fırsatta Türk olduklarını söyleyen Rumlar ne yapacaklardır? Bilhassa Demokrat Parti iktidarının belki de lüzumundan fazla itibar gösterdiği meşhur Patrik Athenagoras nasıl bir vaziyet takınacaktır? «Kıbrıs Türktür» komitesi, aldığı güzel bir kararla bu vatandaşlarımızı ve bu zatı frenklerin tabiriyle duvarın önüne getirip bırakmıştır. Duvarı aşacaklar mı, yoksa bizi arkadan mı vuracaklardır? Zira Kıbrıs gibi bütün Türk milletinin hassasiyet gösterdiği bir milli meselede bunlar aykırı vaziyet alırlarsa bütün «bizden görünme» lerinin sahte olduğu anlaşılacak, utanmazlıkları meydana çıkacaktır.

Bu mevzuda varılan karar şudur:

«**1** — İstanbul Milletvekili Bay Hacopulos'un da komitenin çalışmalarına davet edilmesini.

2 — Başdespot Athenagoras'a komite tarafından bir mektup gönderilerek, kendisinden:

A — Ökömenlik Patrik sıfatiyle, bir tamim neşretmesinin istenilmesini ve bu tamimde dünyanın neresinde olursa olsun, Ortodoks kilisesinin ve Metropolitlerinin politikaya karışmalarının yerinde olmadığının, aksi halde bu hareketlerinin şiddetle Patrik tarafından takbih edileceğinin ilan edilmesini.

B — Doğrudan doğruya ve yalnız ruhani değil, fakat idari bakımdan da hala Fener Patrikliğine bağlı olan Girit Adası ile Oniki Adalardaki takriben on kadar Metropolite hitaben gene bir tamim gönderilmesini ve mezkür tamimde Kıbrıs meselesi gibi siyasi meselelere karışmalarının yasak olduğunun belirtilmesini, emre itaat ve icabet etmiyenlere karşı disiplin cezalarının tatbik edileceğinin bildirilmesi.

3 — Athenagoras Patrik olalıberi şehrimizdeki çeşitli Rum Cemiyetlerinin sayıları birdenbire 150 ye yaklaşmıştır. Bunlar arasında mesela, Zografyan Lisesi Mezunları, Fener'deki Mektep v.s Mezunları Cemiyetleri gibi «ki Rumlardan mürekkeptir. Türk tabiiyetindedirler» Cemiyetler vardır. Bütün bu Rum teşekküllerinin komite tarafından bir sirküler gönderilerek Kıbrıs hakkındaki Türk görüsünün Türk olması haysiyeti ile yazılı birer beyanname ile Türk, Rum ve bütün dünya matbuatına ve bilhassa Atina gazetelerine tellemelerinin kendilerine bildirilmesini teklif edelim.»

Kurnaz Patrik Athenagoras, kendisinin siyasetle alakası bulunmadığını söyleyerek işin içinden sıyrılmak istemiştir. Fakat kendisine derhal hatırlatılmıştır ki Fener Patrikhanesine bağlı Kıbrıs papazları pekala siyasetle meşgul olmaktadırlar — hem de, harıl harıl — ve Patrikten istenilen buna mani olmasıdır. Rum cemaati de, şu satırlar yazıldığı ana kadar cevabını bildirmemiş, bir vaziyet almamıştır. Eğer bu cemaatin Türklük iddialarının bir esası varsa, şimdi belli olacaktır. Aksi halde, gidip Yunanistan'da yaşamaları halisane tavsiye edilebilir.

Zararın *büyüğü*

Kıbrıs Yunanistan'a verilecek mi? Dostlarımızın kopardıkları yaygaralarla birçok memlekette halk efkarını bulandırdıkları ve kendi taraflarına çektikleri doğrudur. Birleşmiş Milletlerde mesele görüşülürken bunun rol oynaması da tabiidir. Ancak, Türkiye tarafından desteklenen İngiliz tezinin galebe çalması ve Kıbrıs davasının Büyük Britanya'nın bir iç işi sayılması da kuvvetle muhtemeldir. Hukuk, bizim tarafımızdadır.

Ancak, hiç şüphe edilmiyecek taraf otuz senedenberi haklı olmaktan çıkıp hissi hale gelemeyen Türk — Yunan dostluğunun bu gürültü arasında çok şey kaybedeceği ve belki de temellerinden çökeceğidir. Eğer Yunanlı devlet adamları şu son anda bir basiret göstermezlerse, bunca emeklere hakikaten yazık olur.

Yunan devlet adamları ise, o kıratta bulunmadıklarını maalesef ispat etmişlerdir.

Hem unutmamalıdırlar ki bundan sonra sözlerine değil, fiillerine bakılacak, vaadlerine değil, hareket tarzlarına göre not verilecektir.

C.H.P.

Boykota boykot

Herkesin aklındaki aynıydı: Seçimlere girecek miyiz, girmiyecek miyiz? Herkesin aklındaki aynıydı ama, her şeyin de bir sırası vardı. Cumhuriyet Halk Partisi o sabah saat onda Genel Başkan İsmet İnönü'nün başkanlığında Partinin İstanbuldaki merkezinde toplanmıştı.

Bir gün evvel Genel Sekreter Kasım Gülek, İsmet İnönü'yü Erenköy'de ziyaret etmiş ve kendisiyle uzun boylu görüşmüştü. Kasım Gülek Ankara'dan yeni gelmişti. Partinin Merkez İdare Heyeti, Parti Meclisine takdim edilecek raporu hazırlamış ve Genel Sekreter onu beraberinde getirmişti. Genel Başkana, seçimlere girilip girilmemesi mevzuunda teşkilattan gelen temenniler anlatıldı, muhtelif meselelerden bahsedildi. Parti Meclisinin gündemi aşağı yukarı hazırdı.

Toplantının ilk günü, daha ziyade partinin iç işleri ele alındığı ve o zaman derhal görüldü ki Cumhuriyet Halk Partisinin en yüksek kademesi tam bir infial halindedir. Belki ilk defa olarak bu infial, iktidara hücum edilmeksizin ifade olundu Kızgınlık, Merkez İdare Heyeti ve Parti Meclisini teskil eden azalar hakkında bizzat Halk Partili bazı gazeteler tarafından yapılan ağır neşriyata karşıydı Ortada iki hedef görünüyordu: Falih Rıfkı Atay ve Nihat Erim Her ikisi de Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayından çıka çıka böyle bir Parti Meclisi ve böyle bir Merkez İdare Heyeti çıktığından dolayı teessürlerini kelimeleri esirgemeksizin ifade etmişlerdi. O ka-

Yunanlılar *bağırıyorlar*

Kuru gürültüye pabuç bırakan *yok*

Gülek - İnönü
Var iken kalpte muhabbet...

dar ki, hele Falih Rıfkı Atay, partinin mühim meselelerinin «itimat olunacak adamlar arasında hususi şekilde» görüşülmesini bile teklif etmişti. İşte o teklif, Parti Meclisinin sayın azalarını çileden çıkarmaya yetmişti. Günün kahramanları Naşit Fırat, Ekrem Amaç, Ekrem Özden ve hepsinden çok Karadavut Nizameddin Nazif Tevedelenli oldu. Nizameddin Nazif bir «basın mütehassısı» olarak «dostlarım!» diye başlıyan ve «öperim!» diye biten uzun ve ateşli konuşmasında bu muharrirleri sıraya girmeye davet etti Hatta görüşmeler sırasında sert tehditler, partiden ihraç lafları bile dolaştı. Genel Başkan İnönü, söylenilenleri büyük bir sükûnetle dinliyordu zaten İsmet İnönü bu gibi çok konuşulan toplantılarda gösterdiği sabırla dikkati çekmektedir. Nitekim Parti Meclisi toplantılarına da ilk gelen ve son giden de o oldu.

Evet, Nizameddin Nazif ve diğer hatipler söylediler, söylediler, söylediler, içlerini döktüler. Şikayetleri şu noktada toplanıyordu: Bizi, neye dayanarak tenkid ediyorlar? Henüz bir icraatımız yok ki.. Bir karar almadık, bir kararı tatbik etmedik... Zaten iktidarla başımız dertte, simdi bir de kendi aramızdan bazı muharrirler bize kök söktürmeye kalkarlarsa, biz bir de onlarla uğraşmak mecburiyetinde kalırsak halimiz nice olur? İktidar bizi, Parti olarak halkın gözünden düşürmek için bunca gayret sarfederken hiç olmazsa kendi arkadaşlarımızın Partiyi zayıf düşürecek hareketlerden sakınmaları icap ederdi.

Görüşmelerin bu noktasında makalelerden parçalar bile nakledildi ve işin Genel Başkana havale edilmek istenildiği görüldü Parti içinde tesanüdü korumakla Genel Başkan vazifeliydi, bu onun işiydi.

İsmet İnönü fikrini pek belli etmeksizin, ne Parti Meclisinin alehinde, ne de acar muharrirlerin aleyhinde bulunmaksızın meseleyi ele alacağını ve bu gibi «Partiye zarar verecek neşriyatı» önlemeye çalışacağını bildirdi. Dertlerin dökülmesi uzun sürmüştü. Nitekim ilk gün azalar dağıldıkları zaman hava çoktan kararmış, hatta sokaklar tenhalaşmaya başlamıştı. Saat dokuza geliyordu.

Dönekler

Dertler, Falih Rıfkı Atay ile Nihat Erim'in makalelerinden ibaret değildi. Partiden bir takım istifalar olmuştu. Bunların en ehemmiyetlilerindan ikisi Genel Sekreter Yardımcısı Zihni Betil ile Meclis Grupu Reis Vekili Servet Somuncuoğlu'nun çekilmeleriydi Server Somuncuoğlu'nun istifası daha evvel görüşülmüştü. Fakat Zihni Betil'inki yeniydi ve elde eski Genel Sekreter yardımcısının bir mektubu vardı. Zihni Betil bu mektubunda Parti içinde görmeyi arzuladığı demokratik nizamı göremediği için - Allah, Allah, bu nizamı yoksa, üstat bunu tam kaybettiği seçimlerden sonra mı müşahede etmiş? — Partisini terketmek mecburiyetinde kaldığını Genel Başkana bildiriyordu. İsmet İnönü; Zihni Betil'e ümitler bağlamış bulunduğundan bu harekete esef etmekten geri kalmamıştı. Fakat Parti Meclisinde Zihni Betil ve o vesileyle Server Somuncuoğlu ile Cavit Oral hakkında söylenilenler teessüfü hayli geride bıraktı. Birçok hatip hararetle atıp tuttu. Bunların, iktidarla temaslarının zamanında haber alındığı, hatta Merkeze gerekli ikazın yapıldığı, fakat maalesef ihtarın kaale alınmadığı bildirildi. Hava kızışıyordu. Laf, çekilmiş olanlardan çekilmeleri muhtemel olanlara geldi ve bir takım imalar oldu. Cumhuriyet Halk Partisinin bu gibi dönekliklere karşı tedbirli olması gerektiği anlaşılıyordu. Bir partinin Genel Sekreter Yardımcılığı gibi en mühim ve en ziyade itimat isteyen mevkiine yükselmiş kimseler bugünden yarına bir istifa mektubu ile ayrılırlarsa — ki, azaların hepsi bunda iktidarın parmağını görüyordu — Parti içinde kimin kime emniyet edebileceği gibi bir sual ortaya çıkıyordu. Uzun münakaşalar ve sert tenkidler oldu. Nizameddin Nazif gene o gür sesiyle konuştu. Müzakerelerin o kısmında iktidara, partilileri ayarttığı için hücumdan da geri kalınmadı, ahlakla oynamanın kötülükleri ve zararları üzerinde duruldu.

Toplantının ikinci gününün yarısı da böylece tamamlanmıştı, İsmet İnönü öğleden sonra toplanılmak üzere müzakereyi tatil etti. Seçimlere girip girmemek meselesi ele alınacaktı.

Seçimlere dair

Öğleden sonra hemen herkes heyecanlıydı. Celse açıldığında şöyle bir teklif geldi: Mesele çek mühimdir, bu bakımdan yalnız söz alanlar değil, istisnasız herkes fikrini söylesin, sonda gizli oyla karar verelim. Teklif kabul edildi. Hatipler lafa başladılar. Uzun uzun konuşuyorlar, girmek ile girmemenin kendisine mahsus zarar ve faydalarından bahsediyorlardı. Bu müzakereler sırasında anlaşıldı ki hakim olan temayül seçimlere girilmemesi temayülüdür. Aksini ilzam eden bir tek faktör vardı: İsmet İnönü'nün durumu. Gerçi Genel Başkan, Kasım Gülek'len sonra son olarak söz alacaktı ama, herkes ne söyleyeceğini gayet iyi biliyordu. Bu bakımdan hatipler, kendi kanaatlerini açıklarlarken içlerinden gelen ve kaynağını keşfetmek kolay bir endişeyle seçimlere girilmesi ihtimalini de fazla kötülemekten çekiniyorlardı İsmet İnönü'nün şahsiyetini bir defa daha ortaya koyacağı anlaşılıyordu. Hatta Parti Meclisi kendi kanaatine aykırı bir karar alırsa Kurultayı toplantıya çağıracağı aşikardı. Bu durum ise hem Parti, hem de Parti Meclisi için zaaf alameti olabilirdi. Buna rağmen seçimlere girilmemesi ehinde bir hava ortaya çıktı.

Kasım Gülek bu havayı dağıtmak için bir şey yapmadı. Genel Sekreterin, Genel Başkanın aksine seçimlerin boykot edilmesi taraftarı olduğu biliniyordu.

Nihayet İnönü konuştu. Meselenin, kendi görüsüne göre asıl mühim tarafını izah etti. Şartların vehameni inkar etmiyordu. Durum ortadaydı. Halkın muhalefeti tutmaktan korkması için bir sebep vardı. İhtimal ki yer yer korkacaktı da.. Şartlar üzerinde ihtilaf yoktu. Sadece daha iyi günlere kavuşmanın yolu olarak Genel Başkan seçimlere girilmesini görüyordu. Ötekiler ise girilmemesini.. Maksat aynıydı da, tutulacak yol üzerinde ihtilaf vardı.

Vakit gene gecikmişti. Üstelik Parti Meclisindeki hava pek müsait hale gelmemişti. İsmet İnönü toplantıyı yeniden ertesi güne bıraktı.

Üçüncü gün bir karar alınabildi. Karar seçimlere girilmesi lehindeydi. Az bir farkla verilmişti. Bunun derhal bir tebliğ ile umumi efkara ve teşkilata bildirilmesi istenildi. Adeta parti Meclisinin caymasından korkuluyor-du. Halbuki toplantı henüz bitmemişti, ertesi gün Partinin mali vaziyeti konuşulacak, yeni toplantının tarihi tesbit edilecek, bazı tali kararlar alınacaktı. Fakat, derhal Cumhuriyet Halk Partisinin seçimlere girdiğini bildiren bir tebliğ hazırlandı ve neşredildi. İşte bu tebliğ hakkındadır ki Cumhuriyetci Millet Partisinin Genel Başkanı Ahmet Tahtakılıç:

— Durum anlatılıyor, anlatılıyor, anlatılıyor, seçimlere niçin girilmemesi gerektiği izah olunuyor da, sonda girilmesine karar verildiği bildiriliyor» diyecek ve «kabahati» İsmet İnönü'de bulacakta..

Tebliğ yayınlandıktan bir gün sonra Parti Meclisi yeniden toplandı ve karar muvacehesinde durumu gözden geçirdi. Sonra, Merkez İdare Heyeti, Genel Sekreter Kasım Gülek'in siyasetinde bir içtima yaptı ve belediye seçimleri ile diğer mahalli seçimlere girmek üzere hazırlık programını tesbit etti. Zaten Parti Meclisi de on gün sonra yeniden toplanmaya karar vermişti.

O akşam Genel Sekreter Karadeniz'de mutad gezilerinden birine gidecekti. Gece İsmet İnönü ve diğer dostları tarafından vapura kadar uğurlandı, Giresun vapuru «düt!» dedi ve iskeleden ayrıldı. Kasım Gülek, İnönü karşısında bir yeni mağlübiyete uğramıştı, fakat bunun mukadder olduğundan pek ala haberdardı.

Ertesi gün Halkçı gazetesi —- ki Nihat Erim de, doğrusu istenilirse seçimlere iştirakin pek hararetli bir taraftarı değildi, fakat İsmet İnönü öyle istediği için aksini açıkça müdafaa cüretini gösteremiyordu — seçimlere girilmesi kararı karşısında teşkilattan Merkeze tasvip telgraflarının yağdığını bildiriyordu.

Mademki Parti yeni bir mücadeleye giriyordu, maneviyatları bilmek gerekiyordu.

Ta seçimlerin yapılacağı güne kadar gerek Demokrat Partiye, gerekse Halk Partisinde aynı gayrete rastlayacağımız şüphesizdir.

C. M. P.

Tepkili liderler

Ahmet Tahtakılıç, sözünü esirgeyen bir adam değildir. Bir zamanlar iktidarda bulunan Cumhuriyet Halk Partisiyle o zamanın muhalefet partisi Demokrat Parti arasında muvazaa olduğuna inanıp bunu açıkça ilan etmiş, gerçi sonra bunun hayal neticesi sayılması gerektiği anlaşılmıştı ama bu «muvazaa» fikri Taktakılıç'ın zihninde yerleşip kalmıştı.

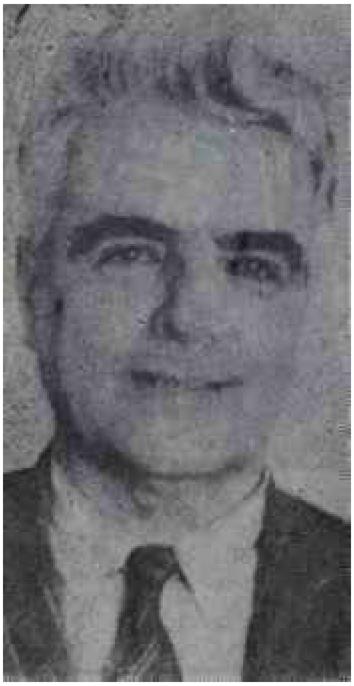
Cumhuriyetçi Millet Partisinin Genel Başkanı:

— Halk Partisinin tebliği ve aldığı karar, kapalı kapıların arkasında bazı temasların vuku bulduğunu göstermektedir dedi.

Kendisinden, Cumhuriyet Halk Partisinin, seçimlere iştirak edeceğini bildiren tebliği hakkında ne düşündüğü sorulmuştu. Ahmet Tahtakılıç bu işte de burnuna bir «muvazaa» k o k u s u geldiğini saklamadı. Kanaatince, tebliğde belirtilen bütün şartlar seçimlere girilmesini değil, girilmemesini icap ettiren şartlardı. Üstelik hem Parti kurultayında, hem de Parti Meclisinde tebellür eden kanaat seçimlerin boykot edilmesi yolundaydı. Gerçi Cumhuriyetçi Millet Partisi bu boykot kararını verirken öteki muhalefet partileriyle temas etmemişti ama, hususi sondajlarla temayülü kontroldan da geri kalmamıştı. Kontrol, Cumhuriyet Halk Partisinin de seçimlere girilmesi taraftarı olmadığı neticesini meydana

— Burası Ankara Radyosu! Alaturka musiki neşriyatımıza devam ediyoruz..

Sadık Aldoğan
Ateşli paşa

koymuştu. Evet, İsmet İnönü aksi tezi hararetle hatta şahsiyetini ortaya koyarak müdafaa etmişti, fakat Parti Meclisi liderin değil ekseriyetin fikrine uyacak, seçimlere girmiyecekti.

Ahmet Tahtakılıç, hayatında bilmem kaçıncı defa olarak yanılıyordu. Cumhuriyetçi Millet Partisi şimdi o kadar cesaret verici bir vaziyette değildir ve partide esen hava nikbin olmaktan ziyade bedbindir. Zira seçimleri boykot etmenin Anayasaya bile aykırı olduğu, hatta vatana ihanet sayılması gerektiği yolunda ortaya laflar atılırken Cumhuriyetçi Millet Partisi; Cumhuriyet Halk Partisini kendisine paratoner olarak kullanmak niyetindeydi. Şimşekler çakarken iki kişi olmak, tek başına kalmaktan elbette ki iyidir. Üstelik Cumhuriyetçi Millet Partisinin mesela bu yüzden iktidarın hışmına — yeni bir hışmına — uğraması memlekette pek geniş tepki yaratmıyacak, hışma uğrayanı Halk Partisi olduğu takdirde görülecek hareket görülmeyecekti. Zira umumi efkarda Cumhuriyetçi Millet Partisine karşı bir çekingenliğin mevcudiyetini, liderler de pekala hissediyorlardı. Attıkları adım, zannettiklerinden daha tehlikeli bir netice vermiş; üstelik gayeleri tahakkuk etmemişti.

Seçimleri boykot kararını verirken Cumhuriyetçi Millet Partisi neyi hesaplamıştı:

Cumhuriyet Halk Partisi de seçimlere iştirak etmeyecek, bu suretle iktidar milletimiz ve dünya muvacehesinde tek başına kalıp, müşkül mevkie düşecekti. Böylece anlaşılacaktı ki Türkiye'de demokrasi yoktur ve siyasî partiler üzerindeki tazyik bunların seçimlere katılmalarını lüzumsuz kılacak kadar kuvvetlidir.

Halbuki şimdi, memleketin ana muhalefet partisi seçimlere iştirakte bir mahzur görmediğine göre bütün emekler ve plan boşa gitmiş oluyordu.

Kararın bir tek neticesi olabilirdi: Cumhuriyetçi Millet Partisine karşı iktidarın kampanyasını şiddetlendirmek. Nitekim şiddetlendirmiştir.

Hakikaten Cumhuriyetçi Millet Partisi liderlerinden birçoğu ya hapishanededir, ya da haklarında takibat yapılmaktadır. Her takibatta hakimlerin tevkif kararı verdikleri ve muhakemelerinin mevkufen yapıldığı da görülmektedir. Bunlardan biri Fuat Arna'dır. Partinin Genel İdare Kurulu azası olan bu zat ta Demokrat Parti azası bulunduğundanberi müteaddit defalar tevkif edilmiştir ve her tevkif bir hadise olmuştur. Bu sefer Millet gazetesindeki bir yazısından dolayı takibat yapılmaktadır. Gene, Genel İdare Kurulundan General Sadık Aldoğan aynı gazetede çıkan ve adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ettiği iddia olunan yazısından dolayı hapishanededir. Avukat Saadet Kaçar aynı suçtan dolayı mevkuftur. Partinin Genel İdare Kurulundan Nureddin Ardıçoğlu Amerikalılara hitaben yayınladığı bir açık mektuptan dolayı tevkif edilmiştir. Partinin Genel Sekreteri Abdurrahman Boyacıgiller hakkında takibat için izin beklenmektedir, Fuat Arna'nın avukatı da muhtemelen bugün, yarın tevkif olunacaktır. Bütün bu takibat bahis mevzuu şahısların uzun tecrübelere rağmen ölçüyü bulamamakta gösterdikleri inattır. Eğer böyle devam ederse Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Kurulunun içtimalarını tevkifhanelerde yapması bir zaruret haline gelecek, içerdekilerin miktarı dışardakileri geçecektir; Cumhuriyetçi Millet Partisi bu durumu hükümetin parti üzerindeki tazyikinin bir delili saymaktadır.

Coğrafyaya dair

Tapu ve Kadastro işlerini tedvire memur Devlet Vekilimiz genç Osman Kapani Zafer gazetesine bir beyanat vermiş. Diyor ki:

— Vekaletimize bağlı bulunan tapu ve kadastro, toprak ve iskan işleri üzerinde tetkikatta bulunmak üzere Güney ve Güneydoğu vilayetlerinde yaptığım seyahatte, Bolu, Kocaeli, İstanbul, Bursa, Balıkesir; Manisa; İzmir; Aydın; Denizli; Burdur; Antalya; Isparta; Afyon, Kütahya ve Eskişehir illeriyle birçok kazalarda incelemelerde bulundum.

Güney ve Güneydoğu vilayetleri: İstanbul, Bursa, İzmir...

İster misiniz hemen hepsi İstanbul'da bulunan vekillerimiz Ankara'ya dönmeye başladıkları şu sırada teker teker yaz sıcağında güney doğu vilayetlerimizden İstanbul'da incelemelerde bulunduktan sonra... diye beyanat vermeye başlasınlar.

O zaman bir de, yaptıkları fedakarlıktan dolayı kendilerini tebrike mecbur kalacağız dostlar!

Dış politika

Bayar Yugoslavya'da

Gazetedeki haber Belgrad'ın 10 bin Türk bayrağı ile süslendiğini bildiriyordu ve bunda zerrece mübalağa yoktu. Türkiye Reisicumhuru daha Yugoslavya topraklarına ayak bastığı andan itibaren pek hararetli bir istikbal görmüştü. Tarif için denilebilir ki bu, Mareşal Tito'nun Türkiye'ye geldiği zamanı gördüğü sıcak kabulün aynıdır.

Celal Bayar'ın maiyetinde hükümet adına vekillerin en zarif ve en kibarlarından biri olan Milli Müdafaa Vekili Ethem Menderes, silahlı kuvvetlerden bir karacı, bir havacı generalle bir amiral, yaverleri doktoru, hususî kalem müdürü bulunuyorlardı. Yugoslavlar misafirlerini karşılamak üzere daha hayli zaman evvel hazırlıklara başlamışlardı. En büyük gazeteler, Borba'lar, Politika'lar, Viyesnik'ler, memleketimiz hakkında son derece dostane makaleler neşrediyorlardı. Gerçi Yugoslavya gibi demirden bir elle idare edilen memleketlerde basın kolaylıkla tesir altında bırakılabilir ve gazeteler ekseriya hükümetini yaz dediği şeyleri yazar ama Celal Bayar'a yapılan istikbal bir res-

Fuad Arna
Dilini tutmayı öğrenemedi

mi istikbalden hayli farklıydı. Her şey gösteriyordu ki Yugoslav milleti Türk devletinin reisini karşılama törenine kalbini de koymuştur.

Celal Bayar Savaronada seyahat ediyor ve dünyanın bu en pahalı mektep gemisi ne Demirhisar, Sultanhisar, Gaziantep ve Gemlik muhripleri refakat ediyordu. Yolda 30 Ağustos bayramı münasebetiyle bir merasim yapılmış, sonra gemiler sakin bir havada Egeyi geçmişlerdi. Türkiye Reisicumhuru Yugoslav topraklarına Rijeka limanında ayak basacaktı. Savarona, Korfuyu geçip de Yugoslav sularına girdiğinde Yugoslav donanmasına mensup iki muhrip tarafından selamlandı ve muhripler kafileye limana kadar refakat ettiler. Liman baştan aşağı bayraklarla donanmıştı. Celal Bayar oradan trene bindi ve doğruca Belgrada hareket etti. Asıl karsılama Belgradda oldu.

Yugoslav başkenti bir bayram yeri manzarası arzediyordu. Türk ve Yugoslav bayraklarıyla bezenmemiş bir tek nokta yoktu. Muhtelif yerlere elektrikle "hoş geldiniz" ibaresi yazılmıştı. İstasyondan itibaren Nemanjina Ulucia caddesi, Tucovica meydanı, Knez Miloşa caddesi, Osodjenya meydanı, Mareşal Tito bulvarı bayraklar, çiçekler ve yeşil dallarla süslenmişti. Sava nehri üzerindeki büyük köprüye ayrıca tak kurulmuştu. Bütün şehir, gece ışıl ışıl yanıyordu. Halk sokaklara dökülmüş, ellerinde Türk ve Yugoslav bayrakları Celal Bayarı ve Mareşal Tito'yu hararetle selamlıyordu. İşte bir Amerikalı muhabir bu sahneyi tarif eden telgrafında Bu, içten gelen bir tezahüratı cümlesini kullandı. Bu hakikaten içten gelen bir tezahürattı ve rejimleri ne olursa olsun iki memlekette yaşıyan insanların birbirlerine karşı duydukları hakiki muhabbetin bir nişanesiydi.

Bayar ve uğurlayıcıları
Tebessümler arasında

Reisicumhur şu anda dost Yugoslav topraklarında bulunuyor. Şerefine, hazırlanan program gereğince kabul resimleri, ziyafetler tertiplenmiştir, tertiplenmektedir. Bayar, Belgradı ziyaretten sonra trenle memleketin diğer taraflarına da gidecek ve hiç şüphe yok, aynı candan alaka ve hararetle karşılanacaktır.

Zira iki millet arasında ne mazide ne halde vahim bir anlaşmazlık mevcuttur. Belki de bu sebepten dolayı iki devlet reisi yaptıkları görüşmelerde Türkiye ile Yugoslavya arasındaki bir meseleyi değil, üçlü paktın üçüncü ve huysuz azası Yunanistan'ın ortaya çıkardığı Kıbrıs işini bahis mevzuu etmişlerdir.

Zira Celal Bayar ve Mareşal Tito-nun, dostluk tezahürlerinin kenarında üzerinde en ziyade durdukları mesele Kıbrıs meselesi olmuştur. Ne Celal Bayar, ne de Mareşal Tito, açık kalpli insanlar olarak böyle bir davanın şu anda patlak vermesinin üçlü pakta tesir edeceğini saklamışlardır. Türkiye Reisicumhuru Türk Hükümetinin bu mevzuda ne kadar itina gösterdiğini, dikkat ettiğini, elinden gelen herşeyi yaptığını anlatmış ve Mareşal Tito bütün bunları tasdik etmiştir. Gerek Türkiye'de gerekse Yunanistan'da devam eden ve iki milletin arasını belki de bir daha kapanmıyacak şekilde açmak istidadını gösteren nümayişler, mitingler de konuşmalar esnasında ele alınmıştır. Fakat bu gibi hadiselere ilk sebebiyet verenin Yunanistan olduğu gözden kaçmamıştır. Vaziyet son hadiselerin ışığında mütalaa edilirken Mareşal Tito, iki partneri arasında bir anlaşma zemini bulmak için elinden geleni yapmaya hazır olduğunu bildirmiştir. Fakat Yunanistan'ın takındığı durum karşısında herhangi birinin elinden herhangi bir şeyin gelmesi ihtimali pek fazla değildir. Bu husus da müzakereler esnasında gözden uzak tutulmamıştır.

Nihayet iki devlet reisi, Ankarada buluşmalarından bu yana cereyan eden dünya meseleleri üzerinde de fikir yürütmekten, hadiselere kusbakışı bir nazar atfetmekten geri kalmamışlar ve çeşitli mevzularda mutabakat halinde olduklarını müşahede etmişlerdir. Bu konuşmalar sırasında hariciyemizin en kıymetli elemanlarından biri olan ve umumi Katipliğe tayin edilen Muharrem Nuri Birgi, Celal Bayarın kıymetli bir müşaviri olmuştur.

Devlet reislerinin ziyaretleri artık yüzde yüz siyasi bir mana taşımıyor. Hele bunlardan biri gayri mesul mevkide bulunursa... Maksat daha ziyade milletler arasında bir yakınlaşma temini oluyor ki umumi efkarların bu derece kıymet ve ehemmiyet kazandığı devrimizde netice gene siyasi olmaktan kurtulamıyor. Celal Bayarın halen devam etmekte olan seyahatinde bu iki cephe de tahakkuk etmiştir. Bilhassa Kıbrıs meselesinin patlak verdiği anda üçlü paktın iki mühim azası arasında bir fikir birliğine varılması şayanı memnuniyettir.

Bayar - Koraltan
Asıl — Vekil

Türkiye Reisicumhurundan sonra Yunan Kralı da Belgradı resmen ziyaret edecek ve Kral Paul, Mareşal Tito'nun yaptığı ziyareti iade edecektir. Bu ikinci ziyaretin tarihi henüz tesbit edilmiş değilse de eğer o vakte kadar Kıbrıs işi halledilmezse Tito'nun Yunan Kralı üzerinde bir müsbet ve mantıki tesir yapmaya çalışacağından şüphe yoktur.

Savarona gidişte olduğu gibi dönüşte de Yunan sularında pek fazla oyalanmadan yoluna devam edeceğe benzemektedir. Zira milletlerin birbirlerine atıp tuttukları şu anda herhangi bir resmi gösteriş, elbette ki gülünç olmaktan ileri gidemeyecektir.

BAYINDIRLIK

Karayolları

Türkler ders veriyor

Ankara'da, Bakanlıklarda, iki tarafı modern ve çirkin yapılarla çevrili yolun hemen başında eski adiyle Bayındırlık Bakanlığı, yeni adıyla Nafia Vekaletinin bir kibrit kutusunu andıran binasında, bir büyük salonda 9 kişi eğitim görüyor. Bu 9 kişinin birkaç müşterek vasfı var: Evvela hepsi esmer, ondan sonra hepsi yol mütehassısı. Bunlar Birleşmiş Milletler tarafından Türkiye'de açılmasına karar verilen Yol Eğitim Merkezinin dinleyici ve talebeleridir. Renklerinin esmerliğine gelince hepsi orta şark memleketlerine mensuptur. Dinleyicilerin biri Suriye'nin Nafia Vekaleti Müsteşarı Kazer Jezzar, diğeri Karayolları Umum Müdürü Anis Schebad'dır. Talebelerin biri İranlı, biri Lübnanlı, ikisi Mısırlı, biri Suriyeli, son ikisi de Ürdünlüdür.

Eğitim Merkezinin hikayesi eskidir. Eğer iyi işin altı aydan evvel çıkmadığı prensibine en sadık teşkilat Birleşmiş Milletler Teşkilatı ise bu teşkilatın teknik yardım kısmı sadakatte ondan da ileri gitmektedir. Teknik yardım kısmı, dünyanın muhtelif yerlerinde kurslar açar, mütehassıslar toplar, bir takım işlerin nasıl yapılması lazım geldiği hususunda neşriyatta bulunur, broşürler yayınlar, elhasıl bir bilgi verebilmek için çırpınır durur. Bir kusuru vardır: aheste gider. İşte bu teşkilata bilhassa orta şarktan karayolları planlaması, yapımı ve idaresi mevzularında modern görüş ve usulleri takip edebilmek için müteaddit teknik yardım talepleri gelmiştir. Bunlar incelenmiş, sıraya konulmuş ve mütehassıslar, arzuları toplu bir şekilde ve mıntakanın ihtiyaçlarına en uygun şekilde karşılamak gayesiyle tetkiklere başlamışlardır. Bu sırada görülmüştür ki bizzat orta şarkın içinde bir memleket vardır, orada yol çalışmalarının prensip ve usulleri modern prensip ve usullere tamamiyle uygundur. Bahis mevzuu memleket Türkiye'dir.

Orhan Barım'ın rolü

Burada Orhan Barım'ın rolü meydana çıkmaktadır.

Orhan Barım kimdir? Bu bir genç adamdır. Memleketimizde karayolları idaresinde çalıştıktan sonra Amerika'ya gitmiş, orada Birleşmiş Milletler Teşkilatı Teknik Yardım İdaresi Teknik Projeler Uzmanı olmuştur. Amerika'ya gidenlerin Türkiye'yi unuttukları devirde Orhan Barım bir Türk olduğunu asla hatırından çıkarmamıştır. Orta şark milletlerinin Yol Eğitim Merkezi istediklerini haber alınca bu işi en iyi Türkiye Karayollarının tertip edebileceğini alakalılara hatırlatan o olmuştur. Bu fikir, hakikaten, alakalılara da cazip gelmiştir. Düşünülmüştür ki, İran'ın veya Ürdün'ün, Mısır'ın veya Lübnan'ın yolları, yol anlayışları perişan bir vasiyettedir. Bu memleketlere mensup mütehassıslar pekala Amerikaya götürülebilir, yol inşaatı mevzuunda pek çok şey gösterilebilir, koca kıta gezdirilebilir, sonra da yurtlarına iade edilebilir. Ama mütehassıslar orada, kelimenin tam manasıyla sudan çıkmış balık a döneceklerdir. O kadar mükemmel şeyler görebilecekler, öyle imkanlar müşahede edeceklerdir ki bunların hiçbirine memleketlerinde rastlayamıyacaklardır. Ya ağızları bir karış açık gezecekler, ya da nevmidi içinde kalacaklar, bunları hayal sayacaklardır.

Halbuki kendileriyle komşu bir memlekette yok tekniğinin bütün modern icapları tabii bir muayyen ölçü içinde tatbik edilebilmektedir. Eğitim Merkezi niçin orada kurulmasın? Fikri Orhan Barım da var gücü ile desteklemiştir.

Bu sırada aylar ve aylar geçmiş, evvela Orhan Barım gayri resmi surette bizim Karayollarımıza böyle bir merkezin teşkilatını kurmak isteyip istemediğimizi sormuş, müsbet cevap alınca iş resmiyete dökülmüş, Teknik Yardım İdaresi Türkiye'ye müracaat etmiştir. Nihayet bir mutabakata varılmış, Orhan Barım bu işle meşgul olmak üzere Türkiye'ye gönderilmiştir.

Eğitim merkezine kimler iştirak edecektir? Arap memleketleri. Fakat müşterek dil olarak İngilizce kullanılacağından Orhan Barım Arap memleketlerini de dolaşmış ve mütehassıs talebelerin seçimine yardım etmiştir. İşte, Nafia Vekaletinin o kibrit kutusuna benzeyen binasında açılan kursun hikayesi budur. Böylece Birleşmiş Milletler Teknik Yardım faaliyetleri tarihinde ilk defa olarak bir devlet dairesi tek başına bir beynelmilel eğitim merkezini tertip ve idare etmek vazifesini almış bulunmaktadır. Bunun bize pek çok şeref verdiği aşikardır.

Kursta ne yapılacak?

Eğitim komitesi Karayollarının genç ve dinamik Umum Müdür Muavini Orhan Mersinli'nin idaresindedir ve sadece Türk mütehassıslarından müteşekkildir. Karayollarımızda Amerikalı mütehassıslar da yok değildir, ancak onlar dinleyici sıfatıyla çalışmalara katılabilmektedirler. Kurs programı müşterek çalışma ve ihtisas bölümlerine ayrılmıştır. İhtisas bölümleri şu dört grubu ihtiva etmektedir:

1 — Yol administrasyonu ve planlanması.

2 — Yol etüd ve proje ve malzeme etüdleri çalışmaları.

3 — Makineli yol yapım ve bakım çalışmaları.

4 — Köprü etüd, proje ve yapımı

On hafta sürecek kursun ilk üç haftasında merkezde bu mevzular etrafında topluca konferanslar verilecek,

Yollarımız yapılıyor
Sene 1946

BAYINDIRLIK

Umum Müdürlük atelye, büro, laboratuvar ve tesisleri ile muhtelif yol inşaat projeleri ziyaret edilecektir. Talebeler ondan sonra, arzularına göre İhtisas kollarına ayrılacaklar ve fiilen çalışmak suretile beş haftalık bir staj devresi geçireceklerdir. Müteakiben bir hafta toplu olarak şantiyeler dolaşılacak, son haftanın ilk dört günü seminer çalışmaları yapılacak, geri kalan 3 günde de stajiyerler eğitim merkezinde raporlarını yazacaklardır. Merkezini konferans ve notları bir kitap halinde neşredilecek ve bu kitap ihtimal ki Teknik Üniversitede bir yardımcı ders kitabı olarak kullanılabilecektir.

Bu suretle Karayolları İdaremiz birçok bakımdan memleket hayrına bir iş yapmış olmaktadır.

Türkiye ki, bundan daha pek kısa zaman evvel değil yol mütehassısı, yol mefhumundan bile mahrumdu. Nasıl oluyor da yol sahasında bu derece büyük bir hamle kaydediyor? Karayollarımızın hikayesi de üzerinde durulacak kadar alaka uyandırıcıdır.

Yolsuz Türkiye'de karayolları

Her yolun bir dönemeci vardır, karayollarımızın, daha doğrusu Karayolları idaremizin dönemeci 1947 senesidir. O sene Amerika Birleşik Devletlerinin Başkanı Truman Türkiye ve Yunanistan'a askeri yardım yapılmasına kongreden karar alıyordu.

Kararın çıkmasıyla beraber bir askerî heyet de Türkiye'ye geldi ve tetkiklere başladı. Heyet hayretle gördü ki bu memlekette adına yol denilebilecek birşey yoktur. Halbuki askerî zaruret bir yol şebekesini elzem kılıyordu. Bu hususta bir rapor hazırlandı.

Ancak hükümetimiz bir noktada açıkgöz davrandı. Türkiye'nin yolları mademki ele alınacaktı, sadece askerî bakımdan ele alınmasın. Daha etraflı tetkikler yapılsın, iş daha geniş tutulsun, Truman doktriniyle bize o tarihte 100 milyon dolarlık askerî yardım ayrılmıştı. Bunun 5 milyonu yollarımıza tahsis edildi.

Bu sırada, yeryüzünde ismi yazıldığı gibi okunan belki de tek Amerikalı, Mr. Hilts refakatinde mütehassıslarla beraber Türkiye'ye geldi ve tetkiklere başladı. Yol şebekemiz, bu şebekeyi kuracak teşkilatımız, çalışma tarzımız, kullanacağımız malzeme nasıl olacaktır, ne olacaktır, Mr. Hilts bunları büyük bir vukufla tesbit etti ve kendi adını taşıyan raporunu alakalılara verdi. Bu suretle Türkiye Karayolları İdaresi ile Amerikan Karayolları İdaresi kendi aralarında sıkı bir işbirliği yapıyorlardı. Amerikan Karayolları İdaresi, Türk karayollarının ne ihtiyacı varsa hükümetimiz, diğer satın almalarının hilafına bunda komisyon vermeyecek en iyi malzemeyi en müsait fiyatla satın alacaktı. Bundan başka Amerikalı mütehassıslar memleketimize gelecekler, bizim genç mühendislerimiz oraya gönderilecekti. İnşaata hemen başlanılacak, en son Amerikan tekniği kullanılacaktı. Muhtelif isimlerdeki Amerikan yardım teşekkülleri de (Marshall yardımı, M. S. A. F. O. A) finansmana destek olacaklardı. Hükümet bir Karayolları Umum Müdürlüğü Kanunu hazırladı, 1 9 5 0 de bu Büyük Millet Meclisinden çıktı.

Zihinlerde bir düşünce vardır. Denilmektedir ki: Amerika, Türkiye'nin yollarını yapıyor. Hatta bu iddia siyasi partilerin propagandasında kullanılmış, mesela memleketteki kalkınmayı sadece Marshall yardımına atfeden — o da inkar edemedikleri zaman — Nihad Erim gibi zevat yollarımızın şerefini de yalnız dolarlara maletmişlerdir. Halbuki 1947 ile 1954 arasında Amerikalıların yaptıkları yardımın tutarı ancak 37 milyon dolardır. Üst tarafını hükümetler kendi bütçelerinden ödemişlerdir. Bütün bu

Yollarımız yapılıyor
Sene 1954

işlerin başarılmasında asıl faktör ise bizim mühendislerimizin, bizim ustalarımızın, bizim işçilerimizin gösterdikleri kabiliyet ve gayretidir. Zira Türkiye'nin yolları, elbette ki Amerikalıların maddî ve teknik yardımlarıyla, ama Türkler tarafından yapılmış, şimdi iftihar ettiğimiz teşkilatı Türkler «teşkil» etmiştir.

Karanlık istikbal

Ancak, Türkiye karayolları mühim ve kara bir tehlikeyle karsı karşıyadır ve bir tedbir düşünmenin şimdi tam zamanıdır. Aksi halde, her şey çok geç kalmış olacaktır.

Mesele şudur: Amerikalılar, bugüne kadar bize yardım ettiler. Fakat iktisadî yardımın kesilmek üzere olduğuna dair pek çok belirti vardır. Hatta buna hazırlanılmaktadır. O kadar ki Başvekil Adnan Menderes'in Amerika'da temin ettiği en hayırlı şey, yardımın Türkiye'ye bir müddet daha devam etmesidir. Fakat, ne Olursa olsun bu yardım, ömürünün son günlerini yaşamaktadır. Ölünce, yani ortadan kalkınca, kesilince ne olacak?

Elimizde bir makine parkı vardır. Bu parkı teşkil eden makineler vasatî beş sene ömürlüdür. Yani her beş senede bir, parkın yeni baştan düzenlenmesi gerekmektedir. Daha doğrusu her sene parkın yüzde 20 sini yenilmek zarureti mevcuttur. Bunun için ise her yıl 7-8 milyon dolara ihtiyaç vardır. Dolara, yani dövize... Bu makineler Amerikan malıdır, yedek parçaları da Amerika'dan gelecektir. Hangi parayla? Farz edelim ki hükûmet işin ehemmiyetine binaen bütçesine bu parayı ekledi. Ya transferi? Düşünülmeli ki bu, sadece Karayolları Umum Müdürlüğünün elindeki malzeme içindir. Halbuki Türkiye'de yollar sadece Devlet tarafından yapılmaz, müteahhitler de çalışmaktadırlar. Onların da elinde malzeme vardır. O malzemenin şimdiki seviyede tutulması 2 - 2 , 5 milyon dolara ihtiyaç göstermektedir. Nihayet vilayet ve köy yolları için de bir o kadar dövize lüzum vardır.

Bunlar bizim rakamlarımız değildir, mütehassıslar tarafından tesbit edilmiş ve rapor halinde alakadarlara takdim edilmiştir. Hükümet meseleden haberdardır, ancak tedbiri henüz düşünülmemiştir.

10 milyon kadar dolar, unutulmamalı ki yollarımız idaresini bugünkü temposunda muhafaza içindir. Yoksa daha iyi, daha süratli çalışılmak isteniliyorsa miktar arttırılmalıdır. Demek bugünkü yollarımızın bakımı için, Amerikan yardımının kesildiği gün böyle bir ihtiyaçla karşı karsıya kalacağız. Sonra yol, daimî bakım isteyen bir şımarık çocuk gibidir. Bir sene ihmal ettiniz mi, teşkilatı dövizsizlikten bir sene sıkıntıya soktunuzmu zarar bir değil beş senelik olacak, bir değil beş sene geriye gitmiş olacağız. O zaman sadece dünya kadar para bir yana, dünya kadar emek de berhava olmuş olacaktır. Buna hakikaten yazıktır, günahtır. Bugünden tedbir düşünmek, ihtiyacı karşılayacak kaynak bulmak gerekmektedir.

Aksi halde bizim karayollanmız mensupları birkaç sene sonra Arap memleketlerine, yol eğitim kurslarını takip etmeye gideceklerdir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Uzak Doğu

Manila konferansından beklenenler

Eylülün 6 sında 8 devletin temsilcileri, Manila'da, bir Güney Doğu Asya Paktı Teşkilâtı (S.E.A.T.O) için görüşmelere başlıyacaklar. Konferans, önce, Filipinlerin yazlık başkenti Baguio'da yapılması kararlaşmıştı Fakat, Filipinler Cumhurbaşkanı Ramon Magsaysay, Batılı misafirlerin bu tayfun mevsiminde Baguio havasından rahatsız olabileceklerini düşündüğü için, konferansın Manila'da toplanmasını istedi. Ev sahibinin bu isteği, tabiatiyle, kabul edildi. Delegasyonların öncü heyetleri erkenden Manila'ya giderek konferans hazırlıklarına başladılar.

Konferansa üç Asya Devleti, Filipinler, Tailand (Siyam) ve Pakistan; üç batı devleti, Birleşik Amerika, İngiltere ve Fransa; iki de Asyalı batı devleti, Avustralya ve Yeni Zelanda katılacaktır. Kolombo devletlerinden yalnız Pakistan bu konferansa katılmayı kabul etmiştir. Hindistan, Seylan ve Birmanya'nın bulunmaması, şüphesiz, büyük bir eksiklik teşkil edecek, ve kurulacak teşkilatın mahdut tesirli kalmasına sebep olacaktır. Hindiçini'deki mütareke yüzünden, Vietnam, Laos ve Kambodya'nın da bu konferansa katılmaları imkansızdır.

Kolombo devletleri, kayıtsız kaldıkları için değil, aleyhtar oldukları için konferansa katılmak istememişlerdir. Bilhassa Hindistan böyle bir konferansa ve bu konferans sonunda kurulacak bir Güney Doğu Asya Teşkilatına aleyhtarlığını, böyle bîr teşkilatı Asya barışı için tehlikeli gördüğünü kesin bir dille açıklamıştır.

Başlangıçta Amerika'nın düşüncesi, Güney Doğu Asyada NATO'nun bir benzerini kurmaktı. Nitekim SEATO adı da NATO'ya bir naziredir. Fakat İngiltere buna muhalifti. Üyelerinden çoğunun batılıların teşkil edeceği bir askeri teşkilat Asyalılarca benimsenemiyecek ve kendinden beklenen faydayı sağlıyamıyacaktı. Eğer bugün NATO faydalı olduysa, bu, bütün üyelerinin bu teşkilata kendi istekleri ile ve kendi bölgelerinin savunulması bakımından zarurî gördükleri için katılmış olmalarındandır.

Asyada ise durum değişiktir. Demir perde dışındaki Asyalılar, kendileri için asıl tehlikenin Sovyet Rusya'dan ve Komünist Çin'den mi yoksa batı emperyalizminden mi geldiğini kestirememişlerdir. Hatta, batılılara karşı duyulan çekingenliğin daha büyük olduğu söylenebilir. Öyle olunca, çoğu üyelerini batılı devletlerin teşkil edeceği bir askerî teşkilatı, Asyalıların şüphe ile karşılamaları, bundan batı emperyalizminin kamufle edilmiş yeni bir tezahürünü sezinlemeleri, gerçekte yanılıyor bile olsalar, ancak anlayışla karşılanabilir.

Esasen, Asyada komünist tehdidi askeri bir tehdit değildir. Emellerini harp yoluyla gerçekleştirmeye kalkışmanın çıkar yol olmadığını, Çinliler, Kore tecrübesinden sonra anlamışlardır. Harp külfetine katlanmaya; harbin, hele kendilerini eninde sonunda Amerikan kuvvetleriyle karşı karşıya getirecek bir harbin risklerini göze almaya ihtiyaçları da yoktur. Eğer komşu Asya devletleri üzerinde bazı emelleri varsa, bu memleketlerin iç durumu ve bu memleketler halkının hissiyatı, kendilerine, emellerini daha zahmetsiz yollardan gerçekleştirme imkanlarını vermektedir.

Onun için batılıların Güney Doğu Asyada Komünist Çine karşı sırf askeri tedbirler almaları, belki de boşa harcanmış bir emek olacak, üstelik Asya memleketlerinde hissiyatı büsbütün kendileri aleyhine çevirmek suretiyle komünistlerin belki lehine neticeler bile doğuracaktır.

Filipin Başkanı Mag Say Say

Çiçekler, çiçekler... .

Asyada komünist emellerine karşı, bu emellerin gerçekleştirilmesi için kullanılması muhtemel vasıtalara uygun tedbirler alınmalıydı.

Birleşik Amerika, bu zarureti, İngiltere ile uzun çekişmelerden sonra kabul etmiş görünüyor.

Şimdi öyle anlaşılıyor ki Amerika, Komünist Çinden gelebilecek askerî tecavüzlere karşı gerekli tedbirleri kendi başına almaya devam edecek, kurulması tasarlanan Güney Doğu Asya Paktı Teşkilatının da bu tedbirlere açıktan açığa iştirakinde ısrar etmiyecektir. Amerika, her ne pahasına olursa olsun Komünist Çine bırakmamak azminde göründüğü Formozanın savunması için tedbirler almaktan vaz geçemezdi. Onun için kurulacak teşkilata Formoza'nın da dahil edilmesi, bu teşkilata, otomatik olarak, askerî bir hüviyet verecekti. Amerikanın Formoza'daki Milliyetçi Çin devletini de teşkilata alma isteğini göstermemesi, bu teşkilata lüzumundan fazla askerî bir hüviyet verilmemesini kabul ettiğine açık bir delildir.

Bu durumda SEATO'nun daha çok iktisadî ve kültürel bir teşkilat olacağı, ve askerî bir paktın ancak çerçevesini kurmakla yetineceği beklenmektedir.

Anlaşıldığına göre, üyelerden birine bir tecavüz vuku bulduğu takdirde diğer üyelerin bunu kendilerine karşı girişilmiş bir tecavüz sayıp otomatik olarak harekete geçmelerini gerektirecek hükümler düşünülmemektedir. Ancak, bu gibi hallerde müşterek bir savunma tedbiri alınmasını kolaylaştıracak bazı hükümlerin pakta konulması tasarlanmaktadır.

Teşkilat, her şeyden önce, bölgenin ekonomik kalkınması yolunda çalışacak, ve komünizme karşı «moral» silahlarla mücadele açacaktır. Yani, bütün gayretini, Asya halkının komünizm tehlikesine karşı uyanmasını ve batılılara manen yaklaşmasını sağlama hedefi üzerinde teksif edecektir. Bunun için Asyalılara güven telkin edebilmek, batılıların Asyada bir emperyalist siyaset gütmediklerine Asyalıları ikna edebilmek ve Asyalılara batılıların yaşama tarzını beğendirmek, fert hürriyeti prensiplerini benimsetebilmek gerekmektedir.

Eğer Manila konferansı, bu yolda bir çalışma programı için zemin hazırlamaya ve bilhassa Hindistana, duyduğu şüphelerin yersiz olduğu kanaatini verecek bir teşkilat kurmaya muvaffak olursa, dünya güvenliğini kuvvetlendirme yolunda atılmış gerçekten faydalı bir adım sayılabilir.

Peiping'de pazarlık

Majestenin Muhalefet Lideri başkanlığındaki bir İşçi Partisi heyetinin Sovyet Rusya'ya ve Komünist Çine yaptığı ziyaret, acaba majestenin hükümetinin arzusu hilafına mı tertiplenmiştir?

İşçi Partisi heyeti Moskova'da bulunduğu sırada, Londra'nın, bir ingiliz Parlamento heyetine Moskova'dan vaki daveti kabul etmesi, hiç de böyle bir kanaate yer bırakmamaktadır.

Hatta rivayete bakılırsa, eski Başbakan Attlee'nin başkanlığında ve müfrit Sosyalist Bevan'ın da iştirakile yapılan bu ziyaret, İngiliz Dışişleri Bakanı Edenle Kızıl Çin Başbakanı Çu En Lai ile arasında Cenevrede cereyan etmiş olan görüşmelerin bir neticesidir.

Bu görüşmeler sonunda İngiltere ile Çin Halk Cumhuriyeti, aralarında daha dostane ve daha yakın münasebetler kurmak hususundaki arzularını, şüpheye yer bırakmıyacak bir şekilde açığa vurmuşlardı. Bu yolda müsbet bir adım atmak, ciddi temaslar tesis etmek gerekiyordu. Bu te-

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Çu - en - lai
«Kiminle konuşuyorum, efendim?»

masların doğrudan doğruya hükümet kanalıyla yapılması Amerikada hiç hoş karşılanmıyacaktı. Halbuki temas yapacak, heyet, muhalefetteki İşçi Partisi temsilcilerinden müteşekkil bir heyet olursa bu mahzur ortadan kalkardı. Heyette Beyan'ın bulunması, bu heyetin resmî bir misyonla hareket ettiğini düşünenleri tereddüde sevkedebilir; buna karşılık, dostluk hislerinden Amerikalıların hiç şüphe etmedikleri Attlee'nin heyete başkanlık etmesi de, Amerikada uyanacak endişeleri yatıştırabilirdi.

Eğer gerçekten böyle düşünüldüyse, buna, hiç tereddütsüz, ustaca düşünülmüş bir plan denebilir.

Şüphesiz heyetin elinde resmi taahhütlere girişme yetkisi yoktur. Ama Moskovada ve bilhassa Çinde, rahatça sondajlar yapmak, batı ve Doğu dünyalarının yanyana yaşayabilme imkanlarını iyice incelemek fırsatını bulmuşlardır.

Ziyaretin en önemli safhası, heyetin Kızıl Çin Lideri Mao Tsa Tung tarafından kabulü olmuştur. 3 saat süren görüşmede dünya meseleleri etraflıca ele alınmış ve açıklandığına göre, Mao Tse Tung, yanyana barış içinde yaşamanın başlıca şartları olarak şu üç şartı ileri sürmüştür:

1. Amerikan yedinci filosunun Formoza ile Çin arasından çekilmesi;
2. Amerikanın Japonyayı silahlandırmaktan vaz geçmesi;
3. Batı Almanya'yı silahlandırma yolundaki gayretlerin durdurulması.

İşçi Partisinin bu şartları kabul edip İngiliz Hükümetine de kabul ettirmesi, beklenemezdi. Böyle bir teşebbüs, olsa olsa, İngiltere ile Amerika arasında kolay kolay giderilemiyecek bir gerginlik yaratmaya yarıyabilirdi.

Asıl önemli olan Mao Tse Tung'un, herhalde bir netice beklemediği halde, İşçi Partisi heyetinin ziyaretini bir vesile bilerek elindeki kartları açığa vurmuş olmasıdır.

Bu şartları böyle kesin bir şekilde belirtmek için, Kızıl Çin Lideri, Manila'da Güney Doğu Asya Paktı Teşkilatını kurmak üzere yapılacak konferansın arifesini seçmiş bulunuyor. Böylelikle, konferans havasına tesir etmek istediği bellidir. Bugünkü durumda bile yanyana barış içinde yaşamanın imkansızlığını söylemek suretiyle, Uzakdoğuda batılıların yeni askerî tedbirler almalarını önlüyebileceğini düşünmüş olsa gerekir.

Kızıl Çin'in, Formoza'yı «kurtarma» azminde olduğunu bugünlerde sık sık tekrarlaması ve Formoza civarındaki küçük adalara gösteriş mahiyetinde çıkarmalar yapıp sonra bu çıkarmaları bütün dünyaya radyo ile ilan etmesi de, aynı şekilde bir pazarlık teşebbüsü, yahut bir blöf sayılabilir.

Avrupa

Gerçekleşemeyen hayal: Avrupa Ordusu

2 Ağustosu 23 Ağustosa bağlıyan gece yarısı Birleşik Amerika'nın Avrupa Özel Temsilcisi David Bruce, Brüksel'deki Dışişleri Bakanlığı binasında, Avrupa Savunma Topluluğu konferansı delegelerinin toplandıkları salonun yanındaki bir odada konferans neticesini bekliyordu. Görüşmeler bitmek ve Avrupa Savunma Topluluğunu kurtarmak için sarf edilen son gayretler de akamete uğramak üzereydi.

Dışişleri Bakanlığının önünde bir otomobil durdu ve içinden, David Bruce'un yardımcısı Tomlinson çıkarak telaşla Bakanlığa girdi. Üzerine üşüşen muhabirlere bir kelime bile söylemeksizin, adeta koşarak Bruce'un bulunduğu odaya girdi ve kendisine bir mesaj uzattı. David Bruce mesajı okuduktan sonra, memurlardan birini çağırarak, «Bunu M. Mendes-France'a götürün», dedi. Memur, konferans salonuna girerek mesajı, Fransız Başbakanı Mendes - France'a verdi.

Mesaj, Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'dandı. Dulles, Mendes - France'a, getirdiği tadil teklifleri üzerinde ısrar etmemesi için son bir ihtarda bulunuyordu. Eğer Savunma Topluluğu Andlaşması Fransa'nın istediği şekilde değişirse, Amerika, Avrupa için güttüğü siyaseti yeniden düşünmek zorunda kalacaktı. Bu, muhtemelen, Avrupa'daki kuvvetlerini çekeceği manasına geliyordu!

Mendes - France mesajı okudu, fakat üstünde durmadı. Nasıl olsa iş işten geçmiş, konferans neticesi belli olmuştu. Fransız tadil teklifleri reddedilecek ve delegeler, 4 gün süren görüşmelerden hiçbir netice ayırmaksızın dağılacaklardı. Nitekim, gece yarısından az sonra 23 Ağustos sabahı saat 2.40 da Hollanda delegesi konferans salonundan çıktı ve etrafını alan muhabirlere şu iki kelimeyi söyledi:

— Anlaşmaya varılamadı!

Fransız tadil teklifleri üzerinde anlaşmaya varılamadığı tebliğde de teyit ediliyor, ancak, Batı Avrupa'daki işbirliğinin sıkılaştırılması; Almanya'nın tarafsız hale gelmesinin önlenmesi; bu memleketin birleşmesine ve müşterek savunmaya katılmasına çalışılması ve batı birliği için bir siyasî ve iktisadi formül düşünülmesi üzerinde gaye birliğinin müşahede edildiği belirtiliyordu.

Birkaç saatlik bir uykudan sonra, Fransız Başbakanı Mendes - France, son bir ümitle Londra yolunu tuttu. Öğle yemeğini İngiliz Başbakanı Sir Wiston Churchill'le birlikte yediler. Yemekte, Fransız Büyük Elçisi, Avusturya'daki tatilini yarım bırakarak dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Eden ve Dışişleri Bakanlığının bazı ileri gelen şahsiyetleri bulunuyordu.

Brüksel'e götürdüğü tadil teklifleri reddedildiğine göre, Mendes - France'ın Avrupa Savunma Topluluğu Andlaşmasını 5 gün sonraki oturumunda Fransız Millî Meclisine kabul ettirebilmesi için tek bir ümit kalmıştı: O da İngiltere'yi bu savunma topluluğuna girmeye razı etmek!.

Fakat Churchill bunun mevzuubahis olamıyacağını bir kere daha belirtti; Avrupa Savunma Topluluğu Andlaşmasını Meclise olduğu gibi kabul ettirmesi için Mendes - France'a ısrar etmesi ve Savunma Topluluğu gerçekleşmezse nasıl bir güvenlik

Aneurin Bevan
Muhalefetin muhalifi

tertibine baş vurulabileceği konusunu görüşmekten kaçındı.

Mendes - France, Brüksel'den olduğu gibi, Londra'dan da eli boş ayrıldı.

Avrupa Savunma Topluluğu hakkında artık belki de son hüküm verilmiş ve tasarısının gerçekleşemiyecek bir hayalden ibaret olduğu anlaşılmıştı. 28 Ağustos günü meseleyi müzakere edecek Fransız Meclisinin tasarıyı tasvip etmeyeceği belliydi. O kadar belliydi ki Mendes - France, bunu, bir güvenoyu vesilesi yapmamaya karar verdi. Eğer Brüksel'de kendi tadil tekliflerini kabul ettirebilseydi, ancak o zaman, Fransız Meclisinden bu mevzuda güvenoyu istiyecekti.

Böylelikle, başlangıçta Fransız ve İngiliz devlet adamlarının ortaya attıkları Avrupa Savunma Topluluğu ve bu topluluk içinde kurulacak Avrupa ordusu fikri, gene bu iki memleketin baltalaması yüzünden, suya düşmüş oluyordu.

Amerika ile ve savunma topluluğuna dahil olması tasarlanan 5 Avrupa devletiyle birlikte İngiltere'nin de bu durumdan Fransa'yı sorumlu tutması çok gariptir. Eğer Avrupa Ordusu fikri gerçekleşemiyorsa, İngiltere bundan Fransa kadar, belki de daha çok sorumludur. İngiltere, özür olarak, Avrupa dışında da toprakları olduğu için, kendisini müphasıran bir Avrupa devleti durumuna sokacak böyle bir anlaşmaya giremiyeceğini ileri sürmektedir. Fakat aynı özürü, denizasırı toprakları bulunan Fransa, hatta Belçika ile Hollanda da ileri sürebilirlerdi.

Mendes - France — Churchill Pazarlık

Hiç şüphesiz, İngiltere'nin çekingenliğindeki asıl sebep, dış siyasette mümkün olduğu kadar bağımsız kalmak ve dünyada bir üçüncü kuvvet rolünü oynayabilmek istemesidir. Kaderini tamamiyle Amerika ve Batı Avrupa'ya bağlamak, İngiltere'nin işine gelmemektedir.

Eğer İngiltere'nin böyle bir tavır takınması, Fransa gibi Alman militarizmi korkusu içinde yaşayan bir memlekette, Fransız milletinin böyle bir tehlike karşısında bir gün yalnız kalabileceği kaygısını uyandırırsa, bu kaygı, yersiz bir vehimden ibaret sayılmamalıdır!

Avrupa Savunma Topluluğunun kurulamamasında bir amil Fransanın kaygı ve korkuları ise, bir amil de İngiltere'nin bencilliğidir..

İngiltere, böyle bencil davranmakta haklı mıdır, haksız mıdır? İngiltere'nin dünyada, batı ile Doğu arasında üçüncü bir kuvvet mevkiini işgal etmesi dünya barışının lehinemi aleyhine mi olacaktır? Bunlar ayrica tartışılabilecek konulardır! Ancak bu sorulara menfi yahut müsbet cevap verilmesi, savunma topluluğunun kurulamamasından yalnız Fransa'nın sorumlu olmadığı gerçeğini değiştiremez.

Polonya Fransa'ya ittifak teklif ediyor

Avrupa Savunma Topluluğu ijin Brüksel'de yapılan konferansın akamete uğraması ve Mendes - France'ın, bu konferanstan sonra İngilterede Sir Winston Churchill'le yaptığı görüşmeden de eli boş dönmesi, Batı Avrupa'da Fransa'nın tek başına kaldığı intibaını uyandırmıştı. Fransızlar kendilerini her zamankinden daha yalnız hissediyorlar ve dirilebilecek bir Alman militarizmi tehlikesini gözlerinde her zamankinden daha çok büyültüyorlardı. Birkaç gün sonra Fransız Milli Meclisi, Avrupa Savunma Topluluğu tasarısını görüşmek üzere işte böyle bir hava içerisinde toplanacaktı.

Propaganda taarruzlarının zamanını tayin etmekte öteden beri büyük ustalık göstereni komünistler, bu fırsatı kaçırmak istemezlerdi.

Nitekim, 25 Ağustos çarşamba günü, Polonya Halk Cumhuriyetinin Paris Büyükelçisi Stanislas Saievski, Fransız Dışişleri Bakanlığına giderek, Müsteşara, hükümetinin bir notasını verdi. Bu notada Polonya, Fransa'ya bir ittifak ve karşılıklı yardım andlaşması teklif ediyordu.

Böyle bir anlaşma imzalanırsa, Fransa ile Polonya, taraflardan herhangi birine karsı yönelmiş bir ittifaka giremeyecekler; taraflardan birine karşı «Alman militarizmi kuvvetleri» n e d e n gelecek tecavüz tehdidi karşısında istişarelerde bulunacaklar; Avrupa'nın kollektif güvenliği ve Almanya meselesinin barışçı yollardan halli için müşterek gayret sarfedecekler ve bir tecavüz halinde biribirlerine yardım edeceklerdi.

Fransa Hindiçiniyi veriyor

Parçalanmaya doğru

Nota ayrıca, Avrupa Savunma Topluluğunun nazi generalleri komutasında Wehrmacht'ı diriltmek hedefini güttüğü ileri sürülüyor; ve Sovyetler Birliği tarafından Avrupa için teklif edilmiş olan «Avrupa Güvenlik Andlaşması» nın barışçı gayeleri övülüyordu.

Polonya hiç şüphesiz, bu ittifak teklifini yaparken, böyle bir teklifin kabul edileceğini ummuyordu. Böyle bir ittifak, Fransa'nın Kuzey Atlantik Paktı üyeliğiyle telif edilemez. di.

Fakat, reddedilse bile, bu teklifin, gerek Avrupa Savunma Topluluğuna ve Almanya'nın silahlanmasına aleyhtar, gerek Sovyet blokuyla daha yakın münasebetler tesisine ve savunma topluluğu yerine Sovyetlerin teklif ettiği şekilde bir kollektif güvenlik sistemi kurulmasına taraftar Fransız siyasî çevreleri üzerinde bir propaganda değeri olacağı; üç gün sonra başlıyacak Meclis müzakerelerinde, savunma topluluğu aleyhtarı unsurlardan bir kısmını takviye edeceği ve nihayet, Brüksel konferansından ve İngiltere görüşmesinden sonra Fransızların içine düşmüş oldukları yalnızlık hissini komünistler lehine istismar edeceği unutabilirdi.

Zaten bu ittifak teklifinden komünistlerin de beklediği herhalde bundan ibaretti.

Onun için, reddedilse bile bu teklif, propaganda harbinde komünistler bakımından bir başarı sayılabilir. Ancak bu başarının pek de mühimsenmesine sebep yoktur. Çünkü, aklı selim sahibi Fransızlar da artık bu çeşit komünist propaganda taktiklerine alışmış olsalar gerekir. Fakat, işin bir «ama» sı var. Hocanın dediği gibi ya «tutarsa». Seyredin o zaman gümbürtüyü!

Demir Perde

Doğuya kaçan saylav

Daha Otto John'un bıraktığı bıraktığı acı kapanmadan, şimdi de bir Bundestag üyesi Doğu Almanyaya kaçtı. 21 Ağustos günü Doğu Almanya komünist radyosu bu haberi verdiği zaman, Batı Almanya resmi ve siyasî çevreleri gene birbirine girdi. Haber derhal Brüksel'de konferans masası başında oturan Şansölye Konrad Adenauer'e ulaştırıldı. 78 yaşındaki soğukkanlı Alman devlet adamı renk vermedi ama, Millî Güvenlik Direktörü Theodor Blank beyninden vurulmuşa dönmüştü.

Doğu Almanya'ya iltica eden 40 yaşındaki saylav Karl Franz, Schmidt . Wittmack, iktidardaki Hıristiyan Demokrat Partinin Meclis Grubundaydı. Üstelik, Avrupa güvenliğl ve Batı Almanya'nın iç güvenliğiyle ilgili iki çok önemli encümende de üye idi.

Bu iki encümene, gerek Batı Almanya'nın komünist ajanlarına karşı faaliyeti, gerek Avrupa Savunma Topluluğu meseleleri ve Almanyanın batılı devletlerle münasebetleri hakkında en gizli bilgiler gelirdi.

Schmidt - Wittmack'ın, elinde bulunan bu gizli bilgilere müteallik bütün dosyaları da beraberinde kaçırdığı tesbit edilmiştir.

Karısı ve 11 yaşındaki kızıyla beraber komünistlere sığınan bu saylav, Hıristiyan Demokrat Partinin sağ kanadında idi; komünist olabileceği kimsenin aklından bile geçemezdi. Menfaat duygusuyla komünist ajanlığı yapmış olmasına da imkan yoktu, çünkü kömür madenleriyle ilgili zengin bir iş adamıydı. Bilakis, Doğuya kaçmakla geride büyük bir servet kaynağı bırakmış oluyordu.

Akla en yakın gelen ihtimal, komünistlerin kendisine şantaj yapmış olmalarıydı.

Polis, kendisinin, bir ay önce Doğuya kaçmış olan gizli istihbarat şefi Dr. John'la birkaç aydan beri temas halinde bulunduğunu meydana çıkardı.

Bu da, hangi saikle olursa olsun, Schmidt - Wittmack'ın bir müddetten beri Batı Almanya'da bir komünist ajanı olarak çalıştığına bir delil sayılmaktadır. Dr. Otto John, Doğuya kaçmadan önce, Schmidt - Wittmack kendisiyle son olarak, Kolonya'daki bir birahanede uzun uzadıya konuşmuştu.

Schmidt - Wittmack, kaçışından birkaç gün sonra Doğu Berlin'de bir basın konferansı tertipliyerek bir takım ithamlarda bulundu, Amerika ile Batı Almanya arasında tecavüzi maksatlarla gizli müzakereler cereyan ettiğini, Avrupa Yüksek Müttefik Kuvvetleri Komutanı General Gruenther'le Alman Hükümetinin bazı askeri müşavirleri arasında temaslar olduğunu ve savunma topluluğu ku-

Schmidt • Wittmack
Bu da esareti seçti

rulursa Alman tümenlerinin, şimdi söylendiği gibi 12 değil, çok daha fazla sayıda olacağım ileri sürdü.

Avrupa Savunma Topluluğu, Andlaşmasının mukadderatını tayin edecek günlerde böyle ithamlar, şüphesiz, komünistlerin yararına idi.

O bakımdan, Otto John gibi, Schmidt - Wiitmack'ın da kaçış zamanlarının önceden düşünülerek tesbit edilmiş olduğu muhakkak sayılabilir.

Öte yanda, Otto John ve Schmidt-Wittmack hadiseleri yüzünden Adenauer'in durumunun ciddi surette sarsılmasından da endişe edilmeye başlanmıştır. Bu hadiseler o bakımdan da batılılar için ciddi bir darbedir.

Güney Amerika

Bir siyasî taktik : İntihar

5 Ağustos günü, gece yarısından az sonra, Brezilya başkenti Rio de Janeironun Campacabana mahallesinde bir apartmanın önünde bir otomobil durdu. İçinden Tribuna da İmprensa gazetesinin Başyazarı Carlos Lacerda, Lacerda'nın 15 yaşındaki oğlu Sergio ve hava kuvvetlerinden Binbaşı Rubens Florentino Vaz idiler. Lacerda, o gece bir okulda konferans vermiş ve konferanstan sonra Binbaşı Florentino Vaz kendisini evine kadar getirmişti.

Lacerda ile binbaşı apartmanın önünde vedalaşırlarken, gecenin sessizliğinde birdenbire silah sesleri duyuldu. Binbaşı Florentino Vaz, cansız yere yıkıldı. Bir kurşun da Carlos Lacerda'nm topuğuna isabet etti. Lacerda, yanından eksik etmediği tabancasını çekerek karanlığa ateş etti. Suikastçılar saklandıkları kuytu yerden çıkarak kaçmaya başladılar. Önlerine çıkan bir polisi de yaraladıktan sonra kendilerini bekliyen bir taksiye binip uzaklaştılar.

Suikastçılar Lacerda'yı vurmak istemişler, fakat attıkları ilk kurşun yanlışlıkla hava binbaşısını öldürmüştü. Eğer ne zamandır yanında tabanca tasımayı adet edinmemiş olsaydı, belki Lacerda da ölecekti.

Lacerda, Vargas diktatörlüğünün en amansız düşmanlarından biri idi. Elindeki nüfuzlu akşam gazetesinde, diktatörlüğe, yolsuzluklara ve Cumhurbaşkanı Vargas'a karşı yaptığı hücumlardan ötürü sık sık hapse girip çıkmış, bütün batı dünyasında bir hürriyet kahramanı olarak tanınmıştı.

Çoğu Güney Amerika diktatörleri gibi Vargas da kuvvetini işçilerden ve ordudan alıyordu. Fakat ordunun hepsi Vargas taraftarı değildi. Hava kuvvetleri, muhalefeti, Lacerda muhalefetini desteklerdi.

Lacerda itham ediyor:

Gazetesinin suikast akşamı çıkan nüshasında Lacerda, en sert başyazılarından birini yazdı:

Bu cinayetin sorumlusu olarak yalnız bir kişiyi, hırsızların hamisi olan adamı itham ediyorum diyordu. hırsızlar cezadan muaf tutulmakla, böyle hareketler yapmak cüretini kendilerinde buluyorlar. İtham ettiğim adamın adı, Getulio Vargas'dır.

İşte, Getulio Vargas trajedisi, 5 Ağustos günü Rio de Janeiro'nun Campacabana mahallesinde işlenen cinayet ve Carlos Lacerda'nın o akşam yazdığı bu sert makaleyle baslar.

Suikastı Vargas ve adamlarının tertiplediği söylentileri bütün memlekete yayılmaya başladı. Hava kuvvetleri karargahında gizlice sorguya çekilen suikastçılardan biri Lacerda'yı öldürmek için Vargas'ın oğlu Saylav Lutero Vargas'dan emir aldıklarını itiraf etti. Lutero Vargas'sa, bu itirafın asılsız olduğunu, kendisinin bu esef edilecek hadiseyle bir ilişiği olmadığını ileri sürüyordu.

Babası, Cumhurbaşkanı Vargas; bu cinayeti ancak benim düşmanlarım işlemiş olabilir; çünkü, bu cinayetin sorumluluğunu benim üstüme yıkmakla bana en büyük kötülüğü yapmış olacaklarını hesaplamışlardır, diyordu.

Suikastı kimlerin desteklediği bugüne kadar belli olmuş değildir. Brezilya'da, Vargas'a da, Lacerda'ya da aynı derecede düşman bir zümre, komünistlerdir. Böyle bir teşebbüs onlardan başkasının işine yarıyamazdı. Fakat şimdiye kadar, bu işte komünistlerin parmağı olduğunu gösterecek her hangi bir ipucu da bulunmuş değildir.

Kaynaşma başlıyor

Suikast, birbiri ardından memleket sorumlusu kimler olursa olsun, bu ölçüsünde hadiselere yol açtı. Hava kuvvetleri, Vargasa karşı daha kesin cephe aldıkları gibi, kara kuvvetleri de cumhurbaşkanının aleyhine döndüler. Memlekette öyle bir kaynaşma başladı ki, ordu ile birlikte, hükümet mensupları da Vargas'ın iktidardan çekilmesi lüzumuna kanaat getirdiler.
Uzun süren diktatörlük idarelerinin tabii bir sonucu olan yolsuzluk zaten bütün memleketi sarmış ve buhran tehdidi günden güne ciddiyetini artırmaya başlamıştı.

1929 dan 1945 e kadar memleketi diktatörlükle idare eden, fakat ona rağmen faşist ve nazi cephesini değil, demokrasileri destekleyen; hatta İtalyanın kurtarılmasına bir Brezilya birliğiyle katılan Getulio Vargas, bu 15 yıllık ilk iktidar devresinde memlekette gerçekten geniş ölçüde bir iktisadî kalkınma sağlamış, Brezilya'nın sınaî kapasitesini arttırmış ve yoksul tabakaların durumunu düzeltmek yolunda büyük gayretler sarfetmişti.

Fakat, İkinci Dünya Harbinin demokrasiler için zaferle neticelenmesi, bu zafer uğrunda çalışmış olan diktatör Vargas'ın aleyhine oldu. Artık ordu ve halk demokrasi istiyordu. Neticede, 30 Ekim 1945 günü Vargas, ordu kuvvetiyle iktidardan düşürüldü ve 1 9 5 0 ye kadar saylay olarak meclliste kaldı. 1950 de Brezilya'nın en serbest seçimleri yapıldığı zaman Vargas büyük çoğunlukla yeniden iktidara geldi. Fakat bu sefer demokratik uşullerle ve demokrasi isteyen bir memlekete cumhurbaşkanı seçildiğini unutmuştu. İlk fırsatta eski diktatörlüğünü yeniden kurdu. Kurdu ama, diktatörlük artık eski sihir ve kerametini kaybetmişti. Vargas memleketi kalkındırmak için ne kadar iyi niyetle çalışsa, istibdadın kolaylaştırdığı suistimal ve yolsuzluklar bütün memleketi sarsacak dereceyi buldu.

5 Ağustos hadisesi, bardağı taşıran son damla olmuştu.

Rio de Jeneiro'da bir intihar

Vargas, ordunun ve Bakanların, cumhurbaşkanlığından çekilmesi yolundaki devamlı ısrarlarına boyun eğmedi. Devrem dolmadan evvel beni ancak ölüm cumhurbaşkanlığından ayırabilir diyordu. Generallerin de iştirakiyle yapılan kabine toplantılarında 71 yaşındaki Cumhurbaşkanı Vargas'ın söylediği bu sözü, tabii, kimse ciddiye almadı. Kimse, bu sözün bir intihar tehdidi olabileceğini aklına getirmedi.

Nihayet 23 Ağustos günü başlıyan ve 24 Ağustos günü sabahın erken saatlerine kadar devam eden bir kabine toplantısı sonunda, Vargas, bir uzlaşma formülüne razı oldu. Kendisi 90 gün müddetle izin alarak cumhurbaşkanlığından ayrılacak, ve o müddet zarfında, en eski siyasi rakiplerinden biri olmakla beraber siyasî olayların zoruyla işbirliği yaptığı Başkan Yardımcısı Joao Cafe kendisine vekalet edecekti.

Bu husustaki tebliğ hazırlandıktan sonra Getulio Vargas kabine toplantısından ayrılıp sarayına döndü.

Sabah saat 8.30 da odasından bir silah sesi duyuldu. Oğlu Lutero Vargas'la Maliye Bakanı Oswaldo Aranha kapıyı açtıkları zaman, cumhurbaşkanını, yatağı üzerinde can çekişir buldular. Sağ elinin yanında bir tabanca duruyordu. Vargas biraz önce bu tabancayı kalbine dayıyarak intihar etmişti. Son nefesini, oğlunun kollan arasında verdi. Eski dostu Oswaldo Aranha, yatağın baş ucunda bir çocuk gibi ağlıyordu.

İşin en garip yönü şu idi:
Bütün hayatı mücadeleyle geçmiş olan Getulio Vargas, ölümü, mücadeleden yorulduğu için seçmiş değildi. Bilakis, ölümü en kuvvetli bir mücadele silahı olarak kullanmak istemiş, düşmanlarına karşı hayatta kazanamadığı zaferi ölümde kazanabileceğini düşünmüştü. Kendisinin ölümü bir siyasî mücadele vasıtası olarak seçtiğine delil, yatak odasındaki masada milletine bıraktığı mektuptu.

Vargas tarihe geçiyor:

Bu mektupta Vargas düşmanlarına meydan okuyor ve kendisini, yoksullar ve ıstırap çekenler uğrunda hayatını kurban etmiş bir evliya, hatta bir peygamber gibi gösteriyordu. Yoksulların menfaatlerinin korunmasını hazmedemeyen enternasyonal gruplara, yüzde 500 kar eden yabancı sermaye ve teşebbüslerin ve bu grup ve teşebbüslerin vasıtası olan siyasî unsurlara karşı, şahıs ve memleket adı zikretmeksizin, şiddetli ithamlarda bulunuyor, memleketteki iktisadî buhrandan onları sorumlu tutuyor ve sonra, ezilen halka, yoksullara şöyle hitap ediyordu:

Sizlere kanımdan başka verebileceğim bir şey yok. Gözlerini kan bürümüş leş kargaları Brezilya halkının kanını emmek istiyorlar. Hayatımı sizler için kurban ediyorum. Daima sizinle beraber olabilmek için bu yolu tutuyorum. Sizi tahkir ettikleri zaman, yanıbaşınızda benim ruhumun da ıstırap çektiğini duyacaksınız. Kapınızı açlık çaldığı zaman, yüreğinizde kendiniz ve çocuklarınız için mücadele azmini bulacaksınız. Sizi ezenlere karşı koyabilmek için muhtaç olduğunuz kudret benim ıstırabımdan alacaksınız.

Benim kurban oluşum sizleri bir arada tutacak, benim adım sizlere savaşta bayrak olacaktır. Kanımın her damlası, vicdanınıza ebediyen seslenecek ve içinizdeki kutsal mukavemet ateşini yanar tutacaktır.

Kine, afla mukabele ediyorum. Beni yendiklerini sananlara zaferimle cevap veriyorum. Ben, halkın kölesi idim ve bugün kendimi ebedî hayata azat ediyorum. Fakat benim kölesi olduğum bu halk artık hiç kimseye köle olmayacaktır. Benim kurbanım daima ruhunuzda kalacak ve kanım fidyeimecatınız olacaktır.

Ben Brezilya'nın talan edilmesine karşı savaştım. Göğsümü gererek savaştım. Ne kin, ne iftira, ne şenaat beni yıldırdı. Size hayatımı verdim. Bugün de ölümümü sunuyorum. Geride bir şey kalmıyor. Ebediyet yolunda ilk adımı vekarla atıyor ve hayattan ayrılarak tarihe geçiyorum.

Zafer kimin?

Vargas'ınki gibi bir diktatörlük olsa olsa Latin Amerikasında kurulabilir. Vargas'ınki gibi bir ölüm ancak Latin Amerikasında olabilir ve böyle bir son mektup ancak Latin Amerikasında yazılabilirdi.

İntiharı en büyük günah sayan, Tanrıya isyan sayan Katolik Kilisesi, Vargas için bir istisna yaparak dini törene izin verdi.

Cenaze töreni sırasında bütün Brezilya ayaklandı, silahlar atıldı, kan döküldü. Arada fırsat kollayan komünistler, Rio de Janeiro'daki Amerikan Büyük Elçiliğine hücum ettiler. İdarehanesi taşlanan Carlos Lacerda, hava kuvvetleri karargahına sığındı.

Bu arada kazanan kimdir, kaybeden kim? Lacerda bir millî kahraman mı, tarihe geçmek kararıyla kalbine kurşun sıkan Vargas bir evliya mı olacaktır? Bunların hiç biri bilinmiyor ve belki de daha uzun zaman bilinemiyecektir.

Bir bilinen varsa memlekette yolsuzluklar çoğalacak, buhran artacak ve yoksullar daha fazla ezilecektir. Böylelikle Lacerda'nın mücadelesi de, Vargas'ın intiharı da boşa gitmiş olacaktır.

Hoş resim

Turistlere sattığımız
Made in Turkey

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Malîye

Maliye iktisadı ve konjonktür

İnsan hayatının seyri İle iktisadî hayatın seyri arasında bir benzerlik vardır. İnsan doğar, büyür, gençleşir, sonra güç ve kuvvetini kaybederek ihtiyarlar. İktisadî hayat da böyledir; Seyrini tek hal içinde tamamlamaz, onda da halsizlik, kalkınma, refaha ulaşma, çöküntü ve tekrar halsizlik yani buhran devreleri vardır. Bu iki hayat arasındaki fark şuradadır: İnsan yukarıda saymış olduğumuz merhaleleri hayatında birer defa yaşadığı halde, iktisadî hayat bu merhaleleri müteaddit defalar geçirir. Zira bu iki hayattan birincisi olan insan hayatı insan ömrüyle tahdit- edilmemiş olduğu halde, iktisadî hayat ebedîdir; bunun için de bu devrelere iktisadî hayatta zaman zaman rastlanır. Bazı iktisatçılar bu devrelerin muntazamlığından bahsetmişlerdir. Onlara göre iktisadî hayatta belli devreler sonunda refaha, belli devreler sonunda buhrana rastlanacaktır. Başka iktisatçılar da bu devri hareketlerin sebepleri üzerinde durmuşlardır. Bazıları bu sebepleri, ekonomi dışı faktörlerde bulmuşlardır. Onlara göre iktisadî hayatın dalgalanmaları ile güneşteki lekeler arasında bir irtibat vardır. Başka iktisatçılar aynı vakıanın izahını ekonomik sebeplerle izaha çalışmışlardır. Bu sonunculara göre buhranlar fazla istihsalden doğmaktadır. Fazla istihsal sonunda istihsal edilmiş iktisadî kıymetler mahreçlerini bulamamaktadır. Bunun sonunda da teşebbüsler faaliyetlerine son vermekte ve bu da buhranı doğurmaktadır. Aynı meseleyi başka zaviyeden mütalaa eden başka iktisatçılar, buhranların izahını fazla istihsalde (surproduction) değil istihlakin istihsale ayak uyduramamasında bulmuşlardır.

Sebep ve izah tarzları ne olursa olsun gerçek olan şudur ki iktisadî hayat zikzaklı bir seyir takip etmektedir ve bu seyir daima zikzaklı olacaktır. İnsanın içinde yaşadığı teşkilatlanmış cemiyet de bir bakıma ferde benzer. Onun da tatmin edilecek ihtiyaçları vardır, bu ihtiyaçlar ferdi ihtiyaçlar kadar sonsuz olmamasına rağmen zamanımızda durmadan artmaktadır. Zamanımızın modern devleti, vatandaşların müşterek ihtiyaçlarını tatmin etmek gayesiyle kurulmuş kamu hizmetleri bütünüdür. Devlet bu bakımdan vatandaşların içinde yaşadıkları camianın ihtiyaçlarını tatmin etmek için meydana getirilmiş bir vasıtadır. Bu hususiyet modern devletin değişmiyen yönünü, karakterini teşkil eder.

İşte yukarıda belirttiğimiz hususiyeti icabı insanların müşterek ihtiyaçlarını tatmin etmek için devletin kurduğu teşebbüsler, iktisadî diğer müesseselerle birlikte kamu ekonomisini meydana getirmektedir. Kamu ekonomisile hususî ekonomi arasındaki bağlar derindendir, içtendir. Kamu ekonomisi devamlı, muntazam ve daimi olarak yaşıyabilmek için hususî ekonomi taralından beslenir. Hususî ekonominin zafiyet anlarında da kamu ekonomisi hususi ekonomiye elinden gelen kolaylığı gösterir.

1950 senesinden beri iktisadi hayat Türkiyede gelişen, kalkınan, refaha ulaşan bir ekonominin hususiyetlerini taşır. İstihsal artar, işsizlik azalır, gelir gerçekten yükselir, devlet yatırımlarını arttırır, bunların sonunda da iktisadi bünyede bir gürbüzleşme belirir. Kalkınma için bütün kadrolar seferber edilmiştir. Toprak mahsullerinin fiyatları müstakar ve teşvik edicidir, zirai kredinin hacmi geniştir, faiz nisbetleri düşüktür, zamanında ödenemeyen zirai krediler kolaylıkla ertesi seneye tecil edilebilmektedir.

1953 — 1954 kışı evvelki senelere kıyasla şiddetli geçmiş, kış erken gelmiş, üstelik geç gitmiştir. Güz ekimlerinin miktarı onun için azdır. Kışın uzun sürmesi yaz ekimlerini de azaltmıştır. Bu vaziyet karşısında borçlanmış olan vatandaşlarımız borçlu bulundukları müesseselere karşı imkansızlık içinde bulunduklarından dolayı borçlarını ödiyemez hale gelmişlerdir. Zira bu seneki istihsalimiz geçen seneye kıyasla % 25 düşüktür. Bu, resmi makamların, mesuliyet makamında bulunanların bu seneki istihsal hakkında söyledikleridir, yani, gerçektir.

Gazetelerde okuduklarımıza göre, kredi müesseseleri bu sene zamanında tahsil edemedikleri alacaklarını kanuni yollardan tahsile başvurmuşlardır. Borcun hiç ödenmemesi topluluk içinde hoş karşılanmaz, fakat alacaklının borçlusundan alacağını tahsil için iyi bir alacaklı gibi hareket etmesi gerektiğine de işaret etmek lazımdır. Kaldı ki, zamanımızda devlet, iktisadi hayatın içinde bulunduğu devreye göre faaliyetlerini tanzim etmektedir. Milli gelirimizin % 60 ını teşkil eden bir kesimde istihsal % 25 düşer, şiddetli kıştan dolayı meraların azalması ile hayvancılık çok müteessir olursa; böyle

bir çöküntü devresinde çöküntüyü daha derinlere indirmemek için devletin ve elindeki kredi müesseselerinin, içinde bulunduğumuz devreyle bağdaşan bir maliye iktisadı politikası takip etmeleri gerekir. (Finanzwirtschaftpolitik). Bu husus iktisadi hayatın canlılığını muhafaza etmesi, hususi ekonominin ezilmemesi, kalkınmamızın gürbüzleşme anında kendisine arız olan hastalıktan asgari zararla kurtulması için şarttır.

Eğer gazetelerde okuduklarımız gerçekleşirse biz hala, konjonktür - maliye ekonomisi arasındaki münasebetleri anlamamış olacağız. Şayet Türkiyede iktisadî hayatın cereyanına tesadüfler hakim değilse bu seneki ziraî kredilerin gelecek seneye tehiri için elden gelen kolaylık gösterilmelidir. Zira devlet, atalarımızın ifadesiyle devlet kuşu olduğunu asıl böyle müzayaka anlarında gösterecektir. Bu onun karakterinin, iktisadi hayata icabında müdahale etmesi gerektiği keyfiyetinin tabii bir neticesidir.

Petrol

Türk Petrol Şirketi

Türkiye milletlerarası hareketlerde önemli rol oynamıştır. Anadolu tarihin sayılı geçit yerlerinden biridir. Türkiye büyük göç hareketlerinin hüküm sürdüğü devirlerde oynamış olduğu parlak rolü bu sefer başka bir sahada da oynamak üzeredir. Türkiye'de petrol vardır. Bu petrol dünyanın belli başlı petrol memleketlerinin, petrol kaynaklarının uzunca olmıyan bir zaman sonra biteceğine dair kötümser tahminlerin ortaya atılmaya başladığı bir zamanda ortaya çıkmış ve yabancı sermaye tarafından işletilmesine müsaade edilmiştir. Türkiye'de petrol bulunduğunda ve bu petrol yataklarının zenginliğinde herkes ittifak etmektedir. Çünkü Türkiye; Romanya, Kafkasya, Iran ve Irak petrollerinin yatakaları arasında bir kavşak noktasıdır. Petrollerin işletilmesi büyük sermayeye ihtiyaç gösterdiğinden yeni petrol kanuniyle Türkiye'de şimdiye kadar kendi imkanlarımızla tahdit edilmiş olan büyük bir servet ve enerji kaynağı yabancı sermayeye açılmış bulunmaktadır. Şimdiye kadar petrol arama ve işletme imtiyazını almış olan kumpanyaların adedi onu geçmektedir. İşte petrol faaliyetleriyle ilgili olarak bir anonim şirket kurmak hususundaki çalışmalar hayli ilerlemiş bulunmaktadır. Kurulacak anonim şirketin sermayesi 150.000.000 Türk lirası olacak ve bunun % 49 unu yerli sermaye teşkil edecektir. Kurulmasına muhakkak nazariyle bakılan Türk Petrol Anonim Şirketinin başlıca faaliyetleri şu sahalarda toplanacaktır:

1 - Raman ve Garzan petrollerinin işletilmesi.
2 — Batman petrol tasfiyehanesinin işletilmesi.
3 — Petrol alım ve tevzii işleri.

Raman
Petrole hücum

4 — Türkiye'de petrol araştırmalarına ait işler.
5 — Yukarıdaki hususlardan gayri Türkiye'de petrol işletmeleriyle ilgili işler

Türkiye'nin İstiklal Harbi sonunda umumi bütçesi 150 milyondan biraz fazla idi. Bugün bu rakam bir anonim şirketimizin sermayesidir. Herhalde bu haz bizi muasır medeniyet seviyesine çıkaracaktır.

Paris modası
Pullara kadar propaganda

Fransa

Sağlam para peşinde

Harpler her yönden tahrip edicidir. Harpten evvel harp ekonomisi için yapılan masraflar devlet masraflarının artmasına sebep olur. Bir kere harbe başlanınca mesele bir hayat memat meselesi olur ve kolay kolay harbe son verilmek istenmez. Devlet imkanlarının hepsini harp ekonomisi için sarfeder. İtibarını harbi kazanmak için ortaya koyar ve tıpkı bir şahıs gibi borçlanır. Bazen vergilerin nisbetlerinin arttırılması, devletin borçlanması, yeni vergiler ihdas edilmesi de kafi gelmez. Bu sefer devlet para hacmiyle oynar. Para hacminin genişlemesi mevcut mal ve hizmet miktarında bir artışı intaç etmedikçe fiyatlarını yükselmesine sebebiyet verir. İşte bu sebepten, yani, moneter sebeplerden dolayı husule gelen fiyat artışına enflasyon denir. Harp bittikten sonra da amme masraflarının artması tekrar devleti halli gereken çeşitli meselelerle karşılaştırır. Zira bu sefer de ihtiyaç harp anındaki kadar mübrem ye acildir. Devlet kendine varidat temin etmek için emisyon miktarıyla oynarsa paranın satın alma gücünde yeniden bir tenezzül belirir. Fransa, İkinci cihan harbinde dört sene kadar işgal altında kalması, dört sene müddetle işgal masrafları ödemesi, müttefikleri tarafından kurtarıldıktan sonra çeşitli harp sonu meseleleriyle karşılaşması neticesi, parayla oynamış, binnetice frank 1939 a nisbetle satın alma gücünden çok kaybetmiştir. Fransa şimdi parasının satınalma gücünü kaybetmesinden mustariptir.

Fransa Bankası Umum Müdürü Baumgartner 1953 senesine ait faaliyet raporunu Başbakana vermiştir. Bu raporda iki gayenin gerçekleştirilmesi talep edilmektedir: Bütçe açığının azaltılması ve istihsalin arttırılması. Umum Müdür ayrıca Başbakana tevdi etmiş olduğu raporda hazinenin Fransa Bankasına vaki avans müracaatlarım da belirtmiştir. Fransada bütçe açıkları iki gelir kaynağına müracaatı zaruret haline getirmiştir. Bunların birincisi, vergi nisbetlerinin yüksek tutulması, ikincisi devlet varidatının eksiğinin istikrazla kapatılmasıdır. Fransada iktisadî inkişafın finansmanında da tasarrufa başvurulmak istenmektedir. Baumgartner son olarak iktisadî inkişafın temel şartı sağlam paradır demiştir.

Fransadaki nisbetlerde olmamakla beraber, ekonomik hayatımızın içinde bulunduğu güçlüklerden biri, paramızın sıhhatini kaybetme istidadını göstermiş olmasıdır. Fransa ekonomik kalkınmasında para hacmini genişletme taraftarı değildir. Onlar eski tecrübelerden ders almışa benziyorlar. Biz ise tecrübe edilmişi tekrar tecrübe ediyoruz. İşte hatamız buradadır.

Bombalanan Londra
Fakat yeni evler süratle yükseldi

İngiltere

1954 te 340 000 ev inşa edilecek

İngiltere, yakın çağlardaki tarihinde bilhassa iki diktatöre karşı yaptığı savaşlardaki amansız gayreti, yorulmak bilmeyen azmi ve giriştiği savaşların sonunda kazandığı zaferlerle tarihine parlak sahifeler eklemiştir.

İngilizler girişmiş oldukları işi sonuna erdirmekte gösterdikleri sebat kadar siyasî dehalarıyla da meşhurdurlar. Diğer Avrupa memleketlerinde kanla yapılmış olan inkılaplar ve ihtilaller İngiltere'de kansız yapılmıştır. Hitlere karşı son savaşta, İngiltere harbin en ağır yükünü taşıyan memleketlerden biri olmuştur. Harbin havalarda da cereyan etmiş olması Normanlardan beri istilaya uğramamış olan Britanya adasını hasara uğratmıştır. Onun için İngilterede de mesken davası vardır. Zaten bu dava Avrupanın müşterek meselelerinden birini teşkil etmektedir. Az zaman içinde Britanyalıları mesken sahibi etmek, İngiliz devlet adamlarının daima göz önünde tuttukları bir husus olduğundan, 1954 senesinde inşa edilecek ev miktarı tesbit edilmiştir. Bu miktar 340.000 civarındadır. İçinde bulunduğumuz yılın ilk altı ayı zarfında 167.695 ev inşa edilmiştir. Bu rakam geçen senenin ilk 6 ayında 145.304 idi. Her iki rakam arasındaki fark ortalama % 15 bir artışı göstermektedir.

İngilterede mesken inşaatı gittikçe süratlenmektedir. Bu sürat biraz da hususî teşebbüsün mesken inşaatına gösterdiği rağbetten ileri gelmektedir. Hususi teşebbüsün inşa etmiş olduğu ev miktarı Ocaktan, Haziran sonuna kadar 39.370 tir. Bu rakam geçen senenin inşaatından % 60 fazladır. Mahallî idareler de ev inşaatında önemli bir rol oynamaktadırlar. 1954 yılının ilk altı ayı zarfında mahalli idarelerin inşaatı 128.000 dir. Bu netice geçen seneye nisbeten % 3 bir artış göstermektedir.

Mesken inşaatı Fransa da da ilerlemiş durumdadır. İmar Bakanlığı 1954 yılı içinde 188.000 ev inşa edilebileceğini ümit etmektedir. Mesken işleriyle ilgililerin söylediklerine göre bu rakam 150.000 i pek geçmiyecektir. Yalnız Fransadaki mesken inşaatı ile İngilteredeki mesken inşaatı arasında bir fark vardır. İngilterede bu işi daha ziyade amme teşebbüsleri üzerine almış olduğu halde, bu iş Fransada hususî teşebbüslerin elindedir.

Mesken davası devrimizin başta gelen meselesidir. Fırsat buldukça bu hususta verdiğimiz rakamlar meselenin vüsat ve mahiyetini izah edecek durumdadır.

Amerika

Refah ekonomisi

Buhranlar bilhassa olgun ekonomilerde tesirlerini daha şiddetli olarak gösterirler. Onun için 1980 buhranından iktisaden gelişmiş memleketler daha fazla müteessir olmuşlardır. İktisadi hayatın arzetmiş olduğu temevvüçler ayrıca politik bir değer de taşımaktadır. Zira 1933 te Roosevelt'i iktidara getiren biricik kuvvet ekonomik hayatın Amerika Birleşik Devletlerini derinden sarsması idi. Dış politika bakımından da kapitalist memleketlerin geçirdikleri veya geçirecekleri buhranlar bir değer taşımaktadır. Zira Rusya'da hakim olan kanaate göre kapitalizm kendi kendini yıkacaktır,

Zamam zaman gazetelerde Amerika Birleşik Devletleri ekonomisine dair haberler intişar etmektedir. Bunlardan bazılarına göre Amerika Birleşik Devletleri ekonomisini büyük bir buhran beklemektedir. Eisenhower bu hususta istatistiklere dayanan aydınlatıcı malûmatta bulunmuştur. Bu rakamlara göre Amerika Birleşik Devletleri ekonomisi Elsenhower idaresinde ulaştığı seviyeye hiç bir zaman ulaşamamıştır. Amerika Birleşik Devletleri iktisadiyatı refah ekonomisini yaşamaktadır. Yeni olarak geçirilmiş olan çöküntüden sonra, tekrar istatistikler refah emarelerini belirtmektedir. Bu emareler, oldukça çoktur. Bu yılın ilk altı ayı zarfında elde edilen neticeler, çöküntü devresinin durduğunu göstermektedir.

Başlıca iyileşme emareleri; işsizliğin azalması, perakende alış verişin artması, sermaye yatırımlarında bir tezayüdün meydana gelmesi, imar ve inşava ait akitlerin evvelki seneler seviyesine ulaşması, sermaye piyasalarının yayılmasıdır. Başkan Eisenhower üç sahife tutan aydınlatıcı izahatında yaşanmakta olan devrin pek yüksek bir refah devri olduğunu söylemiş ve: Geçen devrede yaşamış olan bir iktisat tarihçisi, içinde bulunduğumuz devre ile kendi devrinin bir mukayesesini yapsa, hiç şüphem yok ki içinde bulunduğumuz devreye büyük refah devri diyecekti.

Sayef bu hayalî iktisat tarihçisi iiçinde bulunduğumuz devrenin güçlüklerini de hesaba katmış olsaydı, harp ekonomisinden sulh ekonomisine geçiş, millî müdafaa masraflarının amme masraflarının % 20 sini teşkil etmesi ve yaşadığımız son bir kaç seneyi ekonomik mucize diye tasvir ederdi demiştir.

Başkan Eisenhower'in beyanatı refah ekonomisinin yedi müşiresini de ihtiva etmektedir:

1 — Sanayi istihsali 1952 ye kıyasla % 3.3 nisbetinde bir artış göstermektedir.

2 — Gayri safi millî hasıla 1952 ye kıyasla, % 3,8 nisbetinde bir artış kaydetmektedir.

3 — Mecmu ferdî gelir 1952 ye kıyasla, % 7,2 nisbetinde bir tezayüt göstermektedir.

4- Sarf edilebilir ferdî gelir 1952 ye kıyasla, %8,8 nisbetinde bir artış kaydetmektedir.

5 — Nüfus başına sarfedilebilir ferdi gelir 1952 ye kıyasla, % 5,3 artmaktadır.

6 — Paranın tedavül sürati 1952 ye kıyasla, % 10,2 artmaktadır.

7 — Hayat pahalılığı, saat başına ücretlerde bir artış olmasına rağmen fiyatlarda bir tereffü kaydedilmemektedir.

K A D I N

Aile hayatı

Meşhurların meçhul zevkleri

Birçok meşhur kadınlar tanırız, fakat kocalarının mevcudiyetinden kimsenin haberi yoktur. O kocalar, hayat şartlarına göre karılarının gölgelerinde yaşamaya mecburdurlar. Bu gibi erkekler bazı kimselere alay mevzusu olurlar. Başkalarına da merhamet hissi veren, çok kere etrafın müdahalesi yüzünden böyle çiftler evliliklerini de devam ettiremezler. Fakat nedense, şarkta olduğu kadar garpta da mühim adamların zevcelerinden pek bahsedilmez. Ancak çok faal olanlar bu fırsattan istifade etseler bile gene madam X olmaktan kurtulamazlar.

Bu meçhul kadınlar kimlerdir?

Meselâ bu gün, Mısır Cumhurbaşkanı General Necibin zevcesini kim tanır? Son derece iyi bir ev hanımı olan Bayan Necip, kendisini kocası ve çocuklarının saadetine vakfetmiştir. Uyanık bir müslüman kadınıdır. Fakat şarklı kadınların çoğu gibi kocasının siyasî faaliyetlerinden o kadar habersizdir ki, Mısırda yapılan hükümet darbesini bile radyodan duymuştur.

Buna mukabil Iran şahı ile evlendiği zaman henüz siyasi hayata karışmayan Süreyya sadece güzelliği ile tanınıyordu. Şimdi ise ona meçhul zevce demek büyük bir haksızlık olur. Mrs. Eisenhower ve Mrs. Truman hakkında da pek çok şeyler söylenmiş ve yayılmıştır. Bu iki bilgili ve akıllı kadının da meçhul sayılmıyacakları muhakkaktır.

Karısı, Syngman Rhee'den 24 yaş küçük olan Viyanalı Franzıcka Donher ise, ufak tefek, neşeli, konuşkan ve politikaya çok düşkün bir kadındır ve bu ihtirası yüzünden birkaç hadiseye sebep olmuştur.

Endonezya Müslüman Cumhurbaşkanı Doktor Soekarno'nun 17 yaşında iken kaçırarak evlendiği Sitti Utarinin güzelliği de dillere destandır. Fakat herkesi güzelliğinden çok bilgisi ve zekası ile hayran bırakır. Güzelliği ile meşhur bir başka meçhul kadında, Filipin Cumhurbaşkanının zevcesidir. Siyasetten hiç anlamadığını söyleyen bu şirin ada güzeli, kendisini evine ve çocuklarına hasretmiştir. Kocası, bin Filipin pezosu tutarında olan maaşını olduğu gibi ona verir ve her şeyi bildiği gibi idare etmesini söyler.

Güzelliği ile meşhur olduğu söylenen bir de zenci kadın vardır. Afrikanın tek zenci cumhuriyeti Liberia Cumhurbaşkanının *zevcesi* olan Madam Tubman, zenci telakkilerine göre nefis bir kadındır. Dört seneden beri evli olan bu genç kadın elbiselerim Paristen getirtir ve sade hakikî incilere rağbet eder.

Birkaç gün evvel ölen De Gasperinin zevcesi Frances De Gasperiyi kim tanır? Evlenmeden evvel kocasının katibesi olan bu kadın, evlendikten sonra da bu vazifeyi kimseye bırakmamıştır. Mm. Gasperinin, İtalya siyasî hayatında gayet mühim ve müessir bir rol oynadığı her zaman söylenmiştir.

İrlanda Cumhurbaşkanı Eamon de Valera, kimsenin tanımadığı karısı Jane de Valera ile üniversite talebeliği sırasında tanışmış ve sevişerek evlenmiştir. 42 seneden beri evli olan bu çiftin gayet mesut oldukları ve Jane'in kocasının gürültülü hayatında mühim bir mevki işgal ettiği ve siyasî mücadelelerde onun kadar faaliyet gösterdiği malûmdur. Mrs. Jane de Valera bugün de İrlanda üniversite talebeleri ni Taaiseach adlı Cumhurbaşkanlığı sarayında verdiği ziyafetlere çağırarak onlara İrlandanın istiklal mücadelesini anlatmaktan büyük bir zevk duyduğunu söyler.

Her memleketin tanınmış şahsiyetlerinin zevcelerini bilmemek veya tanımamak garipsenmez ama onların kocalarına, iş ve hususî hayatlarında iyi bir yardımcı ve destek oldukları gözönüne alınırsa marifetin büyük kısmının bu meçhul meleklerde olduğu görülür.

Hayatımız

Bu mu Türk kadını

Birkaç hafta evveldi. İtalyadaki bir kadın cemiyetinin davetlisi olarak bu memleketi ziyaret edecek İstanbul Kız Liseliler Heyetinin Reisi Bayan Didar Çağlayan gazetecilere bir beyanat verdi. Başkan, beyanatında, memleketimizin propagandasını yapmak için birçok hazırlıkta bulunduklarını İtalyaya Türk modasını tanıtacaklarını söyledi ve gazetecilere üç etekler, şal-

Eisenhower ailesi
Meşhur kocanın meşhur zevcesi

Eski kıyafet
Avrupalılara göre biz

varlar gösterdi. Bundan başka da, şereflerine verilecek balolarda, dans etmeyip sadece milli oyunlarımızı oynayacaklarını, bu suretle İtalyada Türkiye ve Türk kadını lehinde bir kanaat uyandıracaklarını söyledi. Heyet ve cemiyet başkanı, gazetecilerin hayretten açılmış gözleri önünde, oynayacakları milli oyunlar arasında çiftetelli kelimesini tasrih etmemiş olsaydı, belki de bu teşebbüs sadece takdir edilirdi.

Bu, hanımlarımıza ariz olan oynama merakının ilk işareti değildir. Kış aylarında Ankara sosyetesinin başlıca eğlencesi artık oynamaktır. Bu arada, geçen kış sefaretlerden birinde cereyan eden hadise de dikkate değer.

Ankara sosyetesinin güzelliği, şıklığı ve kültürleri ile meşhur hanımlarının kendi aralarında, yani sadece hanımlar mahsus toplantılar tertip ettikleri ve bu toplantılara bazı sefireleri davet ettikleri hatırlardadır. Bu partilere bir mukabele olmak üzere de sefaretlerin birinde bir kokteyl verilmişti. Buraya da yalnız hanımlar davet olunmuşlardı. Salonda bulunan ve Türk hanımlarının lideri vaziyetini takınan bir hanımefendi:

Şimdi, sizlere milli oyunlarımızdan bazı örnekler göstereceğiz dedi.

Salondaki ecnebi hanımlar merakla doğruldular ve odanın ortasına gelen hanımlarımızı seyre koyuldular. Bir kaç dakika sonra pikaba konan plağını refakatinde oyun başlamıştı. Çalan plak meşhur Bahriye Çiftetellisi, oynanan oyun da çiftetellilerin ta kendisi idi. Ecnebiler bu oyunu merak ve hayretle seyrededursunlar, salonda bulunan birkaç ağır başlı hanımefendi dehşete düştüler. Hatta bu gibi davetlere artık iştirak etmemeye karar verdiler. Bazıları bu işi alay mevzusu o l a r a k alıyor ve yabancılar üzerindeki tesiri düşünmelisin; birkaç hevesli, ve muhitimizi şimdi bulduk diyen hanımı ileri sürüp eğleniyorlardı. Halbuki bu eğlence sever, aydın hanımlarımız paravan arkasında kaldıklarını düşünseler bile ecnebilerin Türk kadınlarını kül halinde ele aldıklarını unutmamalıdırlar.

Ankarada bu cins toplantılar moda oldu. Bir keresinde memleketimizi görüp tanımak için gelen bir Fransız gazetecisi de, kendisine bir cemile olmak üzere böyle bir toplantıya davet edildi ve kendisine peçeli, yaşmaklı kıyafetler ile çiftetelli gösterildi. Bu Fransız hanımı için cidden değişiklik ve bir cemile idi. Fakat memleketine döndüğü zaman gazetesine yazdıkları, bizim için pek de övünülecek şeyler değildi.

Ya, iki ay evvel gürültüler ile gidip birkaç hafta evvel daha büyük gürültüler ile dönen Tarsusun memleketimiz için yaptığı propagandaya ne demeli? Tarsusta, Türk modası (!) teşhir etmek üzere giden mankenlerimizin resimlerde gördüğümüz kıyafetleri insanın içini sızlatmaya kafi değil mi? Bu elbiselerin kumaşlarındaki renkler, desen ve motiflerin güzelliği hakikaten inkar edilmez ama kadınlarımızın bu gün şalvar ve üç etek giyip giymediklerini insafa bırakmak icap eder.

Memleketimize gelip de harem hayatının mevcut olduğunu zanneden yabancıların bu kanaatlerini silmek için milletçe gösterdiğimiz gayrete mukabil, propaganda namı altında bu kıyafetleri gösterme hareketine isim bulamıyoruz. .

Elişi

Elişi - motif sergisi

Son zamanlarda eski Türk motifleri modası bir hayli yayıldı. İstanbul Olgunlaşma ve Ankara Enstitülerinde dikilen gece elbiseleri de bu bakımdan bize misal verebilir.

Ankara'da da birçok elişi ve motif sergileri açıldı. Fakat bunlar arasında Şefik Özaksoy'un 15 senede hazırladığı ve Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde açtığı Eski Türk Motifleri sergisi, şimdiye kadar gördüklerimizin en güzeli.

Bursa Erkek Sanat Okulunda Resim Hocası olan Şefik Özaksoy eserlerini, tatil zamanlarında hazırlamış. Motiflerin ekserisi İstanbul ve Bursa gibi şehirlerimizin cami, türbe ve eski konaklarından örnekler alınarak meydana getirilmiş. İçlerinde, ressamın hayalinde canlandırarak yaptığı motifler de var. Çok göz alıcı ve muvaffak olmuş eserler. Ne yazık ki sayıları çok az. Aralarında, basitleri bulunduğu kadar çok el emeği ve vakit alan motifler de mevcut. Bunlar 14 üncü ye 17 inci asırda yapılmış eserlerden alınmış olanlar. Bilhassa Bilecik kadifesi denilen bir örneğe sergiyi gezen hanımlar öylesine hayran oldular ki bir türlü önünden ayrılamadılar. Hemen hepsinde renkler ve şekiller birbirleriyle çok güzel uyuşmuşlar.

Motiflerden yazı
Bu sergi de dışarıya gidecek

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

İranda nümayiş
Bizde de *böyle olur...*

Derhal Jerry Travers'in evine koşan teknisyenler aradan bir saat geçmiş ve temsilin sona ermiş olmasına rağmen, perdedeki hayalin sabit bir şekilde kaldığını hayretle müşahede etmişlerdir. Yapılan tetkikler sonunda, Jerry Travers'e ait televizyon alıcı cihazında vukua gelen bir arıza yüzünden hayalin bozulmaksızın perdede kaldığı anlaşılmıştır. (A.P.)

İtalyanın Vicenza şehrinde Asiago kasabasına işleyen bir otobüsün biletçiliğini yapan 35 yaşındaki Giorgio Brugnerotto arkadaşları ile bahse girişerek, bir oturuşta ve yarım saat zarfında şunları yemiş ve içmiştir: Yedi tabak makarna, bir tabak haşlanmış lahana, beş porsiyon soğuk et, sekiz sandviç, iki litre şarap; bir tas çorba. (News week)

İtalyanın Pisa şehri yakınlarında bulunan Stango kasabasında Maria Paolla Betti adında on yaşında bir kızcağız uykusunda gezdiği için, bir gece yatağından kalkmış ve yalınayak, gecelik entarisi ile sokağa çıkıp dolaşmağa başlamıştır. Devriye gezen iki jandarma bu vaziyeti görünce derhal kızın yanına koşmuşlar ve Maria'yı yoldan geçen sayısız nakil vasıtalarının altına gitmekten korumuşlardır. Sairülfilmenam bir kimsenin uyandırılması tehlikeli olduğundan kendi haline bırakılan Maria, tam altı kilometrelik bir yolu katettikten sonra şiddefli ayazın tesiri ile kendine gelip uyanmış ve devriyelerin yardımı ile evine dönmüştür. (News week)

Portekiz'de Anselmo Ferruccio isminde bir memur, çocuk zamlarından ve vergi indirmelerinden istifade etmek için, yalan beyanname doldurarak üç çocuk sahibi olduğunu ilgili makamlara bildirmiştir.

Bu vesile ile yapılan teftiş esnasında Anselmo Ferruecio'nun doğumlarını bildirdiği çocuklar meydanda görünmeyince ve Anselmo da birbirini tutmayan sözler söyleyince adamın çocuklarım öldürmüş olmasından şüphelenilmiş ve katilden sanık olarak tevkif edilip mahkemeye sevkedilmiştir.

Anselmo Ferruccio, asla çocuğu olmadığini isbat edinceye kadar iki sene uğraşmıştır. Neticede katil olmadığı anlaşılmış ise de bu sefer de sahtekarlıktan dolayı hapse mahküm olmuştur. (New - York Times)

İspanyanın Zarnos şehrinde kendi şampiyonları ve göz bebekleri kadar sevdikleri bisikletçilerinin bir müsabakada ikinci gelmesi neticesinde bütün şehir halkı, müsabaka hakemlerine ve diğer yarışçılara hücum ederek hepsini bir güzel dövmüşlerdir. (New - York Times).

eksikanın Zacatecas şehrindeki bir ilk mektebin müdürüne müracaat eden 87 yaşındaki bir ihtiyar okuyup yazmak öğrenmek için mektebe devem etmek istediğini bildirmiştir. Müdür, bu müracaata müsbet cevap verdiğinden dolayı bu seksen yedi yaşındaki talebe şimdi ilk mektebin birinci sınıfına devam etmeye başlamıştır. (New - York Herald Tribune)

Birleşik Amerikanın Michigam şehrinde, bir mahküm, bulunduğu koğuşun duvarını delip kaçmaya teşebbüs etmiş, fakat işin yarısında yakayı ele vermiştir. Yapılan sorgusunda mahküm, maksadım kaçmak değildi. Şehirde şöyle bir gezinti yapıp sabah yoklamasına dönecektim demiştir.

Yalanı çıkaran makine ile mahkümun muayenesi yapılmış ve doğru söylediği anlaşılınca, cezalandırılmamış, fazla olarak şehri dolaşmak için kendisine yirmi dört saatlik izin verilmiştir. Mahküm sözünün eri olduğunu göstererek izni biter bitmez hapishaneye dönmüştür. Şimdi her pazar günü kendisine izin verilmekte ve bu dürüst mahküm şehri gezip geri gelmektedir. (News - week)

Tayyare fabrikalarında çalışanlar, daima etrafa sıçrayanı madenî parçalar ile yaralanmak tehlikesine maruzdurlar. Bunun önüne ancak zırhlı yelekler ile geçmek kabildir. John Paul adında bir kimya mühendisi Apron adını verdiği ve esas maddesi cam olan bir gömlek icat etmiştir. Bu apron zırhlı gömleği tabanca, tüfek ve makineli tüfek ateşine de mukavemet ettiğinden, bir harp vukuunda pilotlar tarafından da kullanılabilecektir (New York Times).

Birleşik Amerika Devletlerinde inci kralı adı ile anılan Nathan Cumings arazisine yerleştirdiği bir alet sayesinde istediği zaman sarsıntılar elde etmekte ve bu sarsıntılar sayesinde, olgun meyveler kendiliğinden düşmektedir. Böylece az adamla çok iş yapan Nathan Cumings senede 20 bin dolar tasarruf etmiş olmaktadır. (Riders Digest)

Amerikan ordusu genel kurmayının verdiği bir karara göre, askerler, yıl dönümlerine rastlıyan günün sabahı yataktan istedikleri kadar geç kalkabileceklerdir. Ayrıca, o gün sabah kahvaltıları yataklarına getirelecektir. (New - York Times)

Geçenlerde New - York Times gazetesinde söyle bir tavzih çıkmıştır. Dünkü nüshamızda Demir Perde memleketlerinden bahsederken Çekoslovakya yazacağımız yerde Yugoslavya yazdığımız için özür dileriz. Yugoslavya Rusyanın idaresi altında değildir.

Geçenlerde Amerikada garip bir vaka olmuş ve New - York televizyon istasyonunun neşriyatını takip eden Jerry Travers adında birisi, bir aralık televizyon perdesini hayalin hareket etmeden sabit kaldığını hayretle görmüştür. Dakikalar geçtiği halde perdedeki hayalin aynı vaziyette kaldığını gören Jerry Travers, önce evinde bulunan fotoğraf makinesi ile bu hadiseyi tesbit eden resmi çekmiş ve sonra telefonu açarak durumu televizyon sirketine bildirmiştir.

TIB ALEMİNDE

Bir genç doktora mektup

Dr. Esat EĞİLMEZ

Kardeşim,

En kesat alış verişin nasihat olduğunu Cenap Şahabeddin gibi ben de bilirim. Böyle olmakla beraber yine de sana bazı öğütler vermek istiyorum. Eski devirlerin setre pantalonlu, plastron yakalı, rugan papuçlu, yeleği köstekli, gümüş saplı baston kullanan klasik hekim tipini bilemezsin. Bu hekim hastaların yanına giderdi. O zaman yurdumuzda döviz kıtlığı olmamasına rağmen otomobil bu kadar bollaşmamıştı. Hastasını dikkatle muayene eder, gereken ilaçları çok büyük bir maharetle tertiplerdi. Yeni müstahzarları, penicillin, stroptomicin, sulfamidler cortison gibi harika ilaçları bilmiyen bu hekim kalbin hududunu göğsün üstüne parmaklarıyla vurarak duyduğu seslerle çizecek kadar sanatında usta idi. Ne kadar nazik, ne kadar iddiasız, ne kadar mütevazi idi bu hekim. Sonra ne oldu da bu adam değişti. Hekim artık paradan, şöhretten, nişandan, rütbeden dem vuruyor. Aziz kardeşim, eğer; apartman yaptırmak istiyorsan, hemen mesleğini terket Beyoğlu caddesinde bir kebapçı dükkanı aç. Birkaç yılda zengin olursun. Cüzdanını pantolonunun arka cebinde sakla. Kalbinin üstünde değil, bana sorarsan yaptığım bu kadar otopside, beyinde, konuşma merkezinin, heyecan merkezinin; hareket ve his merkezlerinin, hatta ahlak merkezinin yerlerini öğrendim, fakat vicdanın yerini bulamadım. Ama herhalde cüzdanın içinde de değildir. Aziz kardeşim şöhretin peşinde de koşma. Görmüyor musun? Etrafında bir sürü izan cücesi ve meşe sopasından yapılmış koltuk değnekleriyle yükselmeye çalışan kanbur ve topal şöhretler var. Biliyorum, insanların süslere, nişanlara, rütbelere; dekora; garnitüre de ihtiyaçları vardır, demek istiyorum. Bana, kadınların rujundan, rimelinden, ojesinden, kolonya; lavanta ve esansından dem vuracaksın. Etiket, ambalaj yaldız diyeceksin. Kabul ediyorum. Fakat Mithat Cemalin, Talat için yazdığı mısraları hatırlamanı isterim: -

İnsanların, insanlara verdikleri şanlar
Göğsünde durur kalbine girmezdi nişanlar
Asla derileşmezdi vezir esvabı sende.
Sen zorla büyüktün ne kadar istemesen de.

Ama diyeceksin ki Hocam ben ne yapayım. Her tarafım bir sisle çevrili. Yolumu bulamıyorum. Dünya fevkalade maddileşti. İhtiyaçlarım var. Mesut olabilmek için her insan gibi bana da para lazım. Takdir ediyorum. Ancak yeteri kadarını ara. Sana, falan 200 bin liraya apartmanı yaptırdı dedikleri zaman gül ve geç. Ne kadar zengin olsan midenin aldığından fazlasını yiyemezsin. Nihayet belediye yer yer çeşmeler de yaptırmaktadır. Oralarda, avucunun ayasında susuzluğunu giderebilirsin. Milyonluk servetine rağmen rejim yapmak zorunda olan ne kadar şeker hastası tanıyorum. Şunu hiçbir zaman unutma, sen hırslarını güden bir domuz çobanı olamazsın. Büyük davaların adamısın. Sen yeryüzünde insanlığın ve merhametin sembolüsün. Merhameti öğreten İsa'nın çarmıhtaki ıstırabım milyonlarca insan asırlardanberi çekmektedir. Bari sen ihtiraslarının çarmıhına ruhunu germe.

Bir kış günü şark kasabalarından birindesin. Gece saat *üç* sıralarında kapın çalınıyor. Gocuklara sarılmış bir adam seni beklemektedir. Hastasına götürecektir. Adamın yüzünü göremiyorsun. Gözlerine kadar yün atkılarla örtülüdür. Ah, o, insanın içine açılmış olan deliklerden bir bakabilsen. Nasıl bir insan olduğuna hükmedebileceksin. İyi midir? Kötü müdür? İçinden birçok endişeler geçmektedir. Çok şükür düşmanın yoktur. Olsa olsa rakiplerin vardır.

Bu düşünceler arasında derhal hazırlanır, yola çıkarsın. Dışarıda yarım metre kar vardır. Tipi buram buramdır. Terli vücudunu ayaz kaplamıştır. Birçok yollar dönersin. İşte hastanın evine geldin. Kapıdan siyah birboşluğa gireceksin. Yer topraktır. Kör bir lambanın ışığı duvarlarda büyük gölgeler yaratmaktadır. Avlu, koridor, mutfaktan geçerek, penceresi tavana yakın küçük bir delikten ibaret olan bir odaya girersin. Yer yatağında bir hasta yatmaktadır. Belki kendini kaybetmiştir. Tezek kokusu, dun dumanı, kandil isi sinmiş bu odada işte sen bu hastayı muayene edecek ve iyi edeceksin. Hastanın sende ilk tesiri önemlidir. Seneler geçtikçe bunu anlayacaksın. Tüfek tetiği durumunda ise menenjittir. Ağlıyor, sana hastalığının ağırlığını göstermek için çırpınıyorsa ve hele kadınsa histeriktir. Bunların sinir krizleri çok zaman gece gelir. Dalgınsa tifo, tifüs olabilir. Nefes darlığı varsa zatürrie veya zatülcenptir. Özet olarak, hastanın hekim üzerindeki ilk tesiri mühimdir. Nihayet hastayı soyarsın. Üzerindeki iğreti şeyleri atarsın. Doğduğu gibi kalır. Muayeneni yapar, bir teşhise varırsın. Farzet ki hastalık zatürriedir. Bunun bizim zamanımızda ne kadar zor tedavi edildiğini unutma. Bir yatak çarşafını dörde katlar, sıcak suya batırır, hastanın göğsünü bununla sarardık. Bazen hardal lapası kullanırdık. Kaba etten depo halinde huile camphree yapardık. Bir kinin iğnesi enjekte eredik. Kalbi kuvvetlendirmeye önem verirdik.

Görüyorsun ki sen hekimliğin bahtiyar günlerine yetişmiş bir adamsın. Bugün zatürrie iki günlük bir hastalık haline gelmiştir. Menenjit iyi edilebilmektedir. Buna benzer birçok hastalığın da kesin çareleri bulunmuştur.

Ne ise biz yine geceki hastamızın baş ucuna dönelim. Verdiğin hükme göre hastaya bir iki iğne yapar, bir reçete yazar, ümitsiz bir hasta da olsa hekimlik icabı bir kaç teselli verici söz söyler, bunları etrafa sinir kolonyası gibi serper ve evden ayrılırsın. Artık senin için uyumak mümkün değildir. Sabahı sabırsızlıkla beklemektesin. Ertesi gün gelecek haber acı olabilir. Yahut geceki meçhul adam gocuğu sıyırmış, atkıyı atmış, gülerek koşar gelir. Hasta kalkmış, oturmuş, ilk defa yemek yemiş, ilk defa konuşmuş; geceyi rahat geçirmiştir. Şu birkaç cümle hekim için ne kadar büyülü, ne kadar keyif vericidir. Ben bu hayırlı haberleri aldığım zaman, içkiyi sevmediğim halde yarım kilo rakı içmiş gibi bir hoş olurdum. Nihayet hasta kurtulmuştur. Cumhuriyet meydanındaki kahvede oturmaktasın. Anadoluda her kasabada Cumhuriyet meydanı ve Atanın büstü vardır. Büyük adam, kaşları yukarıya kıvrılmış, gözlerinde ölmezlerin ışığı, sana iftiharla bakmaktadır. O sırada içeriye birkaç gün evvelki ağır hasta girer. Bakışlarınız derhal kucaklaşır. Onun gözlerinde minnet ve şükran, seninkilerde sükûnet, gurur, meslek aşkının ve ödevini başarmışların nuru ve rahatlığı vardır.

Mukaddes yeminlerin, Atatürk'ün gençliğe hitabesinin çocuğu; işte sen bu ödevlerin adamısın. Sen çiçek künyesini reçetesine başlık eden, (vizite ücretim şu kadardır) levhasını Jokond'un tablosu gibi, hastanın gözünün içine asan, komisyoncunun simsarın uşağı şöhret düşkünü, ıstırapların karşısında bir banker kasası gibi katı, bir mezar taşı gibi soğuk ve donuk hekimlerden olamazsın... Herkes kendini barışta sanabilir ama, sen bir savaştasın. Senin giriştiğin savaş alanında, top patlamaz, silah sesi yoktur. Bazuka, bomba; havan; makinalı tüfek duyulmaz. Fakat insanlar bükülür, kıvrılır ve ölür.

Bu savaşın da gazileri, şehitleri, mecruhları; mağlüpları; malülleri ve kahramanları vardır. Senin bu savaşın kahramanlarından olmanı ve Atatürk'ün muhteşem gözlerinin yurdun bütün cumhuriyet meydanlarında sana bakmakta olduğunu unutmamanı dilerim.

Tekrar görüşelim aziz kardeşim.

KİTAPLAR

DEMOKRASİ VE CİLVELERİ

(Yazan: Celal Burhan Aru. Ankara 1954. Karınca M 75 S)

Demokrasi üzerine küçük bir inceleme. Başta bir sayfalık bir bibliyografya var. Yazar, belli ki birçok kitap karıştırmış. Nedense bu ilmî incelemeye bir mizah tadı da vermek istemiş. Mesela, başta: Bu kitabı bana demokrat karşılığını Demirkırat kelimesiyle ilk defa ulaştıran birkaç arkadaşımın hatıralarına armağan ediyorum diyor. Demirkırat sözü üzerinde — yine mizah yollu — bir hayli de duruyor. Kitabın bölüm başlıkları da yazarın şakacılığından nasip almış: 1. Ferd, 2. Gene ferd; 3. Demokrasi; 4. Gene de demokrasiye gelelim; 5. Gene de demokrasiden konuşalım; 6 Ve gene de demokrasiyle başbaşa kalalım; 7. Ve nihayet gene de demokrasiye bir göz atalım.

KIBRIS MESELESİ VE TÜRKİYE

(İstanbul 1954, Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı yayınları: 1 45 S 50 Kr.)

Kitap, 5 mart 1954 günü Eminönü Öğrenci Lokalinde Türkiye Millî Gençlik Komitesince tertiplenen Kıbrıs meselesi ve Türkiye konusundaki akademik toplantı da verilen konferansları içinde toplamaktadır.

Konferanslar:

Açış : İsmail Hakkı Zarakol.

Prof. Dr. Hıfzı-Timur : Kıbrısın hukuki durumu.

Doç. Dr. Derviş Manizade: Kıbrıs meselesi.

Nevzat Karagil : Türk Kıbrıs.

Hikmet Bil : Kıbrısın çilesi.

Hasene Ilgaz : Kıbrıstan intibalar.

Ayrıca : Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu ile Kıbrıs Türk Birliğinin mektupları, Behçet Kemal Çağlar'ın, İffet Halim Oruz'un şiirleri, Kitabın başında: Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı hakkında kısa bilgi.

Yunanistanda gürültülü gösteriler yapılırken, bizde böyle ilim ve sanatın konuşması oldukça güzel bir karşılık.

İSTANBUL SARAYLARI

(Resimli Hayat Dergisinin *Ağustos 1954 (28 sayı) sının eki (24X33) boyunda resimli* 36 *sayfa Dergi ile* birlikte *100 Krş)*

Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü Atluk Y. Şehsuvaroğlu'nun hazırladığı, Othmar Pferschy ile Hilmi Şahenk'in fotoğrafları ile süslenen bu güzel broşürde çekici, meraklı yazılar var. Bir kısmının başlıkları: Abdülazizin kaldığı kafesli oda;- Topkapı Sarayı. Altın yol, Kösem Sultanın öldürüldüğü yer; tarihi değiştiren merdiven, saray mutfakları, Valide Sultanın yatak odası, eski saray; Birinci Abdülhamidin öldüğü mabeyn odası, 5.000.000 altına çıkan saray: Dolmabahçe; Son Halifenin kitap odası; Dolmabahçede Atatürkün dairesi, Aynalı Kavak, Çırağan Sarayı; Beylerbeyi; Yıldız Sarayı, Göksu Kasrı, Padişahların gizli buluşma yeri: Bebek Kasrı; Ihlamur Kasrı, Beykoz Kasrı, Üsküdar Sarayı; Neşatabad...

UÇAN DAİRELER

(Tahsin Yücel'in hikayeleri İstanbul 1954 *Varlık Yayınları: 254 Türk Hikayecileri: 28 112* S. *100 Kr)*

Türk hikayeciliğinin umutlu bir yolda olduğuna her gün yeni bir eser, yeni bir imza tanıklık ediyor. Türk hikayeciliği üzerinde derinlemesine incelemelere girişmiş olan bir arkadaşımız, eski bir hikayecimize, cumhuriyetin ilanı sıralarında kaç hikayeci hatırladığını sormuş. Eski hikayeci, düşündükten sonra, kendisi ile birlikte ancak beş hikayeci sayabilmiş. Halbuki arkadaşımızın dosyasında bugün 500 hikayeci kayıtlıdır. Şüphesiz yalnız sayı bir şey anlatmaz. Fakat, ortaya çıkan eserler, hikayeciliğimizdeki gelişmeyi açıkça gösteriyor. Tahsin Yücel, ilk hikaye kitabı ile bu 500 lerin önde gelenlerinden biri olduğunu ispat ediyor. Dilinin arılığı, üslübundaki tabiilik, konularındaki çeşitlilik, o aynı ten üzerinde kekelemekten kurtuluş, bilhassa hikayelerini, vakaya tanık olmuş gösterilen kimselerin ağızlarından nakledisindeki ustalık gözden kaçmıyor. Vatandaşın Sesi adlı dikkate değer hikayesi, sonuna kadar insana bir hüküm verdirmeyen, sonunda uzun uzun düşündüren bir psikoloji denemesi.. Ötegece Çocuklarında hikaye ile şiir birbirine girmiş. Babuska da da öyle. Rekor da çok ince bir hiciv beliriyor. Hikayelerin hepsini ayrı ayrı saymıyalım. 15 hikayenin hepsinde de T. Yücel'in lehinde taraflar bulmak kabil...

ÇOCUK VE YUVA

(Hem büyüklerle, hem çocuklarla *konuşan bir dergi)*

Batı ülkelerinde çıkan çocuk dergileri büyükleri bile çekecek kadar güzeldir. Her şeyden önce renk hakimdir bu dergilerde. Bazen büyüklerden daha çok zevki olan küçükler bizim silik soluk, tüccar malı dergilerin yüzüne bakmaz; dil bilmedikleri halde Walt Disney'in büyülü resimlerine saatlerce dalarlar. Çocuk dergileri, çocuk yayınları memleketimizin başlıca davalarından biri olarak kalmıştır. Bu arada Çocuk Esirgeme Kurumunun Çocuk ve Yuva adlı dergisini anmak, yukarıda sözü geçen dergilerden ayırmak isteriz. 1953 yılı martından beri yayımlanan bu derginin bir özelliği var: Sayfalarını büyüklerle küçükler arasında paylaştırmış. Çocuk bakımı, eğitim konularını işliyen, tanınmış çocuk doktorlarıyla eğitimcilerin kaleminden çıkmış yazıların yanında sanatkar ressamlarımızın çizdiği, renkli güzel resimlerle süslenmiş yerli, yabancı hikayeler, masallar, romanlar; şiirler, şarkı notaları.

Derginin baskısı temiz, özenilmiş (24X34) boyunda, 36 sayfa. 50 kuruş.

Ernest Hemingway
En çok çevrilen romancı

TÜRK YURDU

(Türk Ocaklarının dergisi yeniden çıkıyor).

1911 de kurulan bu dergi birkaç safha ve sekil değiştirdi. Cumhuriyetten sonra da yayımına — aralıkla — devam etti. Şimdi (Temmuz ayından beri) eski numarasını da devam ettirerek çıkıyor (1/234). Başyazıları Abdülhak Şinasi Hisar'ın. Bilhassa Türklük üzerinde incelemeleri içinde toplayan dergide dil devriminin amansız aleyhtarlarından Prof. Osman Turan'ın Türk dili buhranına toplu bir bakış başlıklı yazısı göze çarpıyor. (2. sayı) Meşrutiyetten sonra ileri görüşün temsilcisi olarak çıkan derginin bugünkü çehresi biraz muyafazacı görünüyor.

BÜYÜK FELSEFE LUGATİ

(Yazan: Mustafa Namık Çankı İstanbul 1954 80 sayfalık (20X28) boyunda fasiküller halinde yayımlanmaktadır Her fasikül 3 lira)

Eski harflerle yayımlanmış felsefe sözlüklerinden, Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın Mufassal kamusu felsefesi ile İsmail Fennî Ertuğrul'un Lügatçeli felsefesi tanınmıştır. Bunlardan birincisi (C) harfinde yarım kalmıştır. Yeni harflerle bir iki felsefe sözlüğü yayımlanmışsa da bunlar küçük el kitaplarıdır. M. N. Çankı'nın iki cilt (24 fasikül kadar, yani 2 0 0 0 sayfaya yakın) tutacak olan eserinin muasır felsefede kullanılan bütün kelimelerin Yunanca, Latince, Arapça, Almanca; İngilizce ve Fransızcalarını; dedelerimizin ıstılahlarını ve Türkçenin imkanlarını göstereceği açıklanıyor. Eserin şimdiye kadar üç fasikülü çıktı. (Assosiation maddesine kadar). 70 ini aşmış olan yazar sözlüğünü bir, bir buçuk ay aralıkla, düzenli olarak yayımlıyor. Kitabını babası ile Tevfik Fikretin hatıralarına sunmuş. (Müracaat adresi olarak, sözlüğün basıldığı Cumhuriyet Matbaası — İstanbul gösterilmiştir.)

K Ü L T Ü R

Amerikada üniversite

Ön planda hayran bakan Celal Yardımcı değildir.

Üniversite

Yeni bir kahraman

Demokrat Parti iktidarı Maarif Vekili Celal Yardımcı vasıtasıyla demokrasimize yeni bir kahraman hediye etmiş bulunuyor. Öyle bir kahraman ki muhalif, muvafık bütün gazeteler geçen hafta hep ondan bahsettiler. Zafer'de Mümtaz Faik Fenik, Halkçı'da Nihat Erim ve Hüseyin Cahit ona ait başmakaleler yazdılar. Fıkra muharrirleri, karikatüristler de üstadlardan geri kalmadı. Bülent Nuri Esen ismini bir anda bütün Türkiye, — Türkiye okur yazarları — duydu.

Bülent Nuri Esen, Ankara Üniversitesinin Hukuk Porfesörlerinden biridir. Gençtir, kabiliyetlidir, kuvvetli bir kültüre sahiptir. Lise tahsilini Galatasarayda yapmış — Nihat Erim'in oradan çok yakın arkadaşıdır — hukuk fakültesinde okumuş, doktorasını Paris'te vermiştir. Dönüşünde üniversitede merhaleleri çabuk katetmiş, kendisine parlak bir isim yapmıştır. Tabiî, üniversite muhiti içinde parlak bir isim. Yoksa o zamanlar bütün gazeteler kendisinden bahsetmezlerdi.

Buna rağmen Bülent Nuri Esen'in kendisinden bahsettirmeyi sevdiğini arkadaşları gayet iyi bilirler. Böyle fırsatları da asla kaçırmamıştır. Bazen ufak hadiseler yaratmış, bazen daha büyüklerine karışmıştır. Mesela Devleti, Danıştay'da dava etmiştir. O zamanlar iddiası şuydu: Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir, resmi mekteplerde din dersleri okutturamaz. Danıştay'da müdafaasını yapmış, fakat kaybetmişti. Cumhuriyet Halk Partisinin mallarının alınması sırasında da sesini en kuvvetle ve cesaretle yükselten hukuk profesörü olmuş, karara itiraz etmiş, kanunun hukuka aykırı bulunduğunu ileri sürmüştü. Siyasal Bilgiler Fakültesinde hoca olduğundan bazı aktüel meseleleri — tıpkı yabancı üniversitelerde yapıldığı gibi — kürsüde bahis mevzusu etmiş, talebesiyle tartışmıştır. Bu tartışmalar sırasında ilmi noktai nazarı ön plana almıştır.

Eğer Prof. Bülent Nuri Esen'in hareket tarzı hakkında bir fikir vermek icap ederse denilebilir ki Avrupai bir zihniyetle davranmıştır. Bu tarzın makbul tarafları da vardır, makbul olmıyan tarafları da... Makbul olmıyan tarafları reklama, isim etrafında gürültü yaratmak sevdasına, sansasyon merakına lüzumundan fazla yer ayrılmış bulunulmasıdır. Avrupa'da da, — bizde de — birçok profesör aynı dertle malüldür. Makbul tarafı ise liberal zihniyet, medeni cesaret ve ruhun şark köleliğinden azade olmasıdır. İlmî cephesi hakkında ise hüküm verecek merci ne biziz, ne de üniversite görmeye Amerikalara giden Maarif Vekilidir. Doğrudan doğruya senatodur.

Maarif Vekaleti Bülent Nuri Esen'i porfesörlük vazifesinden bir hükümle ayırmadan evvel, kanunun tarif ettiği şekilde Senatonun fikrini sormuştur. Senato böyle bir karar için sebep görmediğini cevabında ifade etmiştir. Fakat kanun Maarif Vekili olan zata — ki bu makama, mesela şimdiki vekil gibi maarifle uzaktan, yakından hiçbir ilgisi olmıyan baylar getirilebilir — Senatoya rağmen bir profesörü işinden etmek salahiyetni tanımıştır.

Celal Yardımcı, Bülent Nuri Esen hakkında bu selahiyetini kullanmış ve profesör kürsüsünden indirilmiştir.

Bu sırada Maarif Vekili Nebrasca'. da üniversite görüyor, Prof. Bülent Nuri Esen ise U. N. E. S. C. O. tarafından Şam'da tertiplenen bir beynelmilel kongrede memleketimizi temsil ediyordu. Bülent Nuri Esen'in oraya gitmesi de bir mesele olmuştur. Ilmi meziyetleri kadar bu meziyetleri göstermek için başardığı kombinezonlar sayesinde U. N E. S. C. O. delege olarak Bülent Nuri'nin gelmesinde ısrar etmiştir. Fakat sayın profesöre geçen sene yapılan bir davet sırasında hükümet tarafından döviz verilmediği cihetle bu sefer beynelmilel teşkilat kendisinin bütün masraflarını döviz şeklinde deruhte etmiştir. Bunun memleketimiz nam ve hesabına iftihar verecek şey olmadığını belirtmek lazımdır U. N. E. S. C. O 'nun hareketi Türkiye'de ilim adandan tazyik altındadır, müşküllerle karşı karşıya bırakılıyorlar manasından başka mana taşımamaktadır. Bülent Nuri'ye, Bülent Nuri olduğu için döviz vermemek asla tecviz edilmiyecek bir harekettir. Buna mukabil, gene bir beynelmilel kongreye katılmak arzusunu izhar eden Bay Mehmet Yardımcı'ya (Celal Yardımcı'nın kardeşi) pekala döviz temin olunmuştur. Bu hadiseler cereyan ederken de Bülent Nuri Esen beyanat vererek, eğer kendisi profesörlük vazifesinden ayrılırsa söyliyecek çok şeyi bulunduğunu bildiriyordu.

Damlalar bardağı taşırmış ve profesörün vazifesine son verilmiştir.

di ne oldu? Şimdi Bülent Nuri Esen bir kahraman oldu. Dönüşünde hiç şüphesiz o da harekete geçecek, mücadelesini yapacak, belki dava açacak; herhalde memlekette, bilhassa münevverler arasında Demokrat Parti aleyhinde yeni bir cereyan yaratılmış olacaktır. Buna ne lüzum vardı? Üstelik alınan karar karşışında üniversite muhitlerinden de hiçbir reaksiyon gelmemektedir. Bunun fikir İstiklali ve üniversite muhtariyeti bakımından insana acı verdiğini, bir takım değerli kimselerin kanaatlerinin — doğru veya iğri, orası mühim değil — kanaatlerinin müdafaasını yapmaktan korktuklarını ortaya koyduğunu söylemeden de gecemiyeceğiz. Bir üniversite muhtariyetini canla başla müdafaa etmezse o üniversite muhtariyete layık değildir. Senato, Bülent Nuri Esen'in vazifeden ayrılmasına lüzum görmüş olsaydı, mesele yoktu. Fakat şimdi, senatonun sayın üyeleri bir garip vaziyete düşmüş

bulunmuyorlar mı?

Artık gayet iyi anlaşılmış bulunuyor ki memurlar hakkındaki kanunun üniversite hocalarına ait kısmı görüşülürken de Başvekil Adnan Menderes yukarıdaki odasından Meclis salonuna inmeli ve profesörlere de, yargıçların teminatını sağlamalıydı. Hatırlardadır, Büyük Millet Meclisinde memurlar kanununun müzakeresi sırasında bir takım hatipler hükûmetin görüşünden de ileri gitmişler ve yargıçların da bir emirle vazifelerinden atılabilmelerini istemişlerdi. Hatta Adliye Vekili kürsüye çıkmış, o müfrit görüşü benimsemişti. İşte o sırada Başvekil, müzakereleri hoparlörden takip ettiği yukarıdaki odadan süratle salona inmiş ve bu hareketi önleyebilmişti.

An, biraz evvel inseydi...

Atatürk Üniversitesi

Maarif Vekili Celal Yardımcı, doğuda tesis edilecek olan Atatürk Üniversitesi ile ilgili temaslarda bulunmak üzere Amerika'ya gitti. Celal Yardımcı ve beraberindeki heyet Amerikan tipi üniversiteleri tetkik ettikten sonra, Nebresca Üniversitesinden bir mütehassıslar grubu ile memlekete gelecek ve Atatürk Üniversitesinin kurulmasına fiilen başlanılmış olacak..

Yalnız' bir noktaya temas etmek lazımdır.

Bizim gibi ilim müesseseleri kıt memleketlerde üniversite misali bur feyiz yuvası teşkil olunurken, evvela o memleketin sosyal yapısı ve tarihi seyri nazarı itibara alınmalıdır. Bunu kısaca ifade etmek istersek şöyle diyebiliriz: Türkiye'de kurulacak üniversite Türk tipi üniversite olmalıdır.

Atatürk Üniversitesini bütün fakülteleri tamam, eksiksiz bir müessese olarak kurmaktan ziyade, memleket ihtiyacını gözönünde bulundurarak tesis etmek yerinde olur. Bu itibarla yeni bir ilim müessesesinin tetkik zemini gene o müesseseni muhiti olmalıdır.

Bugün tam bir kalkınma halinde olan memleketimizde ancak teknik eleman ihtiyacı duyulmaktadır. Geçenlerde İstanbul Teknik Üniversite Rektörünün verdiği beyanata bakılırsa, Türkiye'nin teknik eleman ihtiyacını karşılamak için çok senelerin geçmesi lazımdır. O halde doğru üniversitesinin başlıca gayesi teknik eleman yetiştirmek olmalıdır.

Memleketimizin diğer bir ihtiyacı da öğretmendir. Yeni müessesenin tesisinde bunu da ehemmiyetle düşünmek icap eder. Yoksa Ankara Üniversitesi gibi, Hungaroloji, Sinoloji, Hindolofi Enstitüleri bulunan bir doğu üniversitesi kurmaya kalkarsak zararlı çıkarız. Bu enstitülerde bazen tek bir talebe bile bulunmaz. Yabancı profesörler senelerce maaş alır, okumaya gelecek olan talebeyi beklerler. Amerikan Üniversitelerinde de bu

Liseler on bir sene oluyor

Avni BAŞMAN

Liselerin tahsil müddeti 11 seneye indirilecek. Şimdi Amerika'da tetkikler yapmakla meşgul olan Maarif Vekili Celal yardımcı, buradan hareketi sırasında, Yeşilköy hava meydanında kendisi ile görüşen gazetecilere bu haberi, bir Vekil katarı şeklinde, müjdeledi.

Arkasından bir gazete Maarif Vekaletinin bu hususta salahiyet sahibi olduğunu kaydettiği bir rüknüne atfederek, böyle bir kararın henüz verilmediğini, çünkü yapılmış olan anketin daha neticelenmediğini bildirdi.

Fakat Vekil ağzından çıkan bir haber yanlış olamazdı. Nitekim, bir iki gün sonra, Maarif Vekaletinden lise tahsil müddetinin onbir yıla indirildiğini, resmi tebliğe benzer bir şekilde, beyan edildi. Zevahire bakılırsa anlaşılan şudur: Vekil kararını vermiştir. Bunu açıkça ilan etmiştir. Bunun üzerine o zamana kadar devam etmekte olan anket birden derlenip - toplanmış, ani bir hamle ile müsbet şekilde sona ermiştir.

İlkokula kabul yaşının yediden altıya indirilmesi ile birlikte bü karar. Vekilin de söylediği gibi, gençliğe ve devlete gerçekten iki sene kazandırıyor. Bu bakımdan alınınca isabetli olduğu meydandadır.

Türkiye'de liselerin tahsil müddeti ve programları bakımından geçirdikleri değişiklikler kısaca şöyle sıralanabilir:

Seksenbeş yıl evvel kurulan ve teşkilat ve programları başka türlü olan Galatasaray lisesi hariç olmak üzere, Türkiye'de ilk lise teşkilatı, ikinci Meşrutiyet devrinde, 1910da, zamanın Maarif Nazın Emrullah Efendi tarafından vücuda getirildi. Sultani adı verilmiş olan bu liselerin tahsil müddeti 12 yıldı.

Birkaç yıl sonra Nazır Şükrü Bey zamanında, umumi maarif ıslahatı sırasında, Sultaniler şöyle teşkilatlandırıldı : İlk kısım 5 yıl+I. devre 4 yıl+-II. devre 3 yıl=12 yıl. II. devrenin ilk sınıfından (yani 10uncu yıldan) itibaren tedrisan Fen ve Edebiyat şubelerine bölünüyordu. Yeni teşkil edilen kız liselerinin programları farklı idi; tahsil müddetleri de 10 yıldı.

İstiklal zaferinden sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Maarif Vekili İsmail Safa Bey zamanında, Cumhuriyetin ilanından üç dört ay evvel, toplanan Maarif Heyeti İlmiye si kararı ile Sultanîlere Lise adı verildi.

Cumhuriyet devrinin başlarında Vasıf (Çınar) Beyin vekilliği zamanında toplanan İlmi Heyet, o zamana kadar 6 sene olan ilk mektep tahsil müddetini 5 seneye, liselerin I. devresini 3 seneye indirmek kararını verdi. Bu suretle lise tahsili müddeti 11 sene oldu. Umumî ilk mekteplerin tahsil müddeti 5 sene olunca liselerin beş senelik ilk kısımlarına lüzum kalmadığı için onlar da ilga edildi. Programlarda yeni şartlara göre ıslahat yapıldı. Kız liselerinin tahsil müddeti 11 yıla çıkarıldı. Programları erkek liselerinin programları ile, küçük bir farkla birleştirildi.

Yeni yazının kabulünden sonra, 1929da, lise programlarından Arapça ve Farsça dersleri çıkarıldı. Bunlardan açık kalan saatler kısmen başka derslere, kısmen de ikinci bir yabancı dile tahsis olundu. Fakat bir iki yıllık tecrübeden sonra bu ikinci yabancı dil kaldırıldı.

Aradı yapılan değişiklikler arasında Fen ve Edebiyat bölümleri son seneye götürüldü.

Lise tahsili baştan itibaren ondört sene 12 yıl, yirmidört sene 11 yıl olarak devam ettikten sonra, 1948de, Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu zamanında, toplanan Maarif Şûrası nın ekseriyet kararı ile tekrar 12 seneye çıkarıldı. Fakat Fen ve Edebiyat bölümleri gene son seneye bırakıldı.

Liselerin bu şekilde, Fen ve Edebiyat şubeleri son sınıfta ayrılmak üzere, 12 seneye çıkarılması: müfredat programlarında bu müddet uzatmayı faydalı kılacak esaslı bir ıslah da yapılmış olmadığı için, müsbet bir netice verecek gibi görünmüvordu. Bundan dolayı olacak ki bir iki sene kadar bu fazla onikinci senenin nasıl kullanılacağı düşünüldükten sonra, nihayet 1951de, liseler tam oniki senelik tedrisata başladılar.

Ve şimdi tekrar 11 senelik oluyorlar.

Liselerin derdi keşki yalnız tahsil müddetinden ibaret olsaydı. Lise tahsilinin asıl ruhu ve istikameti, lisenin dahi asağıda ve daha yukarıdaki tahsil ile münasebetleri, ders müfredatı, tedris metodları, idare ve disiplin sistemi, kitaplar ve hele imtihanlar... Bütün bunlar ayrı ayrı etüd isteyen ve halledilmelerini bekleyen problemlerdir.

Fakat hepsinin üstünde asıl büyük dava var: Maarit, Terbiye, Eğitim, hasılı dünkü bugünkü, yarınki adı ne olursa olsun millî kültür davası. Bu büyük ana problemin halline Maarif sahasında tek basına parça parça düzeltmeler veya tadil ve ıslahlarla değil, ancak bir bütün halinde ele alınıp, müstakil düşünceli fikir adamlarının fiilî yardımları da temin edilmek suretiyle.

Sıcaklar

Gençlik Parkında banyo

Denizi görmeden paça sıvamış

enstitüler vardır. Fakat buralara devam eden talebeler orada mevcuttur.

Bizim ihtiyacımız ne tarafa doğru yönelmişse, emeklerimiz de o tarafa yöneltelim. Bu suretle emeğimizin mahsulü ihtiyacımıza cevap verecektir.

Şayet doğuda kurulacak olan üniversitede Sümeroloji, Hindoloji gibi Enstitüler açıp teknik enstitüleri ihmal edersek hiçbir şey kazanmış olmayız. Sinoloji, Hindoloji gibi Enstitülerin ihmali şimdilik bizim için pahalıya mal olmaz...

Bizce, Türkiye'den Amerika'ya giden heyetinkinden ziyade, oradan buraya gelecek olan Nebrasca'lı mütehassıslar heyetinin tavsiyeleri faydalı olacaktır.

Bu memleketin, henüz ihtiyaçlarını karşılamamış olduğu bilinen bir hakikattır. Doğu'da bir üniversitenin temellerinin atılması teşebbüsü yapılırken, ön planda dikkate alacağımız, hangi imkanlarla hangi fakülteleri kurabileceğimiz hususu olmalıdır.

Ankara ve istanbul gibi her bakımdan tekemmül etmiş olan üniversitelerimizde, Hindoloji, Sinoloji gibi şubelerin talebe adedi, nedir bilmiyoruz. Berhalde, diğer fakültelere nazaran çok azdır.

sistem ve metodla esaslı bir surette incelenerek sağlam bir plan ve programa bağlanmak ve bu programın her türlü tesirden uzak olarak ittiradla tatbiki temin edilmek yolundan varılabilir. Evvela bu esasa samimî olarak inanmak lazımdır. Kültür davası her türlü parti mülahazalarının dışında ve üstünde tam millî (yani bütün millete ait ve şamil) bir davadır. Ne mutlu o partiye ki iktidarda iken bunu böyle anlar ve Maarif işlerini hep bu zaviyeden görerek milletin kültür kalkınmasının hakiki yolunu açar.

SANAYİ

Çimento

Kalkınmanın ilk unsuru:

Bundan on bir ay önce, Devlet müesseselerimize bir yenisi eklendi: Türkiye Çimento Sanayii Türk Anonim Şirketi. Bu şirket, isminden de anlaşılacağı üzere, Türkiye'nin çimento derdini üzerine almıştı. Çimento, bir memleketin kalkınmasında — hele bu memleket yeni yeni bir şeyler yapmaya gayret halinde ise — en mühim rolü oynayacak, birinci derecede bir unsur idi. Memleketteki, inşaata girişmek arzusu son senelerde o kadar fazla idi ki, çimento yetiştirmek, her bölgeye durmadan mal göndermek imkansız hale gelmişti. Talep çok olunca, karşılanmayınca, buhran ortaya çıkıyordu. Buhran karaborsayı, karaborsa da dedikoduyu, sıkıntıyı çoğaltıyor, memleketin imar faalliyetine gem vuranlar ortaya dökülüyordu.

Bu gibi söylentilerini buhranların sona erebilmesi için her zaman bulunan, tek çare, ama tek çare şuydu: Çimento istihsalini arttırmak, memleketin her tarafında fabrikalar kurmak. Bu suretle, hem memleketteki sıkıntının önü alınacak, hem de hariçten binlerce döviz karşılığı getirilen çimentonun karşılıkları bize kalacaktı.

Derhal çalışmalara başlandı, İşletmeler Bakanlığının bünyesinde bir Umum Müdürlük kuruldu, şirket halinde faaliyette bulunmasında fayda görüldü Bu şirketin Umum Müdürlüğü, 23/10/1953 tarihinden itibaren faaliyet devresine girdi.

Gaye ;

Şirketin gayesi üzerinde hassasiyetle duruldu, hassasiyet ile durulmak iktiza ediyordu. Çimento öyle bir konu idi ki, her zaman ihtiyaçtı, her zamani buhrana, karaborsaya yol açabilirdi. Bir yandan da memleketin ihtiyaçlarını derhal karşılamak lazımdı. Gaye şu şekilde, hülasa edilebilir:

Türkiye'de mahallî hususî sermayeyi teşvik ederek mahallî çimento şirketleri kurmak ve teknik bakımlardan müzahir olmak suretiyle çimento fabrikalarının kurulmasını temin etmek ve bu uğurda her türlü imkanları araştırıp bulmak suretiyle memleket kalkınmasında esaslı bir unsur olan çimentoyu ithalden kurtarmak ve böylece döviz tasarrufu yapmak.

Gayeyi anlatan şu satırların arasında üç kelime dikkati çeker: Mahallî çimento şirketleri.

Gayenin birinci kilometresine varılmıştır: Umum Müdürlük iki hafta önce, Çorum'da ilk çimento fabrikasının temelini atmıştır,

Elli milyon lira sermaye ile .faaliyetine başlıyan Çimento Sanayii Umum Müdürlüğünün, başında, Orhan Kubat vardır. Orhan. Kubat, çalışkan ve idareci meziyetleri olan bir insandır. Çimento sanayiinin kurulusundan on ay sonra, ilk merhale olarak bir fabrikanın temellerini atmasını temin etmiştir. Bir müessesenin kuruluşundan — ki kuruluş ile ilk eser arasında on ay vardır — bu kadar kısa bir zaman içinde bir şey göstermek mühim bir olaydır. Tabiî bu sözü bizim memleketin bugüne kadar gördüğü hadiseler, realiteler karşısında söyliyebiliyoruz.

Elde edilen neticenin vuslatı:

Çorum'da kurulması kararlaştırılan ve temeli atılan çimento fabrikası günde asgarî bir hesapla 2 5 0 ton istihsalde bulunacaktır. Senelik istihsal miktarının 85 bin ton olacağı yapılan tahminlerden anlaşılıyor. En ince hesapların verdiği neticeye göre, bu kadar ton çimentoyu elde edebilmek için doksan üç bin ton kalker, kırk iki bin ton kil ve 2500 ton alçı ve üç bin beş yüz ton da linyit kömürü kullanmak icap edecektir. Fabrikanın kendi elektriği ile faaliyetini idame ettirebilmesi için, beş bin kilovatlık termik bîr santral kurulmaktadır Bu santral on beş bin ton kömür istihlak edecektir.

Bütün bu teşkilat — sadece makineler — 12 milyon beş yüz bin liraya çıkacaktır Fabrikanın makineleri bir Fransız şirketine ısmarlanmıştır. Fakat, fabrika iki sene sonra, 1 9 5 6 yılının başlarında faaliyete geçebilecektir.

Yapılan tetkikleri bilhassa bir nokta üzerinde teksif etmeye gayret eden Çimento Sanayii, fabrikaların ham maddelerinin, civardan, yakın merkezlerden getirilmesi üzerinde durmuştur. Çorum çimento fabrikasının hemen bütün malzemesi civardan temin edilecek; sadece dışarıya- ihracat yapacaktır. Bu da bir ilin iktisadî hayatında mühim bir merhale, mühim bir adımdır.

Diğer fabrikalar

Çorum'dan sonra, başka fabrika ele alınacak mıdır? Yoksa, kocaman bir şirket, Umum Müdürlük halinde elli milyon lira ile faaliyete geçen bir müessese, bununla mı iktifa edecektir?

Çimento sanayii, işlerini bir program dairesinde ileriye götürmek kararındadır. Bire bin katmak tabiri bu müessese için diğer anlamı ile ele alınamaz. Çorum'dan sonra, Afyon, Bartın, Söke çimento fabrikalarının

bütün planları hazırlanmış, temellerinin atılması için yapılacak törenler kalmıştır. Asgari bir düşünce ile bu fabrikaların da iki sene sonra faaliyete geçmesi beklenebilir. Banlar arasında en kodamanı Bartın'da inşa edilecek olanıdır, günde 450 ton istihsalde bulunabilecektir. Çimento sanayii meseleyi dört başı mamur olarak ele almış, çimento fabrikalarının şirketler halinde teşekkülünü derpiş etmiş ve bunlara yabancı sermayelerin de iştirakini sağlamıştır.

Adana ve Lüleburgaz'da birer çimento fabrikasının kurulması yolundaki teşebbüsler müspet netice vermiştir, bugünlerde bu 2 fabrikanın inşası için gerekli formalite tamamlanmış olacaktır. Türkiye Çimento Sanayiinden verilen bilgiye göre, ikisi 450 ton, diğerleri 250 ton günlük kapasiteli on dört fabrika daha inşa ettirilecektir.

Rakamların verdiği netice

Bu rakamlar iç açıcı rakamlardır. Hele memleketin çimentoya olan ihtiyacı, mevcut darlık dikkate alınırsa, rakamların kağıt üzerinden çıkarak, tüten bacalar halinde önümüzde durmasını biran önce görmek istemenin haklı bir talep olacağını söyliyebiliriz.

Bu talepte ve isticalde ne kadar haklı olduğumuzu şu rakamlarla temize çıkaralım: 1953 senesinde Türkiyedeki çimento fabrikalarının istihsali 600 000 tondur. Diğer memleketlerden 536 808 ton çimento ithal edilmiştir. Bütün bunlar ise hakikî ihtiyacın ancak dörtte biridir.

Şimdi bir zaruret karşısındayız. İhtiyacın yüzde ellisini karşılıyacak imkanları iki sene bekliyeceğiz.

Otomobil sanayii
Yarısı sağa, yarısı sola

S A N A T

Tiyatro

Bedbaht Devlet Tiyatrosu

Alo! Affedersiniz, umum müdürlükte, muavinin telefonunda; edebi heyet başkanlığında, sekreterlikte; saymanlıkta ve tiyatro santralında kimseyi bulamadık, rehberde telefonu bulunan bazı sanatkar arkadaşların da henüz Ankara'ya dönmemiş olduklarını öğrendik, onun için sizi rahatsız ediyoruz; siz idare heyetinde vazifelisiniz değil mi?

— Evet?

— Bu sezonda hangi eserlerin temsil edileceği belli oldu mu?

— Maalesef! Bildiğiniz gibi umum müdürlükte bir tebeddülat bekleniyor, bu sebeple repertuvar seçimi yapılmadı.

— Peki, şimdi prova mevsimi başladı mı?

— Provalar Devlet Tiyatrosu Kanununa göre eylülün birinci günü saat 10 dan itibaren başlar.

— Repertuvar seçilmedi ise, prova edilecek olan nedir?

— Prova kanunen başlıyor demektir. O gün bütün sanatkarlar tiyatroda toplanır, kararlaştırılmış bir şey varsa onunla meşgul olmaya başlarlar. Gerçi, bu tayin sebebi ile eser seçimi gecikti ama, biz her ihtimale karşı bölümler için birer eser tesbit ettik. Bunlar : Operada K o n s o l o s ; Büyük Tiyatroda: Keçiler Adası, Küçükte de: Tanrıdağı Ziyafeti'dir.

— Konsolos operası tekrar olacak, Tanrıdağı Ziyafeti de geçen sene repertuvara alınmış, fakat oynanmamıştı değil mi?

— Evet, Operada her sene bir tekrarla başlamayı usul ittihaz ettik. Tanrıdağı Ziyafeti de bildiğiniz gibi geçen sene repertuvara alınmış; fakat oynanmamıştı...

— Büyük Tiyatroda oynanacak olan Keçiler Adası kimin eseridir?

— Pek iyi bilmiyorum, galiba bir şimallinin...

— Bu eserin rol bolümü yapılmış mıdır?

— Hayır, yapılmadı. Reijisörünü bekliyoruz, ihtilafa düşmemek, için fikrini alacağız.

— Rejisörü nerede?

— İstanbul'da.

— Kimdir?

— Cüneyt Gökçer!...

— İnsaf!

Devlet T i y a t r o s u kanununda, — talimatnamesinde değil — eylülün birinci günü saat 10dan itibaren yeni mevsimin ilk prova toplantısının yapılacağını emreden bir madde vardır. Bu maddeye göre, tiyatro bir evvelki faaliyet devresi içinde edebî heyet tarafından seçilmiş, idare heyeti tarafından tasvip, Umum Müdür ve rejisörler tarafından da tasdik edilmiş bulunan temsil programını bu tarihten itibaren tatbik mevkiine koyar.

Bilindiği gibi, büyük ve ciddî tiyatrolarda sahneye vazedilecek bir eser, muhtelif cephelerden hazırlık devreleri geçirir. Mesela, bu mevsimde temsil edilecek eserlerden birisi de, Reşat Nuri Güntekin'in Tanrıdağı Ziyafeti isimli eseri ise : Raportörün mütalaası, edebi heyetin kanaati, müdiranın ve rejisörlerin tasvipleri alındıktan sonra; tiyatro geçen tatil devresine girmeden önce rol bölümünün yapılması mühim rol alan sanatkarların tatil müddetince rollerine hazırlanmalarına imkan verilmesi, dekoratörün düşünmek ve yaratmak için muhtaç olduğu zamana kavuşturulması, aksesuvar ve kostüm işlerinin geç kalmaması ve bu eserin maliyetinin hesap edilmesi iktiza eder. Bunlar bütün dünya tiyatrolarında tecrübe edilerek o kanaata varılmış ve bu sebeple de Devlet Tiyatrosu Kanununda gözönüne alınmıştır. Devlet tiyatrosunda temsil edilecek eserlerin bir evvelki tiyatro mevsiminin sonunda belli olması lazımdır. Perdeler ekimin birinci günü açılacağına göre — Bizim Devlet Tiyatromuz bu usule de riayet etmez, ne zaman hazırlanırsa değil, zira hiçbir zaman tam manasıyla hazırlanamamıştır; fakat ne zaman isterse perdesini o zaman açar — Provalar için bir aylık bir müddet ayrılmıştır. Tatil boyunca ayrı ayrı cephelerden, yani rejisör, dekoratör, aksesuvar ve rol sahipleri tarafından kendi mesuliyetleri bakımından hazırlanan eser; eylülün birinci gününden itibaren sahnede, tiyatro sanatının muhtaç olduğu vahdeti yaratmak için provaya konur. Usul, gelenek ve zaruret bunu icap ettirir.

Ancak, bizim Devlet Tiyatromuz, kanun nazarında resmî ve ciddi üstelik bir büyük (!) hüviyet taşıyorsa da tatbikatta; derme çatma, gezginci truplardan da kayıtsız — ve ayıp olmazsa laubali diyeceğiz — bir manzara arzetmektedir. Nasıl laubali demiyelim ki, kanunun emrettiği prova mevsimine girdiği şu günlerde dahi. Devlet Tiyatromuz hangi eserleri temsil edeceğini bilmiyor, bu husustaki sualimize de güldürücü cevaplar veriyor.

İdare heyeti üyesi ile yaptığımız telefon konuşmasından öğreniyoruzki, Devlet Tiyatrosunun repertuvarı geçen mevsimde değil, aylarca devam eden tatil içinde de değil hatta prova mevsiminin başladığı şu günlerde bile seçilmemiştir.

Sebep?

Umum müdürlükte tebeddülat olacakmış!

Bir kere umum müdürlükte tebeddülat olacağı haberi son üç haftalık meseledir. Kaldı ki, repertuvarı umum müdür değil, edebî heyet seçer.

Alelacele temsil edilmek üzere, üç eser almışlar ellerine; bunlardan birisi geçen sene temsil edilmiş, diğeri geçen sene provaya konmuş, kısmen hazır eserlerden biri; üçüncüsü ise, idare

heyeti azasının bile kimin tarafından yazıldığını bilmediği ve mesuliyetine tevdi edilen rejisörün henüz vazifesi başına g e l m e d i ğ i için rol bölümü yapılamamış bir şimal (o da şüpheli) eseri...

Operet

Bu da bizimki

İstanbul Şehir Tiyatrosu operet temsillerini tatil ettikten ve hele ilk Alabanda revüsü ile seyirciyi ucuz avlamak yolu keşfedildikten sonra, bizde operet temsili seyredebilmek imkansız hale gelmiştir. 1943 senesinde kurulan Ses Tiyatrosunda yeniden canlanır gibi olan bu çeşit tiyatro, müessesenin inkırazı ile birlikte heba olup gitmiştir.

O tarihten sonra operet adı altında birçok heyet kurulmuş, faaliyette bulunmuş, fakat hiçbirisi operet olamamıştır. Operet güç ve masraflı bir iştir. İyi organizatör, iyi metoransen ve kaliteli sanatkar ve bütün bunların yanında büyük para ister.

Halbuki bizde hiçbir zaman organize edilememiş olan tiyatro sahası; dar ve kısır imkanlar içinde birbiri ile rekabete kalkışan sanatkarların panayır yeri olmaktan ileri gidememiştir. Biraz sivrilen bir sanatkar derhal müstakil bir heyetin başına geçmenin yolunu aramaya başlamış, bu sebeple çok, fakat zayıf topluluk meydana gelmiştir.

Herhangi bir vodvili ele alıp, arasına birkaç skeç, bir iki dans ve ses solosu sıkıştıranlar; kazancın yolunu bulmuş ve adına da operet demişlerdir. Bu suretle bizim operet telakkimiz de dumura uğramış ve ne idüğü belirsiz bir mahiyet iktisap etmiştir.

Operetciliğimizin su kısa panoramasını gözden geçirdikten sonra mevcut operet faaliyetimizden bahsedebiliriz:

Muammer Karaca da tiyatrosundan bale — o da ayrı bir faciadır — yi uzaklaştırdıktan sonra bu çeşit tiyatro İstanbul'da yalnız Ses Operetine inhisar etti.

Ses Tiyatrosu bilindiği gibi, 1943 den bu yana bir çok maceraya sahne oldu ve nihayet geçen mevsim, büyük bir kriz geçirdi, kapandı ve fakat kapandığı gün yeniden açıldı ve bambaşka bir cehreyle sahneye çıktı.

Şimdiki Ses Tiyatrocu, bugüne kadar olduğu gibi, sanatkarları yevmiye ile istihdam eden bir patronun malı olmayıp, doğrudan doğruya esas kadrosunu teşkil eden sanatkarlara aittir. Karı da, zararı da sanatkarlarındır.

Memleketimizde ilk defa denenmiş olan bu usul çok iyi netice vermiş, ve sanatkarlar, yıllardanberi kendi sırlarından zengin olan patronların kendilerine reva gördükleri gündeliğin, kat kat fazlasını kazanmışlardır.

Geçen kış İstanbul'da temsiller veren bu operet tiyatrosu yazın başında İzmire gitmiş, orada da iki aylık faaliyetten sonra Ankaraya gelmiştir.

Halk tarafından çok rağbet gören

OPERA ALBÜMÜ

İltrovatore

Eser : *Opera 4 perde, 8 tablo. Metin: Salvatore Cammarano Müzik: G Verdi. İlk defa 19 Ocak 1853 de Roma'da oynandı.*

Şahıslar : *Manrico, bir saz şairi (tenor) Leonore. Sargasto kontesi (koloratur soprano) Luna kontu bariton) Arzucena, bir çingene kadını (alto) Ferrando, komutan (bas) İnez. Leonorenin nedimesi (soprano). Ruiz. Manrico'nun arkadaşı (tenor) Bir ihtiyar çingene (bas) Bir haberci (tenor)*

Mahal : *İspanya Zaman: 1400 yılı Kuvvetli bir koro ve bilhassa erkek korosu Bale yok. Orta orkestra (49 enstrüman) Sahne müziği için, harp, org. canlar Eserin devamı 2,5 saat.*

MEVZU

Birinci perde, birinci tablo:

Luna kontunun sarayında bir geniş hol Komutan Ferrando askerleriyle birlikte kontun geri dönmesini beklemektedir. Kont, güzel Kontes Leonore'nin penceresinin önünde bir saz şairinin sık sık dolaştığını haber alınca kıskançlık şaikasiyle bu saz şairini bulmaya gitmiştir. Bu sırada Ferrando bekleyen askerlere Luna ailesinin gelmişini anlatır. İhtiyar Kont Luna'nın iki oğlu varmış. Kont Luna, bir çingene karısını, çocuklarına büyü yaptığı iddiası ile ateşte yaktırmıştır. Bu çingene karısının kızı Arzucena da anasının intikamını almaya yemin etmiştir. Bir gün Kont Luna'nın küçük oğlu kaybolur. İhtiyar Kont ölürken büyük oğluna, küçük kardeşini arayıp bulmasını tavsiye eder.

İkinci tablo:

Mehtapta bir bahçe Kontes Leonore, yanında nedimesi olduğu halde odasının penceresinde, şairler müsabakasında birinciliği kazanan saz şairi Manrico'yu düşünür. Bu sırada bahçeden Manrico'nun şarkısı işitilir. Kontes heyecanla baceye iner, fakat karanlıkta Manrio yerine Kont Luna ile karşılaşır Kont Luna ile Manrico düello ederler. Manrico yaralanarak kaçar.

İkinci perde, üçüncü tablo:

Çingenelerin konakladığı yer. Yaralı Manrico'yu anası Arzucena tedavi eder. Arzucena, annesinin intikamını almak için küçükken Manrico'yu Kont Luna'nın sarayından çalmıştır. Manrico esasında Kont Luna'nın küçük oğludur. Arzucena ilk önce çocuğu öldürmek istemişse de sonraları bundan vazgeçmiş ve onu öz evlat gibi büyütmüştür.

Dördüncü tablo:

Bir manastırın önü Saz şairinin öldüğünü zanneden Kontes Leonore manastıra girmeye karar verir Kontes rahibeler arasında manastırın önüne çıktığı zaman Kont Luna'yı, diğer taraftan adamları ile gelmekte olan Manrico'yu görür iki rakip tekrar düelloya tutuşurlar. Bu defa Manrico kontun elinde kılıcını düşürür ve Leonore ile birlikte kaçarlar.

Üçüncü perde, beşinci tablo:

Kont Luna'nın ordugahı, Askerler şarkı söylerler. Bu sarada yakalanan bir çingene karısı kontun huzuruna getirilir. Komutan Ferrando, yakalanan çingene karısının bir zamanlar ihtiyar kontun küçük çocuğunu calmış bulunan Arzucena olduğunu görür. Kont, Arzucena'nın en büyük düşmanının annesi olduğunu öğrenince onun yakılarak idam edilmesini emreyler.

Altıncı tablo :

Dağın tepesinde bir evin odası. Manrico ile Leonore buraya sığınmışlardır. Bu sırada Ruiz gelir ve Manrico'ya annesinin yakalandığını haber verir. Manrico hemen annesini kurtarmaya gider.

Dördüncü perde, yedinci tablo:

Kont Luna'nır, şatosundaki zindanın önü. Keza Manrico da yakalanmış ve annesi ile birlikte zindana konulmuştur. Ruiz bu defa durumu Leonore'ye haber verir Leonore gelir ve Kont Lona'ya Marcino'yu serbest bıraktığı takdirde kendisinin olacağını söyler. Kont bu pazarlığı kabul eder. Bu arada Leonore gizlice parmağındaki zehirli yüzüğü yalar.

Sekizinci tablo :

Zindan Manrico yarı delirmiş bir halde bulunan annesini teselli etmektedir. Bu sırada içeriye Leonore girer ve sevgilisine serbest bırakılacağını söyledikten sonra onun kolları arasında can verir Kont Luna vaziyeti görünce Manrico'nun idam edilmesini emreder ve oğlunun idamını görmesi için Arzucena da zorla zindamın penceresinin önüne sürüklenir. Manrico idam edildikten sonra Arzucena Kont Luna'ya, idam edilenin öz kardeşi olduğunu söyler.

bu temsillerin sanat bakımından kritiğini yapmamız için evvela ona bir ad koymamız icap edecektir. Zira, yukarıda da zikrettiğimiz gibi, operet adı altındaki bu temsillere operet diyebilmek imkansızdır. Ancak, bir nevi eğlence tiyatrosu, neşe tiyatrosu veya karma tiyatro diyebiliriz.

Eski operet şöhretlerimizin başlıcalarını kadrosunda barındıran bu topulluğun, yakın zamanda sermaye topluyarak muhtaç bulunduğumuz gerçek opereti meydana getirmesi temenni olunur.

Dünyadan haberler

Thomas Mann

Kolonya — Thomas Mann, geçen hafta Kolonya üniversitesinin milletlerarası tatil kursunda, uzun zamandan beri üzerinde çalıştığı birinci cildi önümüzdeki ayda neşredilecek olan son romanından bazı parçalar okumuştur. Büyük üniversite salonunu dolduran öğrenciler, Sanatkar Felix Krull'un Maceraları ismini taşıyan bu romanın okunması dolayısıyla Thomas Mann'a büyük tezahüratta bulunmuşlar ve üstadı alkışlamışlardır.

Sauerbrucb'un filmi

Düsseldorf — Devrimizin en büyük operatörlerinden olan Dr Sauerbruchun hayatını canlandıran film, batı Almanyanın muhtelfi şehirlerinde gösterilmeye başlamıştır. Filmde Sauerbruch rolünü tanınmış aktör Ewald Balser oynamaktadır.

Richard Strauss sergisi

Münih — Münihdeki opera festivali dolayısıyla, opera binasında bîr Richard Strauss sergisi açılmıştır. Bestekarın ölümünün beşinci yıldönümü münasebetiyle açılan bu sergide, 300 e yakın fotoğraf, vesika, üstadın elyazıları teshir edilmektedir,

Goethe hava gemisi inşa edecekti

Berlin — Goethe'nin 1784 yılında bir arkadaşına yazmış olduğu mektup bulunmuştur. Goethe bu mektubunda, bir hava gemisinin inşasının lüzum'u olduğunu söylemekte ve bu hususta şöyle demektedir: Bir hava gemisi inşa etmek ve semadan yolcuları acele mektupları taşımak lazımdır, bunun planlarını düşündüm ve aynı zamanda bazı krokiler de çizdim. Fakat bu, esasında ilim adamlarının yapacağı iştir istikbalde ihtimal insanlık bu neviden hava gemilerine sahip olacaktır.

Macleod Raien öldü

Denver Colorado — Bilhassa Wilde West romanlarıyla tanınmış olan Amerikalı muharrir William Macleod Raien 83 yaşında olduğu halde vefat etmiştir. Kendisi Londrada doğmuş ve genç yaşında Amerikaya giderek batı bölgelerinde yaşamıştı. Onun romanlarından çoğu filme de alınmıştı.

Onuncu müzik müsabakası

Cenevre — Cenevre konservatuvarı tarafından tertip edilen onuncu milletlerarası müzik müsabakasına, 38 memleketten 345 müzisyen iştirak edecektir. Fransa 90 sanatkarıyla başta gelmekte, onu takiben de Almanya 35, İtalya ise 31 sanatkarını bu müsabakaya göndermektedir. Müsabaka eylül ayında bağlıyacaktır.

Wagner anıtı

Zürih — Zürih şehrinin Reitberg parkına Wagner'in bir heykeli dikilmiştir. Hatırlanacağı veçhile Wagner 1857 - 58 yıllarında Zürihde bulunmuş ve Parşifal operasının müsveddelerini burada hazırlamıştı.

Yurdumuzda dil birliği

Perihan PARLA

Bugün, insanları birbirine yaklaştıran en mühim faktörlerden birinin elli birliği olduğunda şüphesi bulunan tek fert tasavvur edilemez. Bilhassa sınırlan ve bayrakları müşterek olan bir toplulukta bu unsurun mevcudiyeti hayati bir ehemmiyete sahiptir. Bu umumî kaide sosyoloji ilminin bölümleri arasında yer aladursun ve bütün dünya milletleri bu konunun değerini idrak ederek bünyelerine uygun tedbirleri almakta bulunsunlar, biz kendi memleketimizde dil birliğine ne derece önem verildiğini gözden geçirelim:

Bütün vatandaş haklarından faydalanan ve hiçbir memlekette Türkiyemizdeki huzur ve refahı bulamıyacaklarını çok iyi bilen ekalliyetler arasında bir anket yapılsa acaba kaçta kaçının Türkçe konuştuğu tesbit edilir?.. Birçok kimselerin İstanbul'dan bahsederken: Bu cennet kadar güzel şehre hayranım. Yanız her yerde kulağıma çalınan çeşitli lisanlar rahatımı kaçırıyor. Öz vatanımda bu çetrefil dillere tahammül edemiyorum dediğini duymuşuzdur. Kendilerini bütün iyi niyet ve samimiyetimizle bağrımıza bastığımız bu (vatandaşlar) neden Türk dilini benimsemezler ve neden genç nesli bu terbiye ile yetiştirmek yolunu tercih etmezler?.. Azmetseler muvaffak olmamakta hiçbir sebep var mıdır? Nitekim aralarında bu hedefi seçenler mevcuttur. Çocuklarını küçük yaştan Türk okullarına gönderip evlerinde de dilimizi konuşmayı prensip edinmişlerdir. Ne yazık ki bunların sayısı hesaba gelmiyecek kadar azdır.

Musevi kardeşlerimiz Fransızca konuşmaktan iftihar duyacaklarına Türkçelerini ilerletmekten zevk alsalar olmaz mı? Ermeni ve Elen vatandaşlarımız da böyle.. Bilinemez neden bir türlü kendilerini Türkçe konuşmaya alıştıramamışlardır. Vatandaşlık icaplarını yerine getirmenin kutsal bir vazife olduğunu bilecek kadar zekidirler. Şu halde niçin ihmal ederler?

Gelelim Doğu ve Güney bölgelerimize: memleketin bu köşelerini dolaşmış olanlar gayet iyi bilirler ki bazı şehir, kasaba ve köylerimizde umumi dil Türkçe değildir. Elan Arapça ve Kürtçe konuşmakta olan binlerce ve binlerce vatandaşımız vardır. Hükümet dairelerinde iş takibine gelen halk meram anlatabilmek iğin yanına bir de (tercüman) almak mecburiyetindedir. Aynı millete, aynı devlete mensup bir resmi makamla, aynı millete, aynı devlete mensup bir şahsın anlaşabilmesi tercümansız mümkün olmayan bir nizam insana hüzün vermiyor mu?.. Resmî dil Türkçe olan bir memlekette niçin herkes bu dili konuşmaz?.. Bu üzücü hali düzene koymak belki biraz güç olabilir amma muhal mıdır?

Bu vadide başarılı hamleler yapmış topluluklara bir misal alalım: Bugün Birleşik Amerika Devletlerinde dünyanın dört bir yanından gelmiş muhtelif milletlere mensup geniş bir insan kalabalığı vardır. Bir kısmını ikinci dünya harbini takip eden senelerde göç etmiş bulunanlar teşkil ediyor. Belirli zamanı doldurup Amerikan kanunlarına göre vatandaşlığa kabul imtihanında kazanan kimselerin fiilen Amerikan tebaası olduktan sonra asla İngilizceden başka dil konuşmadıkları görülür. Yalnız umumî yerlerde değil hususi hayatlarında dahi vatandaşlığa kabul edildikleri milletin resmî dilini konuşmaktan samimi bir haz duymaktadırlar.

Bilindiği gibi yukarıda sözü geçen imtihanı kazanma şartlarından biri de İngilizceyi hakkıyla öğrenmiş olmaktır. Birçok şehirlerde faaliyette bulunan parasız lisan okulları bu maksada hizmet etmektedir. Vatandaşlığa kabul edilmek için diğer kıtalardan gelenler hemen bu okullara devam ederler. Gece ve gündüz kurslar bulunduğu için ayrıca dışarda hayatlarını kazanmaya da mani değildir. Böylece ana dillerini bir yana bırakarak mensup olacakları milletin resmi dilini öğrenmek üzere canla başla çalışmaya başlarlar.

Acaba bu ve buna benzer tedbirlerle vatandaş arasında dilbirliği temin etme sanatının inceliklerini memleketimizde de tatbik etme yollarını araştırmak için zamanı erken mi buluyoruz? Bu aksaklığın düzelmesi bir takım millî, sosyal, hatta siyasi düğümlerin çözülmesine müessir olacaktır kanaatindeyiz.

S P O R

Yüzme

Manş denizinde Türkler

Manşın azgın dalgaları ile yaptığı 16 saatlik bir mücadele sonunda onu mağlüp etmiye muvaffak olan yüzücümüz Murat Güler sessiz sedasız ayrıldığı memleketine gene sessiz sedasız dönmüş bulunuyor.

Kara sularımızla mukayesesine imkan olmayan Manş'ı geçen ilk Türk olarak spor tarihimize geçmiş olan Murat Güler, kırılmak bilmeyen azmi sayesinde, iki defa teşebbüsünün akım kalmasına rağmen neticede Manş'ı geçmek suretiyle idealist bir ruhun en bariz örneğini vermiştir.

Dakikası dakikasına uymayan bu denizde hemen her sene yüzlerce yüzücü, maceraperest hayallerle giriştikleri tecrübeler sonunda teşebbüslerini tahakkuk ettirememişler ve bu işin sadece mukavemet işi olmadığını itiraf etmek mecburiyetinde kalmışlardır.

Murat Güler tam 4 senedenberi sırf bu teşebbüsüne inhisar eden çalışmalarına, her türlü maniye rağmen devam etmiş, bilhassa iki tecrübesinin verdiği bir olgunlukla her türlü propaganda ve gösterişten uzak olarak, Fransa sahilinde girdiği Manş denizinden İngiltere sahilinde karaya çıkmıştır. Kendisine refakat eden bir motorun bütün mürettebatının, teşebbüsünden vazgeçmesi hakkındaki tekliflerine uymayarak azgınlaşan Manş sularında hem de dakikada vasati 50 kulaç atmak suretiyle rekor kovalayan Murat, havanın gittikçe bozması karşısında rekoru kıramamış, fakat deniz suhunetinin 7 santigrata kadar düştüğü bir zamanda teşebbüsünde muvaffakiyete erişmiştir.

Memleketimizde gıda sanayii mühendisi bulunan bu genç yüzücümüzün Fransa su sporları federasyonuna dahil iki zatın temsilciliği altında Mans'ı geçmiş olmasına rağmen, İngiltere'de bulunan Manş'ı geçme komisyonunca tanınmak istenmeyen hakkı nihayet tanınmak suretiyle bir Türk yüzücünün adı Manş fatihleri arasına dahil edilmiş bulunuyor.

İlk antrenmanlarını Boğazın akıntılı sularında yapan Güler, bundan sonra boğazın bir ucundan Adalara ve tekrar Boğaza kadar fasılasız 16 saat çalışmış ve aylarca da Manş sularında antrenman yapmış olduğu halde bunların hiçbirinin Mans'ı geçmeye kafi gelmediğini itiraf etmekle bu başarının hiç te kolay kazanılmadığını anlatmaktadır İkinci bir Türkün aynı teşebbüste bulunmak üzere olduğu bugünlerde. Manş'ın artık Türkü tanıdığını, irade ve azmi bütün gençlerimizin, Murat Güler'in yolundan giderek her zaman Mans'ı geçebilecek kuvvet ve kudrette olduklarına inanıyoruz.

Murat Güler'in şahsında tecelli eden Türk sporcusunun muvaffakiyet arzusu baki kaldığı müddetçe daha birçok gençlerimiz Manş'ı mağlüp edeceklerdir.

Güreş

Dünya *güreş* şampiyonasının revanşı

Tokyo'da yapılan serbest güreş şampiyonasında dört senedenberi Rusların elinde bulunan dünya şampiyonluğunu kazanmaya muvaffak olan güreşçilerimiz önümüzdeki hafta en az dünya şampiyonası kadar ehemmiyetli olan yeni bir müsabakaya girmek mecburiyetindedirler.

Beynelmilel güreş federasyonunun tensibi ve bizim federasyonumuzun talebi üzerine Tokyo'da yapılan dünya şampiyonasının birinci ve ikincilerinin revanş karşılaşmaları 12 Eylülde İstanbul'da Dolmabahçe Stadında yapılacaktır.

Bilindiği üzere sadece 954 dünya serbest güreş şampiyonları ile ikinciler arasında organize edilen bu revanş karşılaşmalarına milli şampiyonlarımızdan başka Rus, İsveç, Japon ve İranlı güreşçiler iştirak hakkını kazanmışlardır ve bilhassa bunlardan dünya şampiyonluğunu bize kaptırmış bulunan Ruslar 5 kişilik bir takımla memleketimize geleceklerdir. Bizim 2 birincilik ve 3 İkinciliğimize karşı Rusların 3 birincilik ve 2 ikincilikleri vardır ki; iki takımın da 5 şer kişilik kadroları ile bu karşılaşmalar bir milli temas hüviyeti almış durumdadır.

12 Eylül tarihinde İsveç'in meşhur Andenberg ve Antonson'u yanında Bayram'ı mağlüp eden Japon ve İsmet'in yendiği İranlıyı görmek ve güreşlerini seyretmek muhakkak ki, bir daha ele geçmesine imkan olmayan bir kazanç olacaktır.

Rusların bu organizeden evvel serbest güreş milli takımımızı Rusya'ya davet etmiş olmaları ve bunun federasyonumuzca mevsimsiz karşılanması Ruslara İstanbul'a gelmekten kaçınma vesilesi teşkil etmezse halen serbest güreşin en mümtaz mümessillerinin son kozlarını Dolmabahçe minderinde ortaya kovmalarına pek az bir zaman kalmış olacaktır.

Ehemmiyet ve iddiasını defalarca tekrar ettiğimiz bu revanş karşılaşmasına pek az zaman kalmış olmasına rağmen gerek fedorasyonumuz gerek güreşçilerimiz halen dünya şampiyonluğunun rehaveti içinde daldıkları yaz uykusundan uyanmak niyetinde görünmedikleri içindir ki kendimizi haklı bir endişeden kurtaramıyoruz.

Beş güreşçimizden üçünün Ankara'da eski bir salaş tiyarosunun köhne sahnesinde kendi kendilerine çalışmak heveslerine karşı diğer ikisinin köydeki tarlaları ile uğraştıkları haberi hepimizin malümu iken buna federasyonun aldırış etmemesi kelimeyle anlatılamayacak kadar acıdır

Bilhassa Rusların karşısında ananevi ata sporumuzu temsil edecekler üzerlerine yüklenen mesuliyetli ve mesuliyetli olduğu kadar şerefli vazifelerini ne yazıktır ki hiç müdrik görünmeden 3 - 5 kuruşluk menfaat uğruna yağlı güreş çayırlarında kıran kırana güreş tutmakla suiistimal etmektedirler.

12 Eylül, bir milli bayram havası yaratabileceği gibi, güreş sporuna candan bağlı olan ve Ruslarla olan müsabakalara bambaşka bir mana veren Türk milletine bir millî matem de olabilir.

Bunu idrak etmiyor görünenler unutmasınlar ki böyle bir matemin yaratılmasına sebebiyet verenleri Türk milleti asla ve asla affetmiyecektir.

Atletizm

Avrupa atletizm şampiyonası

Bern'de başlıyan V inci Avrupa Atletizm Şampiyonası AKÎS'in çıktığı güne kadar neticelenmiş olacak. Bütün Avrupa'nın pist şöhretlerini bir araya toplamış bulunan Avrupa Atletizm Şampiyonası şansları evvelce tahmin edilenlerin olduğu kadar ismi yeni yeni duyulmaya başlayan genç istidatların da muvaffakiyetlerine sahne olmuştur.

1950 de Brüksel'de yapılan IV üncü Avrupa Atletizm Şampiyonasına 700 civarında müsabık iştirak etmişken V inci şampiyonaya 955 atletin katılmış olması atletizmin memleketimizin aksine olarak Avrupa'da revaçta oldu-

Rus Nina Otkalenko 2.8.8 de 800 metre

Maraton bitiyor
İpe ilk değen Karvonen kaybetti

ğunu ispata kafidir.

Bu seneki Avrupa şampiyonası rekor bakımından pek tatminkar olmadı. Fakat cidden kuvvetli bir takımla şampiyonaya iştirak eden Ruslarla yapılan mücadele daima heyecan ve zevk fırtınası yaratmıştır. Müsabakaların teknik dereceleri dışında İsviçre'den alınan malümata nazaran bundan daha bir ay önce dünya futbol şampiyonasına şahit olan bu memleket halkı 5 nci Avrupa atletizm şampiyonasının da her bakımdan mükemmel olması için hiçbir şeyden çekinmemektedir. Tabiatta bir cilvesi olarak daima yağmurlu geçen havaların yarattığı zorluklar şampiyonanın ehemmiyeti ile mütenasip tedbirlerle bertaraf edilmiştir. Bu şampiyona münasebetiyle İsviçre'ye bir seyirci akını başlamış, isviçreliler manevi bakımdan olduğu kadar maddi bakımdan da fazlasıyla tatmin edilmişlerdir. İsviçre'ye akın edenlerin çoğu Almanlardır ve Alman seyircileri dünya şampiyonu Olan futbol takımlarından sonra atletizm takımlarının da muvaffakiyetlerini alkışlamak üzere külfetli bir yolculuğa katlanmışlardır.

Atletlerimizin durumu

Peşinen itiraf edelim ki Türk atletizmi 1953 den bu yana hiçbir terakki kaydetmemiş ve bilhassa devrini dolduran atletlerimizin yerine h i ç - bir genç atlet yetişmemiştir

Bundan 3 - 4 ay önce Kahire'de yapılan Türkiye - Mısır atletizm yarışmaları da açıkça göstermiştir ki Türk atletizmi oldu olasıya kısır kalmış atma branşları haricinde bir varlık hüviyetine asla ulaşamamıştır. Buna atletlerimizin laubalilikleri de eklenince netice ortaya çıkmaktadır.

Fakir Milletin sırtından gidilen İsviçre'de daha müsabakalar başlamadan duyulmaya başlanılan sakatlık haberleri laubalilikten başka bir sözle isimlendirilebilir mi? Bir Avrupa şampiyonasına iştirak etmek için gidipte bir turist gibi dönmek sadece ve sadece bizde görülebilir. Nedense bütün müsabakalarda sonuncu olduğumuz halde hala atletlerimizin birşey yapacaklarından ümitli zavallılara rastlıyoruz.

Yapması kaldı mı ki hala; gülünç olduk gülünç.

Ve bütün bunlara, bu derecelere, muvaffakiyetlere, bizim bakımımızdan ilave edilecek tek şey: Yazık! - N.A.

Dalma

Dünyanın rağbet ettiği spor; derin dalgıçlık

Bugün dünyada en fazla rağbet edilen ve insanı heyecandan çıldırtan spor, denizin derinliklerine dalıp balık avlamak, hazine aramak veya resim çekmektir. Deniz altında tertiplenen olimpiyatlardan sonra dalgıçlık sporunun, tutulması esasen normaldi. Fakat profesyonel dalgıçlığın amatör bir zevk olarak spora intikali çok yenidir.

Amerika'da İkinci Dünya Harbinde ancak 500 amatör dalgıç varken bugün bu miktar 1 milyonu aşmıştır. Halen Amerikalılar hafta sonlarını ve boş zamanlarını büyük denizlerin derinliklerinde geçirmek, deniz dibi alemini yakından tanımak suretiyle onunla aşinalık etmek arzusuna göstermektedir.

Amerika'dan sonra dünyanın diğer taraflarında da bu yeni spor süratle rağbet görmüş ve bilhassa Avustralya ve Brezilya'nın tropikal sularında dalgıçlık pek çabuk yayılmıştır. Asıl bu sporun mucidi bulunan Fransa ve İtalya'nın kara suları açıklarında halen bu sporu yapmakta bulunan yüz binlerce profesyonel ve amatör dalgıç vardır.

Diğer hiçbir sporla mukayese edilmiyecek kadar zevkli ve meşakkatli olan bu sporda fazla sigara içmiyen, ciğerleri ve kalbi kuvvetli herkes muvaffak olabilmektedir.

Deniz dibi aleminin bizim alemimize hiç benzemeyen hususiyetleri vardır. Orada insanlar en büyük manileri kolayca aşarlar. Kendini pek çok hafif hisseder, koşmak ister, kaçmak ister amma netice yerinde hoplamış olmaktan başka bir şey değildir. Ama garabetler dünyası Amerikan üniversiteleri bunu da oyuncak yapıvermişler. Şimdi su altında 100,110 engelli, tek a-

200 metre finali
Son n e f e s

dım, yüksek atlama gibi müsabakalar hem de birkaç üniversiteyi davetle şampiyonalar tertip ediyorlar.

Dalgıçlık ise tehlikeli bir spor olduğu için zayiatı da fazla olmaktadır. Bilhassa derin dalma rekouruna teşebbüs her sene birkaç bin sporcunun hayatına mal olmaktadır.

Halen derin dalma rekorunu elinde tutan Fransız Maurice Fargues yeni bir rekor tecrübesi uğruna ebediyete göçüverdi.

Futbol

İmtihan

17/Ekim/1954 Pazar. Bu tarihin bizlere dünya kupası maçları arifesinde işbaşına gelen futbol federasyonu için son imtihan olabileceğini hatırlatıyor. Dünya kupası maçlarının hemen arifesinde vazifeye davet edilen şimdiki federasyon o zaman da vaktin kısa olduğunu ileri sürmüş ve muhtemel mağlübiyetlere bir zemin hazırlamıştı. Fakat hakikatte mağlübiyetleri hazırlayan amillerin başında teknik ve taktik hatalarıyla bir takım idaresizlikler yer almaktaydı. Yazıldı, çizildi, neden bu işler böyledir, mesul kimlerdir, bildirin diye. Kimseden hiçbir ses çıkmadı. Dağlar ses verdi de insanlar nedense konuşmadı.

Şimdi yeni futbol federasyonu 17 Ekimde Saray Bosna'da yapılacak Yugoslavya — Türkiye karşılaşmasından evvel muhtemel bir mağlubiyete karşılık umumi efkarı hazırlar görünmektedirler. Federasyonda yer alan sayın Adnan Akın geçenlerde kaleme aldığı bir yazıda, bu tarihin memleketimizde futbol mevsiminin hemen başlangıcına tesadüf etmesi dolayısıyla hatalı bir tarih olduğu üzerinde durmuş ve bu maçı programa alan eski federasyonu mesul tutmuştur.

17 Ekim böylece yeni federasyonun icraatını ilk örneği olacakken, bu milli maçın neticesinin mesuliyetini eski federasyona yüklenmek suretiyle daha şimdiden kara bir gün olarak göstermeye hazırlanmaktadırlar. Biz aynı fikirde değiliz. Memleketimizde futbol mevsiminin başlangıcı olmakla beraber 17 Ekime kadar bir millî takım kolaylıkla hazırlanabilir.

Yeni Harbiyeli
Küçük Amerika olma yolunda

Yugoslav maçına hazırlanabiliriz

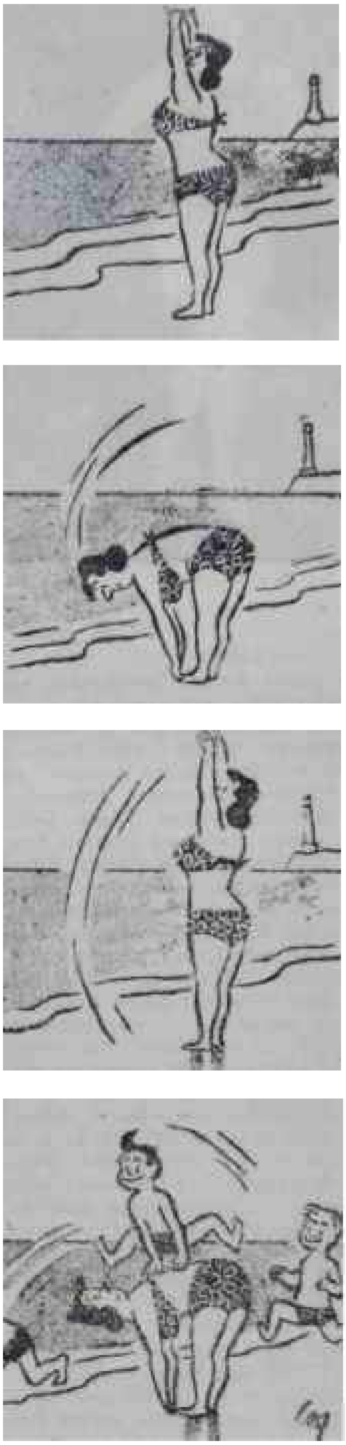
Mevsim başı diyoruz. Birçok takımlarımız idmanlara başladı ve 20 günü çoktan geride bıraktılar. Hususî maçların ise ikinci haftasını açıyoruz. Bu demektir ki yeni futbol mevsimi hazırlıklarına 15 Ağustosta girmiş bulunuyoruz. 15 Ekime kadar çalışmamız için elde kalan müddet ise tam iki aydır. İki ayda ise bir takım herhalde form tutar ve istenildiği gibi hazırlanır. Halbuki bunu böyle düşünmeyip muhtemel bir mağlübiyetin umumî efkar önünde korkusunu şimdiden hissedenler, çalışma ve icraatı bir yana bırakıp, kendilerini haklı göstermek için zemin hazırlamaktadırlar.

Dünya kupasındaki bir seri mağlübiyetlerden sonra Yugoslavya maçı yeni futbol federasyonu için bir nevi prestiji kurtarma meselesi yapılmalı ve ona göre bugünkü tevil yoluna sapılmadan varı yoğu ortaya kovup milletin huzuruna yüz akı ile çıkmak gayesi çalışmalarının esasını teskil etmeliydi. Fakat bugün esefle görmekteyiz ki, futbol federasyonu yanlış bir yol takip etmektedir.

İleri sürülen vakit darlığı varit olmamakla beraber biran için bunu kabul etsek bile, aynı federasyon Portekiz ile yapılacak maçın tarihini nasıl değiştirmiş ise, Yugoslavya maçının da tarihini değiştirmek herhalde kabildi. Bunu yapmayıp zevahirin kurtarılmak istenmesi ne derece doğrudur? Halbuki yeni futbol federasyonu millet önünde Yugoslavya - Türkiye milli maçı ile belki de son imtihanlarını vermektedirler. Bir imtihana ise bu hava ile girmek, kabul etmek icap eder ki pek hayra alamet değildir.

Eski federasyonun Yueoslavya - Türkiye maçını 17 Ekimde kabul etmesindeki hatalı olup olmayışı hususuna gelince: Eski federasyon, maçı bu tarihte kabul ederken şüphesiz ona göre ayarlayacak ve takımı o tarihe kadar hazırlayacaktı. Yoksa onlar da bu memlekette futbol mevsiminin başlangıcına rastlayan bu tarihlerde bir maçı oynamanın hatalı olup olmadığını bilecek kadar bu işten anlayan kimselerdi.

Gamsız teyzenin maceraları

Federasyon bürosunu İstanbul'a nakletmek fikrinden ve kurye ile toplantılar yapmaktan başka henüz hiçbir icraatım görmediğimiz futbol federasyonundan daha ciddî bir çalışma beklemekteyiz ve beklemekte hakkımızdır.—C.S.

Nefis likörlerimizle hem yurt içinde ve hem de yurt dışında övünebiliriz.

Güzel Sanatlar Matbaası — Ankara